Pagsasanay sa Pag-unawa ng Mapaminsalang Trabaho: Pagprotekta sa mga Kabataan at Kababaihan

Bahagi 1: Gabay ng Facilitator

Pangunahing Audience

Mga facilitator (o trainer), kawani na nasa antas ng frontline, at mga kawani na nasa antas ng pangangasiwa ng Women's Economic Empowerment (WEE) Actors. Ang mga WEE Actors ay mga entidad o indibidwal na sumusuporta sa pagpapaunlad o pagpapalawak ng mga negosyo ng kababaihan, nagbibigay ng kabuhayan o mga serbisyong pinansyal, at/o sumusuporta sa kababaihan (sa buong mundo) sa mga pagsisikap na pataasin ang kanilang access sa mga oportunidad sa ekonomiya, lalo na ang mga naninirahan sa papaunlad na ekonomiya. Ang mga bihasang facilitator ay maaaring mga kawani na nasa antas ng pangangasiwa na nangunguna sa estratehiya at pagbuo ng programa sa WEE Actors, o mga independent na aktor na magsasagawa ng pagsasanay. Kasama sa mga kawani na nasa antas ng frontline ang mga direktang nakikipagtulungan sa kababaihan upang tumulong na makamit ang mga layunin ng WEE.

Layunin

Ihanda ang isang facilitator na magsagawa ng Pagsasanay sa Pag-unawa sa Mapaminsalang Trabaho kasama ang WEE Actor management- at kawani na nasa antas ng frontline upang mapataas ang kanilang pang-unawa sa mga isyu ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan gaya ng nangyayari sa pangkalahatan, at sa loob ng mga negosyo ng kababaihan.

Mga Hangarin

Sa paggamit ng gabay na ito, magkakaroon ang isang facilitator ng:

- Sinuring impormasyon na kailangan upang pangasiwaan ang Pagsasanay sa Pag-unawa sa Mapaminsalang Trabaho.
- Pinangasiwaan ang walong oras na pagsasanay sa WEE Actors.
- Sinuri ang nilalaman ng Pagsasanay sa Pag-unawa sa Mapaminsalang Trabaho upang mapabuti ang karanasan ng mga kalahok sa hinaharap.

PAGTATAKDA NG PUNDASYON Unang Bahagi	PAGBUO NG ISTRUKTURA Pangalawang Bahagi	PAGHIMOK SA MGA KALAHOK Pangatlong Bahagi

GRAMEEN FOUNDATION

AMERICAN BAR ASSOCIATION
Rule of Law Initiative

Inilaan ng Kagawaran ng Paggawa ng Estados Unidos ang pagpopondo sa ilalim ng kasunduan sa kooperatiba bilang IL-31469. Pinondohan ng mga pederal na pondo, sa kabuuang $1,872,000 dolyar ang 100% ng kabuuang gastos ng proyekto o programa. Hindi kinakailangang sumasalamin sa mga pananaw o patakaran ng Departamento ng Paggawa ng Estados Unidos ang materyal na ito, ni nagpapahiwatig ng pag-endorso ng Pamahalaan ng Estados Unidos ang pagbanggit ng mga pangalan ng kalakalan, komersyal na produkto, o organisasyon.

Talaan ng mga Nilalaman

Tungkol sa RICHES na Proyekto 3

Paano Gamitin ang Gabay sa Pagsasanay sa Facilitator ng Pag-unawa sa Nakakapinsalang TrabahoMga Aktibidad 11

Aktibidad 1: Panimula sa Katangian at Insidente ng Mapanganib na Trabaho sa Pandaigdigang Antas 13

Aktibidad 2Aktibidad 1: Mga Kahulugan, Karapatan, at Pamantayan na nauugnay sa Mapanganib na Trabaho para sa mga Kakabataanan at Edukasyon 18

Aktibidad 3: Mga Karaniwang Paniniwala tungkol sa Mapaminsalang Trabaho para sa mga Kakabataanan at Mga Pangunahing Sanhi ng Problemang ito 30

Aktibidad 4: Mga Kahihinatnan ng Mapaminsalang Trabaho para sa mga Kakabataanan 38

Aktibidad 5: Mga Kondisyon sa Paggawa – Mga Kahulugan, Pamantayan, at Mga Mapagkukunan 43

Aktibidad 6: Mga Sanhi at Kahihinatnan ng Mapaminsalang Trabaho para sa Mga Nasa Hustong Gulang at Mga Mapagkukunan para sa Pagtugon sa Mapanganib na Trabaho 51

Aktibidad 7: Mapanganib na Trabaho na May Kaugnayan sa Negosyo ng Kababaihan 56

Aktibidad 8: Bakit Dapat Makialam ang Mga Aktor ng WEE 64

Mga Annex 78

Annex A: Pre- and Post-Test at Pangunahing mga Kasagutan. 78

Annex B: Kwento ni Marta 80

Annex C: Mapanganib na Trabaho Mga Kahulugan, Pamantayan, at Karapatan sa Antas ng Bansa 82

Annex D: Field Worker – Role Play sa Paunang Pagpupulong ng Kliyente 88

Annex E: Kwento ni Maria 89

Annex F: Ebalwasyon ng Pagsasanay 98

Annex G: Gabay sa Pag-aakma 102

Annex H: Mg Acronym at Glosaryo ng Mga Tuntunin 103

Annex I: Mga Pagkilala 107

Tungkol sa RICHES na Proyekto

Inaasahan ng iilan na ang mga pamumuhunan sa mga negosyo ng kababaihan ay nagpapataas ng risk o insidente ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kakabataanan (child labor) o kababaihan. Pero, inihayag ng pananaliksik na isinagawa ng *Pagpapababa ng Insidente ng Child labor at Mapaminsalang Kondisyon ng Trabaho sa mga Inisyatiba sa Pagpapalakas ng Ekonomiya (RICHES)* na proyekto na habang ang mga babaeng negosyante ay nagpupumilit na pamahalaan ang mga pasanin sa paggawa ng kanilang mga negosyo kasama ang mga gawain sa bahay at pangangalaga ng kabataan marami ang bumaling sa mga pinakamalapit sa kanila upang humingi ng tulong—kanilang mga anak.

Ang Grameen Foundation, sa pakikipagtulungan sa American Bar Association Rule of Law Initiative at pinondohan ng the U.S. Department of Labor, Office of Child Labor, Forced Labor and Human Trafficking (OCFT), ay inilunsad ang proyektong RICHES na may layuning responsableng suportahan ang mga negosyo ng kababaihan, at mabawasan ang panganib ng mapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan o ang paggamit ng iba pang negatibong diskarte upang mabuhay. Upang makamit ang layuning ito, bumuo ang RICHES ng isang toolkit sa Women's Economic Empowerment (WEE) Actors upang bigyan sila ng mga praktikal na ideya at tool upang pagsamahin at tasahin ang pagproteka sa kabataan at mga kasanayan sa negosyo ng trabaho nila. Sa mga layunin ng proyektong RICHES, ang WEE Actors ay anumang entidad o indibidwal na sumusuporta sa pagpapaunlad o pagpapalawak ng mga negosyo ng kababaihan, nagbibigay ng kabuhayan o serbisyong pinansyal, at/o sumusuporta sa kababaihan (sa buong mundo) sa mga pagsisikap na pataasin ang kanilang pag-access sa mga oportunidad sa ekonomiya, lalo na ang mga naninirahan sa papaunlad na ekonomiya.

Isinaayos sa tatlong bahagi ang RICHES toolkit (tingnan ang Larawan 1 sa ibaba).

Ang Unang Bahagi ay kumakatawan sa isang **minimum na hanay ng mga kasanayan** at mga kaugnay na tool na dapat available at gamitin ng lahat ng WEE Actor upang isulong ang pagproteka sa kabataan at ligtas at mabuting mga kasanayan sa negosyo sa loob ng mga inisyatiba at/o negosyo ng kababaihan. Sumasaklaw ang Unang Bahagi sa:

1. Pagbuo ng kamalayan sa mga panganib sa kalusugan at kaligtasan ng mga kabataan at kababaihan kapag sumusuporta sa mga negosyo ng kababaihan o mga aktibidad ng WEE;
2. Pagtatasa ng mga panganib at pagtukoy sa mga sitwasyon ng mapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan at kung paano lutasin ang mga isyung ito;
3. Inilalapat ang mga prinsipyo ng Do No Harm kapag bumubuo at/o nagpapatupad ng mga inisyatiba sa ekonomiya ng kababaihan; at
4. Inaalam kung saan pupunta para sa tulong at kung saan makakahanap ng mga mapagkukunan

Ang mga Pangalawa at Pangatlong Bahagi ay nag-aalok ng mas komprehensibong diskarte sa pagproteka at kalusugan ng kabataan at ligtas na mga kasanayan sa negosyo sa pamamagitan ng pananaliksik sa market, pagsasanay at mga pagtatasa sa antas ng organisasyon, direktang pagsasanay ng kalahok, pagbuo ng produkto, at Monitoring and Evaluation.

Larawan 1: Toolkit ng RICHES sa mga Aktor ng WEE

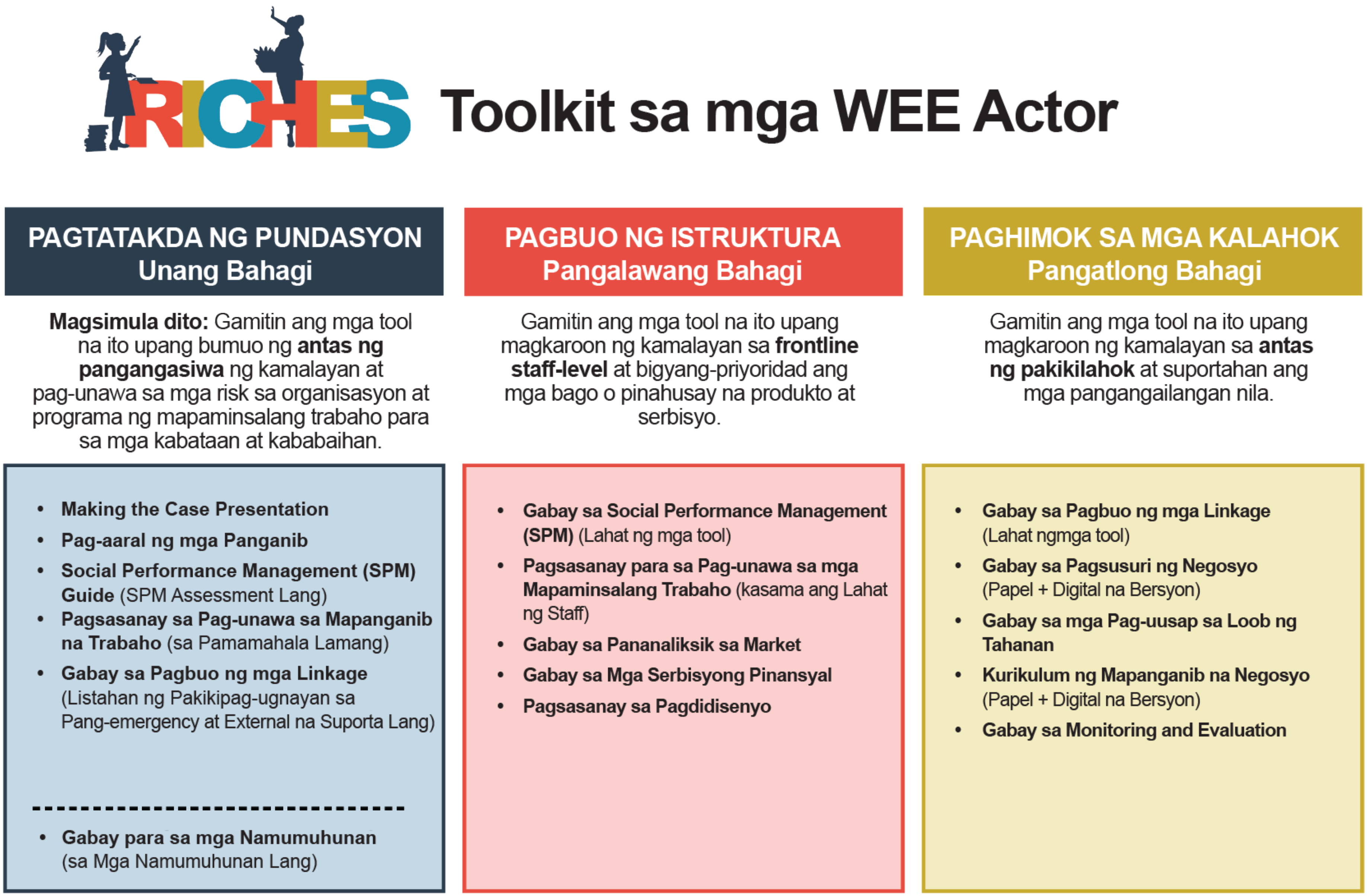

Upang ma-access ang buong toolkit, kumonsulta sa https://grameenfoundation.org/riches.

Paano gamitin ang Gabay ng Faciliator sa Pagsasanay sa Pag-unawa ng Mapaminsalang Trabaho

PAGTATAKDA NG PUNDASYON Unang Bahagi	PAGBUO NG ISTRUKTURA Pangalawang Bahagi	PAGHIMOK SA MGA KALAHOK Pangatlong Bahagi

Ang Gabay ng Faciliator sa Pagsasanay sa Pag-unawa ng Mapaminsalang Trabaho ay dinisenyo upang magamit sa dalawang bahagi ng RICHES Toolkit: **Unang Bahagi: PAGTATAKDA NG PUNDASYON** at **Pangalawang Bahagi: Buuin ang Istruktura**.

Unang Bahagi ng isang dalawang bahagi na package ng pagsasanay ang Gabay ng Facilitator na ito na kasama rin ang **Pagsasanay sa Pag-unawa ng Mapaminsalang Trabaho – Pangalawang Bahagi: PowerPoint Presentation.**

Ang Gabay ng Facilitator na ito ay dinisenyo upang magamit ng mga bihasang facilitator (o trainer) na maaaring mga kawani na nasa antas ng pangangasiwa ng isang WEE Actor o isang independiyenteng aktor na nagsasagawa ng Pagsasanay sa Pag-unawa ng Mapaminsalang Trabaho kasama ang alinman sa WEE Actor na management-level o kawani na nasa antas ng frontline.. Ang mga kawani na nasa antas ng pangangasiwa ay yaong mga nangunguna sa estratehiya, pagbuo ng programa, at pangangasiwa. Mga direktang nakikipagtulungan ang kawani na nasa antas ng frontline sa kababaihan upang tumulong na makamit ang mga layunin ng WEE.

Sa pamamagitan ng pakikilahok sa pagsasanay na ito, natututo ang mga WEE Actors na epektibong tulungan ang kanilang mga kalahok sa pagtatatag at pagpapatakbo ng ligtas at mabuting mga lugar ng trabaho para sa kanilang mga sarili, kanilang mga anak, at lahat ng kanilang mga manggagawa. Nalalaman nila ang mga benepisyo ng pagiging kasali sa pakikipaglaban sa mapaminsalang pagpapatrabaho sa mga kabataan (child labor) at adulto (mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho), kung paano maghanap ng kapaki-pakinabang na impormasyon at mapagkukunan sa pagtugon sa mga isyung ito, at kung paano gamitin ang kanilang natutunan upang gumawa ng mga madiskarteng desisyon sa kanilang mga organisasyon.

Upang matugunan ang layunin ng proyekto ng RICHES na tulungan ang "mga negosyong pinamumunuan ng mga kababaihan na responsableng mapahusay ang mga kabuhayan nang hindi nakikibahagi sa mapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan," ang mga sumusunod na kahinaan sa mapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan ay natukoy sa RICHES Pre-Situational Analysis (PSA):

- Kahirapan (pagpapatindi ng pangangailangan sa mga kabataan na magtrabaho at mag-ambag sa kita ng sambahayan)
- Diskriminasyon batay sa mga personal na katangian
- Mga krisis at emerhensiya
- Hindi epektibong mga balangkas ng institusyon (hal., sa pagpapatupad ng mga batas sa paggawa)
- Kakulangan ng mga panlipunang pagproteka at suporta (kabilang ang sapat na pangangalaga sa kabataan at pangangalagang kalusugan)

- Kakulangan ng access sa mga serbisyong pinansyal
- Kakulangan ng disenteng mga oportunidad sa trabaho
- Kakulangan ng kamalayan sa mga karapatan at panganib sa trabaho
- Mga problema sa value chain (hal., mahihirap na kondisyon sa pagtatrabaho na laganap sa hindi matatag, mababang suweldong mga trabaho)
- Kakulangan sa trabahante at preference sa mga kabataan na magtrabaho (hal., dahil sa kanilang maliit na sukat o tendensyang maging mas sumunod)
- Mga preference ng magulang na makakuha ang mga kabataan ng karanasan sa trabaho
- Mga hadlang sa obligadong edukasyon sa mga kabataan
- Pagnanais sa mga kabataan na matuto ng mga kasanayan upang maghanda sa hinaharap na trabaho
- Nakaugat na mga tungkulin ng kasarian at panliligalig
- Labis na legal na paghihigpit sa mga manggagawa, lalo na sa kababaihan

Mahahalagang Konsepto na Dapat Tandaan:

Ang mapaminsalang trabaho para sa mga kabataan, o child labor, ay kahit anong trabaho na humahadlang sa pag-unlad ng isang bata at trabaho na: a) pisikal, mental, o moral na mapanganib at nakakapinsala sa mga bata; at b) nakakasagabal sa pag-aaral ng bata. Sa mga layunin ng proyektong RICHES, ang terminong **mapaminsalang pagtatrabaho ng mga kabataan** ay halinhinang ginagamit din sa **mapaminsalang trabaho para sa mga kabataan** o **child labor**.

Sa mga layunin ng proyektong RICHES, ang terminong **mapaminsalang mga kondisyon sa pagtatrabaho** ay halinhinang ginagamit sa **mapaminsalang trabaho para sa mga nasa hustong gulang**, **mga hindi katanggap-tanggap na kundisyon sa pagtatrabaho** o **UACW,** at tumutukoy sa anumang trabahong nakapipinsala at kadalasang nakabatay sa sahod (hal. kung nagbibigay ang trabaho ng mataas na sahod), oras ng trabaho at mga araw ng pahinga (hal. oras ng trabaho na lampas sa walong oras sa isang araw o 48 oras bawat linggo), o nakakapinsalang kondisyon sa pagtatrabaho (mahinang kondisyon sa kalusugan at kaligtasan sa trabaho). *Ang ILO ay tinutukoy ang UACW bilang trabaho na "tinatanggi ang mga pangunahing prinsipyo at karapatan sa trabaho, inilalagay sa panganib ang buhay, kalusugan, kalayaan, dignidad ng tao at seguridad ng mga manggagawa o panatilihin ang mga sambahayan sa mga kondisyon ng kahirapan."*

Paglalarawan ng Proseso: May dalawang bahagi ang Pagsasanay sa Pag-unawa ng Mapaminsalang Trabaho. Unang Bahagi ang Gabay ng Facilitator at dapat gamitin kasama ng Pangalawang Bahagi, isang PowerPoint presentation. Maaari ding gamitin ang Pangalawang Bahagi ng mga WEE Actors na nagtatrabaho sa mga grupo bilang isang **pinangasiwaang pagsasanay** o indibidwal bilang isang **sariling bilis na pagsasanay.** Idinisenyo ang parehong paraan ng paggamit upang mapataas ang kamalayan ng mga WEE Actors sa mga problema ng mapaminsalang trabaho, lalo na sa mga negosyo ng kababaihan na sinusuportahan nila. Idinisenyo ang **pinangasiwaang pagsasanay** upang maging interactive, upang makapagbigay-alam, at makabuo ng talakayan sa isang malawak na hanay ng mga kalahok. Sa pamamagitan ng mga aktibidad, na kinabibilangan ng maraming talakayan, makakakuha ang mga kalahok sa pagsasanay ng mahalagang impormasyon at kasanayan na nauugnay sa kanilang mga institusyon at sa buhay ng kanilang mga kliyente. Sa proseso, naipapahayag din ng mga kalahok ang kanilang mga ideya. Isang paraan ang pagsasanay na ito upang hikayatin ang mga kalahok na magsalita, kumilos, lutasin ang

mga problema at iorganisa ang mga karaniwang solusyon sa lokal na antas.

Saan dapat gawin ang pagsasanay na ito?

Dapat isagawa ang **pinangasiwaang pagsasanay** sa isang lugar na may computer access kung saan maaaring i-project at i-access sa hard copy ang PowerPoint presentation, at kung saan maaaring matuto ang mga kalahok nang dalawahan o bilang isang grupo. Natuklasan ng maraming facilitator na mas madali nilang maisali ang mga kalahok sa mga ganitong uri ng aktibidad kung mayroon silang maraming espasyong magagalawan. Kaya, kailangang magkaroon ng espasyo ang mga kalahok upang umupo nang kumportable ng magkakapares o maliliit na grupo gayundin sa magpulong sa mas malaking grupo. Isang office conference space o community space ang perpektong lugar sa pagsasanay na ito.

Maaaring maganap ang **sariling bilis na pagsasanay** sa isang lokasyong kombinyente sa mag-aaral kung saan maaaring niyang ma-access ang isang soft/o hard copy ng PowerPoint presentation.

***Paghahanda sa bawat* pinangasiwaang sesyon**

Nagsisimula ang bawat pinangasiwaang sesyon ng pagsasanay sa isang kahon ng impormasyon na naglalaman ng buod ng mga layunin ng sesyon ng pagsasanay, paghahanda, at oras na kinakailangan upang maisagawa ang Mga Aktibidad. Suriing mabuti ang impormasyong ito.

Nakalista sa ibaba ang iba pang mahalagang impormasyon tungkol sa mga sesyon:

- Nakalista ang mga detalyadong hakbang sa Mga Aktibidad kasunod ng kahon ng impormasyon. Mangyaring isagawa ang sesyon na sumusunod sa mga hakbang na ibinigay. Gamitin ang sarili mong mga salita upang ipaliwanag ang bawat punto, maging maingat upang makubrehan ang lahat ng mga hakbang sa pagkakasunud-sunod, kung maaari.
- Ibinigay sa mga slide ng PowerPoint at sa mga kasamang tala nito na gumagabay sa pagsasanay ang pinakamahalagang impormasyon na ihahatid; gayunpaman, nagbibigay ng mga karagdagang paliwanag sa mga konseptong ipinakita sa mga slide ang mga tala ng facilitator.
- Kasama sa ilang slide ang mga teknikal na tanong na nangangailangan ng mga partikular na sagot. Ibinigay sa (mga) slide na sumusunod sa tanong ang mga sagot sa mga tanong na ito.

Mga Karagdagang Tampok ng Mga Aktibidad
Italics na font = mga tagubilin sa facilitator (Huwag basahin ang tekstong ito sa mga kalahok.)
Regular na font = tiyak na impormasyon o mga tagubilin sa facilitator na basahin o ipangangahulugansa mga kalahok
❓ = tiyak na bukas na mga tanong upang itanong ng facilitator sa mga kalahok (ihatid ang tekstong ito ayon sa nakasulat.)
(Parenthesis) = karagdagang tagubilin o impormasyon sa facilitator
[Bracket] = mga halimbawang sagot
Bold = Mga tanong sa mga kalahok

Panghuli, nagbibigay ang kahon sa ibaba ng ilang mahahalagang prinsipyo at kasanayan sa pag-aaral ng mga adulto na dapat tandaan habang pinamumunuan mo ang bawat sesyon. Tandaan na ikaw, ang facilitator, ay hindi taglay ang lahat ng kasagutan. Dumating ang mga kalahok sa pagsasanay na may napakaraming karanasan at maraming bagay na idadagdag. Mahalaga na magturo at matuto ang lahat ng kalahok (kasama ka).

Mahahalagang Prinsipyo na Dapat Tandaan

- Lumilikha ng isang **ligtas** na kapaligiran sa pag-aaral.
- Magbigay ng feedback sa mga kalahok at **purihin** sila sa kanilang mga pagsisikap.
- Ipakita ang **paggalang** sa pamamagitan ng pagpapahalaga sa kaalaman at karanasan ng mga kalahok sa paksa.
- Ipaalam sa mga kalahok na **mag-aaral** ka kasama sila.
- Magtanong ng **bukas (ibig sabihin, mga tanong na nagsisimula sa kung sino/ano/bakit/saan/bakit o paano**) – hindi sarado (ibig sabihin, oo/hindi) – na **mga tanong** upang isulong ang talakayan at pakikipag-ugnayan.
- Gumamit ng **maliliit na grupo** (tulad ng iminungkahi sa Mga Aktibidad sa Teknikal na Pag-aaral). Tumutulong ang maliliit na grupo na isali ang lahat ng kalahok, bumuo ng pagtutulungan, at lumikha ng kaligtasan.

Mga Kailangang Materyales: Naglalaman ng isang listahan ng mga bagay na kailangan sa bawat sesyon ang seksyon ng Paghahanda sa kahon ng impormasyon sa bawat pinangasiawaang sesyon ng pagsasanay. Kailangang ihanda ng mga facilitator ang mga materyal na ito bago magsimula ang sesyon. Ibinubuod dito ang kabuuang listahan ng mga materyales na kailangan ngunit maaaring higit pang paghiwa-hiwalayin sa pamamagitan ng pagsangguni sa kahon ng impormasyon sa bawat sesyon.

- Sa pangkalahatan:
  - **Pag-unawa sa Mapanganib Trabaho – Pangalawang Bahagi:** PowerPoint Presentation sa computer
  - 26 na piraso ng poster-sized na papel (25 x 30 pulgada)
  - Mga marker
  - Lokasyon sa pag-download ng Sweat and Toil na app
  - Mga naka-print na kopya ng **Naka-file na Worker-Client Initial Meeting na Role Play** (Annex D)
  - Mga naka-print na kopya ng senaryo sa Annex C
  - *Opsyonal:* Naka-print na kopya ng mga kuwento mula sa Annex B
- Kada kalahok:
  - Bolpen o lapis
  - 10 Post-it Notes
  - Naka-print na kopya ng PowerPoint presentation o mga blangkong papel
  - Naka-print na kopya ng nakumpletong **Mga Depinisyon sa Antas ng Bansa sa Mapanganib na Trabaho, Mga Pamantayan, at Mga Karapatan** na template (matatagpuan sa Annex C)
  - Naka-print na kopya ng **Impormasyon sa Pakikipag-ugnayan sa National Child Labor at/o National Human Trafficking Hotline** (kung available) sa bawat kalahok
  - Naka-print na kopya ng nauugnay na profile ng bansa mula sa taunang US Department Mga Ulat sa Natuklasang Pinakamasamang Uri ng Child Labor (kung magagamit) sa bawat kalahok
  - Ang handout na Pre- at Post-test sa bawat kalahok (tingnan ang Annex A)
    - *Lagyan ng numero ang bawat hanay ng mga handout mula 1 hanggang x (x = ang*

bilang ng mga kalahok na kumukuha ng pagsusulit) sa kanang sulok sa itaas upang maitugma ang mga ito

Kailangang Oras: Tatagal ang **pinangasiwaang pagsasanay** na format ng tinatayang 8 oras (kabilang ang mga pahinga at pagkain) upang makumpleto kung ang lahat ng aktibidad, kabilang ang mga opsyonal, ay gagamitin. Katumbas ng humigit-kumulang 6 na oras ang aktwal na nilalaman. Maaaring ihatid ang ganitong uri ng pagsasanay sa oras-oras na mga pagpupulong na nagaganap lingguhan o dalawang buwan, o sa isang araw na bloke, depende sa mga iskedyul ng mga tauhan at/o mga boluntaryo na kalahok. Dapat kumpletuhin ng facilitator na naghahatid ng pagsasanay ang bawat bahagi sa isang makatwirang oras (25 minuto hanggang 75 minuto, depende sa uri ng sesyon) dahil malamang na abala at maaaring may kaunting libreng oras ang mga kalahok sa pagsasanay. Upang makita ng mga kalahok ang halaga ng pagdalo at pakikilahok sa pagsasanay na ito, dapat makahanap ang mga facilitator ng naaangkop na balanse sa pagitan ng aktibong pakikilahok ng kalahok at pangkalahatang kahusayan.

Nasa ibaba ang isang iminungkahing agenda sa isang buong araw na pinangasiwaang pagsasanay. Pakitingnan ang mga pangalan at layunin ng Mga Aktibidad sa ilalim ng seksyong Mga Aktibidad.

Mga Aktibidad	Oras
Aktibidad 1	40 minuto
Aktibidad 2	55 minuto
Break	*20 minuto*
Aktibidad 3	55 minuto
Aktibidad 4	30 minuto
Aktibidad 5	40 minuto
Tanghalian	*60 minuto*
Aktibidad 7	75 minuto
Break	*20 minuto*
Aktibidad 8	50 minuto
Mga Pangwakas na Puna/Pagsusuri	20 minuto

Kung hindi makasali ang isang tinuturuan sa pinangasiwaang pagsasanay, maaaring gamitin ang PowerPoint sa **sariling bilis na pagsasanay** (PowerPoint lamang) na maaaring makumpleto sa loob ng isa hanggang dalawang oras at maaaring maganap sa anumang oras na kombinyente sa mag-aaral. Magiging pinakakapaki-pakinabang ang ganitong uri ng pagsasanay sa mga lugar kung saan hindi available ang mga facilitator o mga grupo ng pagsasanay, kung saan ang tinuturuan ay maaaring mag-isa na mag-aral ng teknikal na impormasyon, at/o kung saan ang pagiging flexible sa oras at lokasyon ng pagsasanay ay kailangan.

Kailangan bang kumpletuhin ang mga sesyon ng pagsasanay sa ipinakitang pagkakasunud-sunod ng mga ito?

Oo. Sumusunod ang mga sesyon ng pagsasanay sa isang tiyak na pagkakasunud-sunod kung saan ang pag-aaral sa una ay humahantong sa susunod at iba pa. Samakatuwid, mahalaga sa mga mag-aaral na kumukuha ng **sariling bilis** o **pinangasiwaang pagsasanay** upang makumpleto ang mga sesyon sa magkasunod na pagkakasunud-sunod na pagkapresenta sa mga ito.

Mga Kailangang Pag-aangkop: Pareho na maaaring iakma ang **sariling bilis** at **pinangasiwaan** na pagsasanay upang matugunan ang mga indibidwal na pangangailangan sa pag-aaral ng mga kalahok gaya ng nakasaad sa Annex G. Sa **Pag-unawa sa Mapaminsalang Trabaho Pangalawang Bahagi: PowerPoint Presentation**, nakatuon ang mga unang slide (slide #2-5) sa PowerPoint sa facilitator bilang background na impormasyon at maaaring alisin kapag ibinabahagi ang Presentasyon sa iba.

Mga Gastos sa Paggamit ng Tool: Ang oras ng kawani, pag-print at mga supply, inumin, meryenda, o tanghalian na ibinibigay sa mga kalahok, at lugar ng pagpupulong (kung nagpasya ang organisasyon na idaos ang pulong sa isang lokasyon sa labas ng opisina) ang mga pangunahing gastusin sa paggamit ng tool na **pinangasiwaang pagsasanay**.

Mga Panganib na Isasaalang-alang: Dapat gawin ang bawat pagsusumikap upang magbigay ng isang ligtas na kapaligiran sa pag-aaral kung saan maaaring malayang magbahagi nang walang panganib ng paghatol ang mga mag-aaral.

Mula noong pandemya ng COVID 19, nagbago ang paraan ng ating pakikipag-ugnayan sa lipunan. Sa buong mundo, naitatag ang ilang mga hakbang sa pag-iwas sa COVID 19 sa mga espasyo ng panlipunang pakikipag-ugnayan, na:

- Panatilihin ang 1.5 metrong distansya sa pagitan ng mga taong nakikipag-ugnayan.
- Hugasan nang madalas ang iyong mga kamay gamit ang sabon at tubig o gumamit ng 70% alcohol-based na solusyon.
- Takpan ang iyong ilong at bibig kapag umuubo o bumabahing, gamit ang tissue o ang panloob na sulok ng siko mo. Itapon ang basura sa non-recyclable at sanitary inorganic na basurahan. Hugasan ang mga kamay gamit ang sabon at tubig pagkatapos magtapon.
- Iwasan ang pagdikit ng kamay sa mukha hangga't maaari, lalo na sa ilong, bibig, at mata.
- Linisin at disimpektahin ang mga karaniwang ginagamit na ibabaw at bagay.
- Iwasang magbahagi ng mga bagay na personal na gamit sa pagitan ng mga tao, gaya ng mga cell phone.

Siguraduhing sumunod sa mga hakbang na ito sa lugar ng pagsasanay, maaaring may kasama itong pagsasanay sa mas maliliit na grupo, bukod sa iba pang mga pagbabago.

Bukod dito, bago isagawa ang pagsasanay na ito, alamin at sundin ang mga indikasyon ng ministeryo sa kalusugan ng iyong bansa tungkol sa pag-iwas sa COVID 19, dahil maaaring magbago depende sa kalubhaan ng kaso sa bawat bansa, teritoryo, at lungsod ang mga hakbang upang maiwasan ang paghahatid ng sakit na ito.

Mga Wika at Pag-aakma: Available ang tool sa English, Spanish, at French.

Unang Bahagi: Pagtatakda ng Pundasyon

Mga Aktibidad

Pag-unawa sa Mapaminsalang Trabaho: Pagprotekta sa mga Kabataan at KababaihanKababaihan
Isang Pagsasanay sa Mga Aktor sa Pagpapalakas ng Pang-ekonomiya ng Kababaihan | Listahan ng mga Aktibidad

Aktibidad	Mga Hangarin *Sa pagtatapos ng pagsasanay, magkakaroon ang mga kalahok ng:*
1. Isang Panimula sa Katangian at Insidente ng Mapaminsalang Trabaho sa Pandaigdigang Antas	• Natukoy ang mga katangian ng mapaminsalang trabaho sa isang pandaigdigang antas. • Tinukoy at tinalakay ang mga salik at sirkumstansiya na maaaring humantong sa isang kabataan na masangkot sa mapaminsalang trabaho (opsyonal na kuwento).
2. Mga Kahulugan, Karapatan, at Pamantayan na nauugnay sa Mapaminsalang Trabaho sa mga Kabataan at Edukasyon	• Tinukoy at tinalakay ang mga pangunahing kahulugan, karapatan, at pamantayan na nauugnay sa mapaminsalang trabaho sa mga kabataan at edukasyon. • Nakilala ang pagkakaiba ng mga sitwasyon ng pagtatrabaho ng mga kabataanat mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.
3. Mga Karaniwang Paniniwala tungkol sa Mapaminsalang Trabaho sa mga Kabataan at Mga Pangunahing Sanhi ng Problemang ito.	• Natukoy ang mga karaniwang paniniwala tungkol sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at kung paano nakikita ang problemang ito sa mga komunidad ng mga kalahok. • Kinilala ang mga sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, mga hadlang sa edukasyon, at ang kaugnayan sa pagitan ng mapaminsalang trabaho sa mga kabataan at edukasyon sa isang pandaigdigang antas. • Tinalakay ang mga sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan (na may partikular na pagtuon sa edukasyon ng mga kabataan) sa mga komunidad ng mga kalahok.
4. Mga kahihinatnan ng Mapaminsalang Trabaho sa mga Kabataan at Mga Mapagkukunan sa Pagtugon dito	• Natukoy ang mga pangkalahatang kahihinatnan ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa mga indibidwal (lalo na tungkol sa kalusugan), sambahayan, at komunidad, at partikular sa mga lugar ng mga kalahok. • Natukoy ang mga uri ng patakaran at mga mapagkukunan ng programa na magagamit sa pagtugon sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa pangkalahatan at sa mga komunidad ng mga kalahok.

5. Mga Kondisyon sa Pagtatrabaho ng Nasa Hustong Gulang – Mga Kahulugan at Pamantayan	• Natukoy na mga katangian ng mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho (UACW) habang nangyayari ang problemang ito sa isang pandaigdigang antas, at sa mga komunidad ng mga kalahok. • Sinuri ang mga pangunahing kahulugan at internasyonal na pamantayan na nauugnay sa mga mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho. • Sinuri ang mga senaryo upang magsanay sa pagtukoy ng mga mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho sa mga nasa hustong gulangnasa hustong gulang.
6. Mga Sanhi at Kahihinatnan ng Mapaminsalang Trabaho para sa mga Nasa Hustong Gulang, at Mga Mapagkukunan sa Pagtugon sa Mapaminsalang Trabaho	• Natukoy ang mga pangunahing sanhi at kahihinatnan ng mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho kabilang ang kung paano nagpapatung-patong ang mga ito sa mga mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan. • Natukoy na mga aksyon at uri ng mga mapagkukunan na magagamit sa pagtugon sa mapaminsalang trabaho.
7. Mapaminsalang Trabaho na **K**augnay sa Hanapbuhay ng Kababaihan	• Kinikilala ang katangian at insidente ng mapaminsalang trabaho sa loob ng mga negosyo ng kababaihan at tinukoy ang mga salik ng panganib na partikular na nauugnay sa mga negosyo ng kababaihan. • Tinalakay kung paano nakaambag ang mga negosyo at hindi nauugnay sa negosyo sa mapaminsalang trabaho, at kung paano nangyayari ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa loob ng siklo ng mga negosyo ng kababaihan.
8. Bakit at Paano Dapat Masangkot ang Mga Aktor ng WEE?	• Kinilala ang mga benepisyo sa pagsali ng mga WEE Actors sa pagproteka ng kabataan at pagtugon sa mapaminsalang trabaho at ang mga hakbang na maaari nilang gawin upang matugunan ang mga isyung ito. • Tinukoy ang mga mapagkukunan na available sa WEE Actors sa pagtugon sa mga isyung ito, kabilang ang Toolkit ng RICHES. • Gumamit ng tool mula sa RICHES Toolkit na naglalayong bawasan ang insidente ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan.

Aktibidad 1: Isang Panimula sa Katangian at Insidente ng Mapaminsalang Trabaho sa Pandaigdigang Antas

Mga Hangarin

Sa pagtatapos ng aktibidad na ito, magkakaroon ang mga kalahok ng:

- Natukoy ang mga katangian ng mapaminsalang trabaho habang nangyayari ito sa isang pandaigdigang antas.
- Tinukoy at tinalakay ang mga salik at sirkumstansiya na maaaring humantong sa isang kabataan na masangkot sa mapaminsalang trabaho (opsyonal na kuwento)

Mga Materyales

- PowerPoint presentation sa computer
- Mga blangkong papel na gagamitin ng mga kalahok sa pagtatala ng mga tugon at tala
- Ang handout ng Pre-Test sa bawat kalahok (tingnan ang Annex A). *Lagyan ng numero ang handout mula 1 hanggang x (x = ang bilang ng mga nagsasanay na kumukuha ng pagsusulit) sa kanang sulok sa itaas upang maitugma sila sa mga Post-Test sa dulo ng workshop.*
- 3 piraso ng poster-sized na papel (25 x 30 pulgada)
- Mga marker
- Mga bolpen o lapis sa mga kalahok upang maitala ang mga sagot sa mga tanong
- Opsyonal: Naka-print na kopya ng *Marta's Story* (see Annex B)

Oras: 25 minuto (40 minuto na may opsyonal na aktibidad sa kwento)

Mga Hakbang:

1. Ipakilala ang pagsasanay sa "Pag-unawa ng Mapaminsalang Trabaho" – 5 minuto

Simulan ang PowerPoint gamit ang slide ng pamagat.

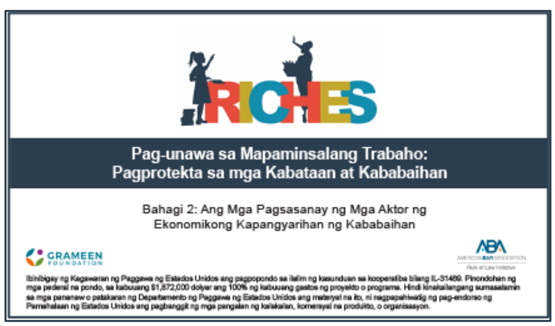

Maligayang pagdating sa unang sesyon ng **"Pag-unawa sa Mapaminsalang Trabaho: Pagprotekta sa mga Kabataan at KababaihanKababaihan".** Ang pangalan ko ay __________ *(pangalan).* Sa susunod na 8 sesyon, malalaman natin ang tungkol sa kung paano makakatulong ang mga WEE Actors na tulad mo na tugunan ang mga problema ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan sa mga negosyo ng kanilang mga kliyente, upang gumana ang mga negosyong ito sa paraang kumikita at nakatuon sa paglago, ngunit ligtas at mabuti din sa lahat ng manggagawa.

Bago natin simulan ito, kilalanin natin ang isa't isa at alamin ang tungkol sa isa't isa. Mag-ikot tayo at

ibahagi ang ating mga pangalan at kung anong uri ng trabaho ang ginagawa natin sa ating mga kliyente o benepisyaryo. *(Maaaring laktawan ng mga kalahok ang hakbang na ito kung kilala nila ang isa't isa). Pasalamatan ang mga kalahok sa pagbabahagi. Sumulong sa "Mga Layunin sa Pagsasanay" na PowerPoint slide.*

2. Suriin ang mga layunin ng kurso sa pagsasanay – 1 minuto

Ibuod ang mga layunin ng pagsasanay sa mga kalahok gaya ng sumusunod:

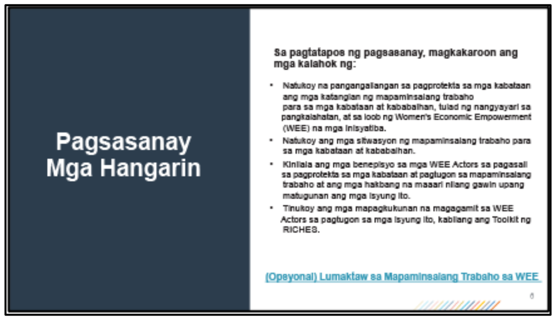

Sa panahon ng pagsasanay na ito, matututuhan mo ang tungkol sa dalawang problema na karaniwang nangyayari sa buong mundo: mapaminsalang trabaho (1) sa mga kabataan (kilala rin bilang child labor); at (2) sa mga adulto (kilala rin bilang mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho o Unacceptable Conditions of Work (UACW)). Matututuhan mo ang tungkol sa mga katangian ng mga problemang ito, kabilang ang mga sanhi at kahihinatnan nito, at kung paano makilala ang mga uri ng mga sitwasyon sa paggawa na mapaminsala sa mga kabataan at kababaihan.

Matututuhan mo rin ang tungkol sa mga konteksto kung saan malamang na mangyari ang mga problemang ito, kabilang ang kung paano ito nangyayari partikular sa mga negosyo ng kababaihan. Bukod dito, matututunan mo kung paano maaaring makaimpluwensya Ang Mga WEE Actors sa pagtaas o pagbabawas ng mapaminsalang trabaho sa pamamagitan ng alinman sa hindi pagkilos o mga pakikialam. Sa wakas, matututunan mo ang tungkol sa mga mapagkukunang available upang matulungan kang matugunan ang mga problemang ito, kabilang ang maraming mga tool sa loob ng RICHES na Toolkit. Makakakita ka rin ng mga halimbawa ng ilang tool ng RICHES na Toolkit na nakatutok sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa mga negosyo ng kababaihan.

3. Kunin ang panimulang tama o mali na pre-test – 20 minuto

Sisimulan natin ang pagsasanay na ito sa pamamagitan ng pagkuha ng maikling pre-test upang makita kung gaano ka kapamilyar sa mapaminsalang trabaho sa pangkalahatan, at kung paano nangyayari ang mga problemang ito sa mga negosyo ng kababaihan sa buong mundo. Tandaan, isa itong panimulang pagsasanay lamang upang matulungan kang magkaroon ng ideya sa kung ano ang alam mo na tungkol sa mga paksang ito bago natin tuklasin ang mga ito nang mas detalyado at talakayin kung paano nangyayari ang mga ito sa mga komunidad mo. *Nagtatalaga sa bawat kalahok ang facilitator ng isang numero na kanyang gagamitin upang kumuha ng pre-at post-test mula sa Annex A.*

Pagkatapos ay ipaliwanag ang sumusunod:

- Pakilagay ang numero na itinalaga ko sa iyo sa kanang tuktok ng iyong handout na pre-test. Basahin ang bawat isa sa 10 tama o mali na pahayag sa handout na ibibigay ko sa iyo at isulat ang iyong mga sagot. Sa anumang mga pahayag na pinaniniwalaan mong "mali", subukang isipin kung ano ang maaaring maging tamang pahayag.
- Pakitandaan na maaaring mag-iba ang mga katotohanan at pangyayari sa mga komunidad mo. Tandaan, isa itong panimulang pagsasanay lamang, at ayos lang kung hindi mo alam kung paano sasagutin ang lahat ng mga tanong na ito.

Salamat sa pagkumpleto ng pre-test. Kinokolekta ng facilitator ang pre-test sa bawat kalahok pagkatapos makumpleto Dapat na mabilis na suriin ng facilitator ang mga resulta mula sa mga pre-test ng mga kalahok upang matukoy kung anong mga kasanayan at konsepto ang kanilang napag-aralan na, at kung alin ang maaaring maging hamon sa kanila. Batay sa pagsusuring ito, maaaring magpasya ang facilitator kung saan nila dapat gugulin ang pinakamaraming oras ng pagsasanay at kung makikinabang ang mga kalahok sa facilitator na ipatupad ang lahat ng opsyonal na aktibidad sa gabay na ito.

4. Opsyonal na Aktibidad: Kwento ni Marta – 15 minuto

(Nagbibigay ang facilitator sa bawat kalahok ng kopya ng handout sa Annex B. Maaaring ipabasa ng facilitator sa mga kalahok ang kuwento sa kanilang sarili mula sa kanilang kopya ng mga kalahok o basahin niya ito nang malakas sa kanila ngunit dapat niyang ipakilala ang kuwento sa pamamagitan ng pagsasabing):

Ang matututuhan mo sa buong pagsasanay na ito ang mapaminsalang trabaho sa mga kabataan at mahihirap na kondisyon sa pagtatrabaho sa mga nasa hustong gulang ay mga kumplikadong isyu, na maaaring hinihimok ng maraming salik at mangyari sa maraming iba't ibang konteksto.

Magsisimula tayo sa pagbabasa ng isang kuwento tungkol sa isang batang babae na nagngangalang Marta mula sa Central America. Naglalarawan ang kuwentong ito kung paano maaaring masangkot at maapektuhan ang isang batang babae ng mapaminsalang trabaho sa iba't ibang bahagi ng kanyang pagkabata. Habang binabasa mo (*o makinig, kung pipiliin ng facilitator ang paraang ito*) ang kuwentong ito, subukang isipin ang tungkol sa mga pangyayari na nagiging sanhi ng kanyang pagtatrabaho, ang uri ng trabahong ginagawa niya sa bawat edad, at kung paano siya naaapektuhan ng trabaho. Pagkatapos mong basahin ang kuwentong ito, tatalakayin natin ang mga iniisip mo tungkol sa trabaho niya at sitwasyon sa edukasyon. (N*agbibigay ang facilitator sa mga kalahok ng 5 minuto upang basahin/pag-isipan nang tahimik ang kuwento ni Marta.)*

Marta, kuwento ng isang 16-taong-gulang na batang babae
Central America

Si Marta sa edad na 10 – Nakatira kasama ang kanyang lola sa isang komunidad sa kanayunan
Nagsimulang magtrabaho si Marta sa edad na 10 matapos siyang alisin ng kanyang mga magulang sa paaralan at pinatira siya sa kanyang lola sa nayon. Habang nakatira siya sa kanyang lola, pumasok siya sa

paaralan, ngunit kailangan din niyang tulungan ang kanyang lola na kumita ng pera sa pagbebenta ng mga gulay, na itinanim sa isang hardin sa likod ng kanilang bahay. Doon unang nagsimulang magtrabaho si Marta. Sa karaniwang araw, tinutulungan ni Marta ang kanyang lola sa mga gawaing bahay, pumapasok sa paaralan ng 5 oras sa isang araw at pabalik-balik sa isang stall sa kalye upang magtinda ng mga gulay ng kanyang lola sa umaga at gabi. Hindi siya binayaran ng sahod sa kanyang trabaho at hindi nag-iwan sa kanya ng maraming oras upang mag-aral ang kanyang abalang iskedyul, kaya't hindi nagtagal ay nahuli siya sa pag-aaral, hanggang sa tuluyang huminto. Di-nagtagal pagkatapos noon, pinabalik si Marta upang manirahan kasama ang kanyang nanay at tatay.

Si Marta sa edad na 13 – Naninirahan kasama ang kanyang mga magulang sa isang lungsod na komunidad

Nang makabalik si Marta sa tahanan ng kanyang mga magulang, sinubukan niyang muli na mag-enroll sa paaralan, ngunit hindi siya nito pinayagan, dahil bumagsak siya sa kanyang mga kurso sa paaralang nayon. Nalungkot noong una ang kanyang mga magulang na hindi na makakapag-aral muli si Marta, ngunit pagkatapos ay nagpasya na samantalahin ang sitwasyon sa pamamagitan ng pag-uukol ng karagdagang oras niya sa mga gawaing bahay at gumawa ng walang bayad na trabaho sa negosyong buhangin ng ina niya.

Si Marta sa edad na 14 – Nabubuhay nang mag-isa

Pagkaraan ng isang taon, hindi nakakakuha ng sapat na pera ang negosyo ng nanay ni Marta upang matugunan ang mga pangangailangan ng pamilya, kaya't nagpasya si Marta na umalis sa bahay ng mga magulang niya upang maghanap ng trabaho sa isang malaking lungsod, na may pag-asang makakakuha siya ng pera na maibibigay sa kanyang magulang. Sa sumunod na dalawang taon, nagtrabaho siya bilang isang katulong sa loob ng 10 oras sa isang araw, 7 araw sa isang linggo, kapalit ng isang maliit na sahod at silid at pagkain. Pupunta at bibisitahin siya ng kanyang ina tuwing katapusan ng buwan upang kunin ang perang kinita ni Marta. Pagkatapos, isang araw, inakusahan si Marta na nagnakaw ng pera sa kanyang amo. Sinubukan niyang patunayan ang kanyang pagiging inosente, ngunit hindi siya pinaniwalaan ng kanyang amo at agad niyang pinaalis si Marta.

Si Marta sa edad na 16 – Uuwi sa bahay at pagkatapos ay aalis upang manirahan nang mag-isa.

Pagkatapos, walang nagawa si Marta kundi ang bumalik sa bahay ng kanyang mga magulang upang manirahan sa kanila. May sakit noon ang kanyang ama at hindi na makapagtrabaho. Namatay siya makalipas ang ilang buwan. Kailangang muli ng kanyang ina ang kanyang suporta, kaya nagpasya siyang maghanap ng mga bagong oportunidad sa trabaho. Ngunit nag-aalala siya na hindi siya makakahanap ng disenteng trabaho, dahil hindi pa siya nakatapos ng pag-aaral.

- ❓ **Paano sa palagay mo ang kuwentong ito ay naglalarawan ng mga mapaminsala at mapanganib na uri ng trabaho sa mga kabataan?** (*Mga posibleng tugon:* Ilang beses na nakapagtrabaho si Marta upang matulungan ang pamilya na kumita ng pera, na may negatibong epekto sa kanyang pag-aaral. *Kinailangan niyang magtrabaho nang mahabang oras at maraming araw sa isang linggo sa pagkakatulong pagkatapos niyang hindi makapasok muli sa paaralan. Hindi siya palaging binabayaran sa kanyang trabaho o nagtrabaho sa mababang sahod.*)

- **Paano naapektuhan ng mga sitwasyon sa trabaho ni Marta ang kanyang pag-aaral at ang kanyang mga oportunidad sa hinaharap?** (*Mga posibleng tugon: Hindi siya nakahabol sa pag-aaral pagkatapos niyang magtrabaho sa unang pagkakataon. Pagkatapos ay hindi na siya muling makapasok sa paaralan pagkatapos niyang bumalik sa bahay. Inaasahan niyang magkakaroon ng mas kaunting disenteng mga oportunidad sa trabaho sa hinaharap, dahil hindi siya nakapagtapos ng pag-aaral.)*

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi. *Sabihin ngayon:*

Sa susunod na seksyon ng ating pagsasanay, matututo tayo ng higit pang mga detalye tungkol sa mapaminsalang trabaho sa mga kabataan, halimbawa: mga kahulugan, karapatan, mga pamantayan, at mga mapagkukunang nauugnay sa isyung ito.

Aktibidad 2: Mga Kahulugan, Karapatan, at Pamantayan na nauugnay sa Mapaminsalang Trabaho sa mga Kabataan at Edukasyon

Mga Hangarin

Sa pagtatapos ng aktibidad na ito, magkakaroon ang mga kalahok ng:

- Tinukoy at tinalakay ang mga pangunahing kahulugan, karapatan, at pamantayan na nauugnay sa mapaminsalang trabaho sa mga kabataan at edukasyon.
- Nakilala ang pagkakaiba ng mga sitwasyon ng pagtatrabaho ng mga kabataanat mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.

Mga Materyales

- PowerPoint presentation sa computer
- Mga blangkong papel na gagamitin ng mga kalahok sa pagtatala ng mga tugon at tala
- 5 sheet na poster-sized na papel (*25 X 30 pulgada; sa 1st, isulat ang "Kabataan", sa 2nd, "Minimum na Edad sa Trabaho", sa ika-3rd, "Mapaminsalang Trabaho sa mga Kabataan", sa 4th, "Mapanganib na Trabaho: Lugar mo" at sa ika-5th isulat ang "Ibang Mapagkukunan")*
- Sampung Post-it Notes bawat kalahok
- Mga marker
- Mga bolpen o lapis sa mga kalahok upang maitala ang mga sagot sa mga tanong
- Bago isagawa ang pagsasanay**,** dapat kumpletuhin ng facilitator ang *Template ng Mga Depinisyon, Pamantayan, Karapatan, at Mga Mapagkukunan ng Mapaminsalang Trabaho na* matatagpuan sa Annex C at gumawa ng kopya sa bawat kalahok.

Oras: 40 minuto

Mga Hakbang:

1. Repasuhin ang nakaraang sesyon – 5 minuto (kinakailangan lamang ang pagsusuring ito kung hindi isinasagawa kaagad ang sesyon na ito pagkatapos ng nauna)

Sa nakaraang sesyon, nakinig tayo sa isang kuwento tungkol sa isang mapaminsalang sitwasyon sa trabaho ng kabataan.

❓ **Anong mga aspeto ng sitwasyon ni Marta ang may negatibong epekto sa pag-aaral niya at sa kanyang pisikal, mental, at panlipunang kalusugan at kapakanan?**

Matapos magbahagi ang ilang kalahok ng mga detalye sa bawat isa sabihin:

Salamat sa Pagbabahagi.

Pagkatapos ay sumulong sa susunod na slide at sabihin:

Nakatuon ang unang seksyon ng pagsasanay na ito sa mapaminsalang trabaho sa mga kabataan, kabilang ang mga pangunahing termino, kahulugan, pamantayan, at paniniwalang nauugnay sa isyung ito. Saklaw din nito kung paano makilala ang mga sitwasyon ng **"pagtatrabaho ng mga kabataan"** at **"mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan,"** kung paano matukoy ang mga sanhi at kahihinatnan ng mapaminsalang trabaho, at kung saan ka makakahanap ng higit pang impormasyon at mapagkukunan sa iyong lugar.

Nagpapakita ang larawan dito ng dalawang maliliit na kabataan na nagtutulungan sa pagpapastol ng mga baka sa Rwanda. Sa panahon na kinunan ang larawang ito, pumapasok ang ibang mga kabataan sa isang malapit na paaralan.

Nagmumungkahi ang larawang ito ng isang mapaminsalang sitwasyon sa trabaho. Alam mo ba kung bakit? *(Huminto. Kung hindi alam ng mga kalahok kung bakit, maaaring ipaliwanag ng facilitator na isang mapanganib na sitwasyon ito dahil nagtatrabaho ang dalawang batang ito sa mga hayop nang walang nangangasiwang adulto, na nagdudulot ng mga panganib sa kalusugan at kaligtasan sa kanila; halimbawa, ang panganib na masugatan o magkaroon ng sakit mula sa mga hayop na ito habang nagpapastol. Higit pa rito, nasa panganib ang edukasyon ng mga batang ito dahil hindi sila pumapasok sa paaralan.)*

Bagama't kinunan ang larawang ito sa Aprika, ipinahihiwatig ng pananaliksik na ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan ay isang problema sa bawat rehiyon ng mundo. Karaniwan ito sa impormal na sektor, sa mga komunidad sa kanayunan, sa mapanganib na paggawa, at sa mga lugar na may mataas na kahirapan, hindi pagkakapantay-pantay, at hindi matatag.

2. Suriin ang mga pangunahing kahulugan, karapatan, at pamantayang nauugnay sa trabaho at edukasyon ng mga kabataan – 20 minuto

Tapos sabihin: Gugugol tayo ngayon ng ilang oras sa pag-aaral tungkol sa mga pangunahing tuntunin at pamantayan na may kaugnayan sa mapaminsalang trabaho sa mga kabataan, at sapilitang edukasyon.

Magsisimula tayo sa pamamagitan ng pagsusuri sa kahulugan ng terminong "kabataan" dahil ginagamit ito sa buong mundo.

Pagkatapos, sumulong sa susunod na PowerPoint slide, na nagbibigay ng internasyonal na kahulugan ng kabataan.

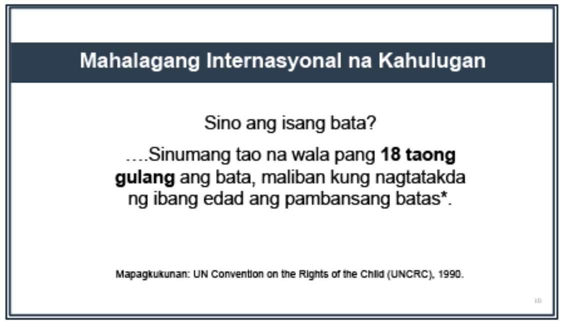

Tapos sabihin:

Ngayon suriin natin ang ilang **internasyonal na mga kahulugan na nauugnay sa pagtatrabaho ng mga kabataan**.

Ang pinakatinatanggap na internasyonal na kahulugan sa "kabataan" ay mula sa **UN Convention on the Rights of the Child (UNCRC)**, na, hanggang ngayon, ay pinagtibay ng 196 na bansa sa buong mundo. Ayon sa kombensyon na ito: *Ang kabataan ay sinumang tao na wala pang **18 taong gulang maliban kung ang** pambansang batas ay nagtatakda ng ibang edad**

Tapos itanong:

- **Ang kahulugan ba ng isang kabataan sa iyong bansa, o ang mga bansang pinagtatrabahuhan mo, ay naiiba sa isang ito? Paano?**

(Halimbawa, sa Pilipinas, kasama rin sa "kabataan" ang "mga lampas sa edad na 18 ngunit hindi kayang ganap na pangalagaan ang kanilang sarili o protektahan ang kanilang sarili mula sa pang-aabuso, kapabayaan, kalupitan, pagsasamantala o diskriminasyon dahil sa pisikal o kapansanan o kundisyon sa pag-iisip.") Dapat itala ng facilitator ang anumang mga pagkakaiba na binanggit ng mga kalahok tungkol sa kahulugan ng kabataan sa antas ng bansa sa poster paper sa ilalim ng internasyonal na kahulugan ng salitang "kabataan."

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

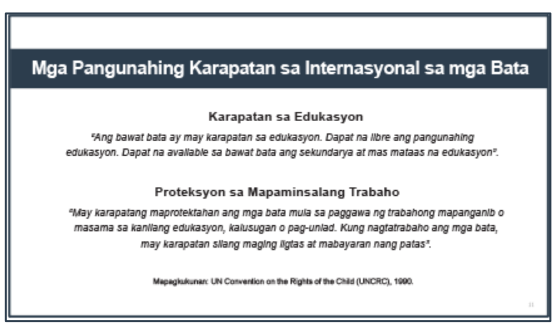

Tapos sabihin:

Nagsasaad ang UNCRC ng dalawang mahalagang edukasyon at mga karapatan na may kaugnayan sa trabaho sa mga kabataan:

(1) ang "karapatan sa edukasyon" at (2) "pagproteka mula sa mapaminsalang trabaho".

Gaya ng nakasaad sa kombensiyon, nangangahulugan ang **"Karapatan sa Edukasyon"** na, "May

karapatan sa edukasyon ang bawat kabataan. Dapat na libre ang pangunahing edukasyon. Dapat na available sa bawat kabataan ang sekundarya at mas mataas na edukasyon".

Nagsasaad ang **"Karapatan sa Pagproteka mula sa Mapaminsalang Trabaho"** na, "May karapatang maprotektahan ang mga kabataan mula sa paggawa ng trabahong mapanganib o masama sa kanilang edukasyon, kalusugan o pag-unlad. Kung nagtatrabaho ang mga kabataan, may karapatan silang maging ligtas at mabayaran nang patas".

Upang i-verify kung paano ipinahayag ang dalawang karapatang ito sa iyong bansa, maaaring naisin mong kumonsulta sa konstitusyon ng bansa mo, Children's Code, at/o Labor Code.

Tapos ay tanungin ang mga kalahok bilang isang grupo:

- ❓ **May mga batas ba ang iyong bansa upang matiyak ang mga kabataan sa "karapatan sa edukasyon" at "pagproteka mula sa mapaminsalang trabaho tulad ng nakasaad sa UNCRC? Kung hindi, paano naiiba ang mga karapatan sa iyong bansa sa mga nakasaad sa UCNRC?** *(Karagdagang tala: ang impormasyon tungkol sa dalawang uri ng mga karapatang ito ay karaniwang ipinahayag sa Konstitusyon ng isang bansa, Children's Code, at/o Labor Code. Maaari ding hanapin ng mga kalahok ang impormasyong ito gamit ang US Department of Labor's Sweat and Toil App).*

Dapat isulat ng facilitator ang"karapatan sa edukasyon" at "pagproteka mula sa mapaminsalang trabaho" sa poster paper sa ilalim ng terminong "kabataan" at itala ang anumang partikular na karapatan sa antas ng bansa na binanggit ng mga kalahok sa dalawang lugar na ito.

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

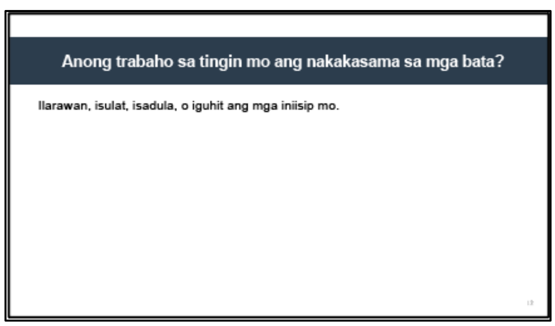

Tapos sabihin:

Tutuklasin natin ngayon ang konsepto ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan nang mas espisipiko.

- ❓ **Anong trabaho sa tingin mo ang nakakasama sa mga kabataan? Maglaan ng 2 minuto upang itala ang iyong mga saloobin tungkol sa terminong ito.**

Dapat maglakad-lakad ang facilitator sa silid habang nire-record ng mga kalahok ang kanilang mga iniisip at maaaring naisin na imungkahi na pag-isipan ng mga kalahok ang mga sumusunod na salik: Ano ang ibig sabihin ng mapaminsalang trabaho sa mga tuntunin ng mga aktibidad sa trabaho? Kondisyon sa pagtatrabaho? Lokasyon o trabaho? Bayad? Katayuan sa paaralan? (naka-enroll at pumapasok/hindi pumapasok, atbp.?)

Pagkatapos ng minuto, muling tipunin ang grupo, tapos ay sabihin:

- **Anong mga salita o larawan ang naisip mo noong naisip ang terminong ito?**

Itala ang lahat ng tugon ng kalahok sa sheet ng poster paper na may label na, "mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan". Tandaan ang anumang pagkakatulad sa mga tugon, pati na rin ang mga pagkakaiba (pahintulutan ang mga kalahok na mag-brainstorm, ngunit huwag gumawa ng paghatol tungkol sa kanilang mga tugon).

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok, sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

Tapos sabihin:
Upang mas maunawaan kung ano ang ibig sabihin ng "mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan" habang ginagamit ang termino sa isang pandaigdigang antas, magsisimula tayo sa pamamagitan ng pagsasaalang-alang kung ano ang ibig sabihin ng isa pang nauugnay na termino - "pagtatrabaho ng mga kabataan"

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

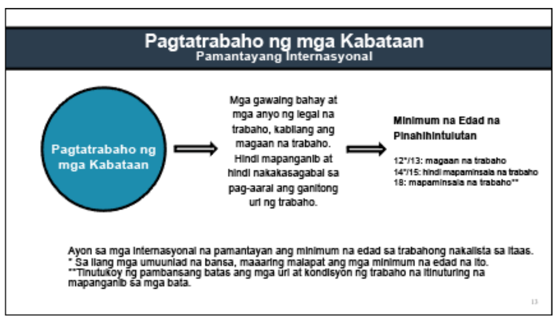

Ibuod pagkatapos sa pamamagitan ng pagsasabing:

Ang pagtatrabaho ng mga kabataan, ayon sa internayonal na pamantayan, ay mga trabahong ginagawa ng kabataan, tulad ng mga gawaing bahay, o iba pang mga anyo ng legal na gawain, na nagpapahusay sa kanilang pag-unlad. Trabaho ito na hindi mapanganib at hindi nakakasagabal sa sapilitang pag-aaral ng isang kabataan.

May mga internasyonal na pamantayan na nagsasaad ng mga naaangkop na edad sa mga kabataan na makisali sa iba't ibang anyo ng trabaho: halimbawa, **magaan na trabaho, hindi mapanganib na trabaho, at mapanganib na trabaho**.

Ang minimum na edad sa mga kabataan na gumawa ng **magaan na trabaho** (halimbawa, pag-aalaga ng kabataan) ay 12 o 13, depende sa bansa, dahil may mas mababang minimum na edad ang ilang umuunlad na bansa sa ganitong uri ng trabaho.

Ang minimum na edad sa **di-mapanganib na trabaho** ay 14 o 15 – muli nalalapat ang mas mababang edad sa ilang umuunlad na bansa.

Ang minimum na edad sa **mapanganib na trabaho** sa mga kabataan ay 18 taong gulang. Hindi nakadepende ang pamantayang ito sa katayuan ng pag-unlad ng isang bansa. Tinutukoy ng bawat bansa ang

mga partikular na uri at kondisyon ng trabaho na itinuturing na mapanganib na trabaho sa mga kabataan, at ang mga espisipikong anyo na ipinagbabawal.

Malalaman natin ngayon kung ano ang terminong **"mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan**",

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

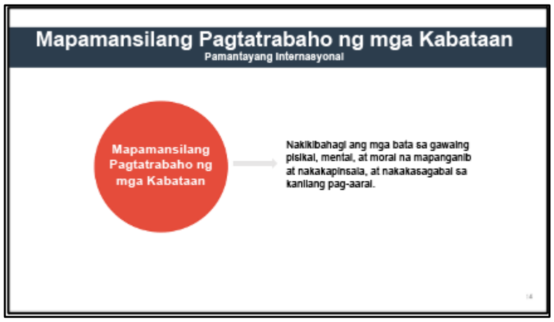

Ibuod pagkatapos ang kahulugan sa mga kalahok sa pagsasabing:

Naiiba ang **mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan** sa **pagtatrabaho ng mga kabataan.**

Ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan ay gawaing humahadlang sa pag-unlad ng isang kabataan at ito ay:

a) Pisikal, mental, o moral na mapanganib at nakakapinsala sa mga kabataan; at

b) Humahadlang sa pag-aaral ng kabataan.

Depende sa edad ng kabataan, ang uri ng trabaho na kanyang ginagawa, at ang mga kondisyon at pangyayari (hal., sa ilalim ng banta ng puwersa) kung saan ito isinasagawa ang uri ng trabaho na matatawag na mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan. Higit pa rito, maaaring mag-iba ayon sa bansa at ayon sa sektor ang kung ano ang bumubuo sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan. Mahalaga rin na tandaan na nagtatrabaho para sa kanilang mga pamilya ang karamihan sa mga kabataan na nakikibahagi sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.

Dahil minsan ay mahirap maunawaan ang pagkakaiba sa pagitan ng pagtatrabaho ng mga kabataanat mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, kaya suriin natin ang ilang karaniwang itinatanong tungkol sa terminong ito:

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

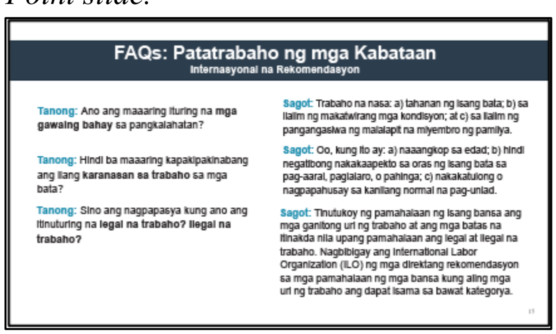

Basahin ang tanong #1 at ang sagot nito sa mga kalahok.

Tanong 1: Ano ang maaaring ituring na mga gawaing bahay sa pangkalahatan?

Sagot: Karaniwang kinabibilangan ang mga gawaing bahay ng: Trabaho na nasa: a) tahanan ng isang kabataan; b) sa ilalim ng makatwirang mga kondisyon; at c) sa ilalim ng pangangasiwa ng malalapit na miyembro ng pamilya. Hindi nagdudulot ng mga panganib ang ganitong uri ng trabaho sa mga kabataan at hindi labis o kung hindi man ay nakakapinsala sa kanila.

Tapos itanong:

- **Ano ang ilang halimbawa ng mga gawaing bahay na sa tingin mo ay angkop sa paglalarawang ito?** *(Pag-aayos ng higaan, pagwawalis, paglalaba ng damit, paghuhugas ng pinggan, pagpapakain ng manok).*

Kung magtatanong ang mga kalahok, "Ano ang mga makatwirang kondisyon?" maari mong ipaalam sa kanila na maraming bansa ang may mga batas na nagtatakda ng mga uri at kondisyon ng trabaho na katanggap-tanggap sa mga kabataan. Mga gawaing bahay na kinabibilangan ng hindi mabigat, simpleng gawain (hal., pag-aayos ng silid, paglilinis at pag-aayos ng mesa). Ang mga maiikling bahagi ng panahon (hal., hanggang ilang oras sa isang araw) sa labas ng oras ng paaralan ay itinuturing na mga makatwirang kondisyon sa karamihan ng mga bansa.

Basahin ang tanong #2 at ang sagot nito.

Tanong 2: Hindi ba maaaring kapakipakinabang ang ilang karanasan sa trabaho sa mga kabataan?

Sagot: Ang sagot ay oo, kung ito ay: a) naaangkop sa edad; b) hindi negatibong nakakaapekto sa oras ng isang kabataan sa pag-aaral, paglalaro, o pahinga; c) nakakatulong o nagpapahusay sa kanilang normal na pag-unlad. Ang isang part-time na trabaho na gumaganap ng naaangkop sa edad, hindi mapanganib na trabaho, tulad ng pag-uuri ng mga gulay, o isang apprenticeship ay dalawang halimbawa ng karanasan sa trabaho na maaaring kapakipakinabang sa mga kabataan.

Tapos tanungin ang mga kalahok:

- **Ano ang ilang halimbawa ng mga karanasan sa trabaho na sa tingin mo ay akma sa paglalarawang ito?** *(Mga posibleng tugon: Part-time na pag-aalaga ng kabataan, kabataan na nagtatrabaho sa hindi mapanganib na mga trabaho, tulad ng paghahatid ng pagkain sa loob ng ilang oras sa restaurant ng isang ina, pagtulong sa pag-uuri ng mga ani na dinala mula sa mga bukid, mga apprenticeship, atbp.)*

Tulad ng naunang tanong, kung magtatanong ang mga kalahok, "ano ang naaangkop sa edad?" o "ano ang nakakatulong o nakakasagabal sa normal na pag-unlad ng mga kabataan" ipahiwatig muli na inilarawan sa mga batas ng mga bansa ang uri ng trabaho na pinahihintulutang gawin ng mga kabataan. Maaari ding magbigay ang facilitator sa mga kalahok ng photocopy ng Form A sa Annex C: Mga Depinisyon, Pamantayan, at Karapatan sa Antas ng Mapaminsalang Trabaho, na nagbibigay ng mga detalye sa mga batas na ito.

Tanong 3: Sino ang nagpapasya kung ano ang itinuturing na legal na trabaho? Ilegal na trabaho?

Sagot: Tinutukoy ng pamahalaan ng isang bansa ang parehong mga uri ng trabaho at ang mga batas na kanilang itinakda upang pamahalaan ang legal at ilegal na trabaho. Sa internasyonal, ang International Labor Organization (ILO) ay nagbibigay ng mga direktang rekomendasyon sa mga pamahalaan ng mga bansa kung aling mga uri ng trabaho ang dapat isama sa bawat kategorya.

Tapos sabihin:

Mahalagang tandaan na ang layunin ng mga batas sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan (child labor) ng mga bansa ay hindi upang higpitan ang mga pagkakataon ng mga kabataan na kumita o makakuha ng mga kasanayan sa trabaho, ngunit protektahan sila mula sa pinsala, at tiyakin na ang anumang trabaho na kanilang ginagawa ay hindi makagambala sa kanilang pag-aaral at normal na pag-unlad.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

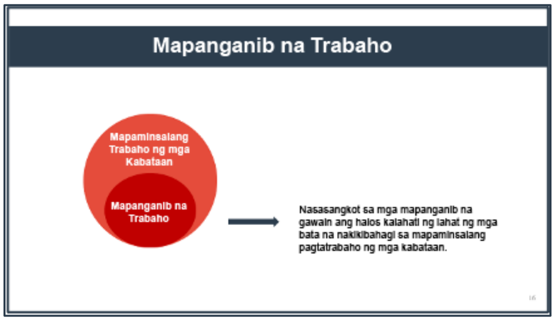

Tapos sabihin:

Tatalakayin natin ngayon ang isang uri ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan nang mas detalyado: **mapanganib na gawain**.

Noong 2020, halos kalahati (79 milyon) ng lahat ng kabataan sa buong mundo na nasa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan ay nasangkot sa mapanganib na paggawa.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

Tapos sabihin:

Mayroong limang kategorya ng mapanganib na paggawa na karaniwang ipinagbabawal sa mga kabataan. Isa-isa nating suriin ang mga ito.

*Sunod na basahin ang **"Limang Uri ng Mapanganib na Trabaho sa mga Kabataan"** na nakalista sa slide.*

Mayroong **limang uri ng mapanganib na trabaho** kung saan maaaring maging sangkot ang mga kabataan.

1. Ang una ay **magtrabaho sa ilalim ng lupa, sa ilalim ng tubig, sa mapanganib na taas, o sa mga makitid na espasyo.**
2. Pangalawa ay **trabaho na naglalantad sa mga kabataan sa pisikal, sikolohikal, o sekswal na pang-aabuso.**
3. Pangatlo ay **magtrabaho gamit ang mga mapanganib na makinarya, kagamitan at kasangkapan o kung saan ay nagsasangkot ng manu-manong paghawak o pagdadala ng mabibigat na kargada.**
4. Pang-apat ay **magtrabaho sa isang hindi mabuting kapaligiran na maaaring, halimbawa,**

maglantad sa mga kabataan sa mga mapanganib na sangkap, mga agent o proseso, o sa mga temperatura, antas ng ingay, o vibrations na pumipinsala sa kanilang kalusugan.

5. Panlima ay **magtrabaho sa ilalim ng partikular na mahirap na mga kondisyon tulad ng pagtrabaho ng mahabang oras o sa gabi o trabaho kung saan hindi makatwirang nakakulong sa lugar ng employer ang kabataan.**

Mahalagang tandaan na sumasaklaw hindi lamang sa mga lokasyon ng trabaho at mga uri ng trabaho ang limang uri ng mapanganib na trabahong ito sa mga kabataan, kundi pati na rin sa mga kondisyon sa pagtatrabaho, at saklaw ng mga ito ang trabahong maaaring magdulot ng pisikal, mental, at panlipunang pinsala sa mga kabataan.

May listahan ng mga mapanganib na trabaho na ipinagbabawal sa mga kabataan ang karamihan sa mga bansa na sumasaklaw sa limang kategoryang ito.

Tapos sabihin:

Gaya ng nakikita mo, sumasaklaw ang limang uri na ito hindi lamang sa mga lokasyon ng trabaho at mga uri ng trabaho, kundi pati na rin sa mga kondisyon sa pagtatrabaho, at saklaw ng mga ito ang trabaho na maaaring magdulot ng pisikal, mental, at panlipunang pinsala sa mga kabataan. May listahan ng mga mapanganib na trabaho na ipinagbabawal sa mga kabataan ang karamihan sa mga bansa na sumasaklaw sa limang kategoryang ito.

Sumulong sa susunod na slide.

Tapos sabihin:

Mas madaling matukoy ang mapanganib na gawain kung naaalala natin ang 3 Ms. Gusto naming protektahan ang mga manggagawa mula sa mga trabahong **marumi, mahirap, o mapanganib**.

Tatalakayin natin ngayon ang mga partikular na uri at kondisyon ng mapanganib na trabaho na nakita mo sa iyong lugar, sa mga negosyo ng mga kliyente, at sa loob ng mga pamilya ng mga kliyente.

Sa poster sheet na ito, isusulat ko ang "Mapaminsalang Trabaho: Lugar Mo". *(Isasabit ng facilitator ang poster sheet sa harap ng silid. Kung malaki ang grupo, maraming poster sheet ang maaaring gamitin).*

Mamimigay ako ngayon ng sampung Post-It Notes sa bawat isa sa inyo. Mangyaring maglaan ng 3 minuto at gamitin ang mga ito upang magsulat ng hanggang 10 iba't ibang uri ng mapanganib na trabaho/o kondisyon sa pagtatrabaho na nakita mong ginagawa ng mga kabataan sa iyong lugar. Dapat mong isulat ang isang uri/kondisyon sa bawat Post-It Note. Maaari kang tumukoy ng higit sa isang uri/kondisyon bawat kategorya o wala sa isang kategorya, ayon sa iyong pakiramdam na naaangkop. Pagkatapos mong maisulat

ang iyong mga tugon, mangyaring lumapit at idikit ang iyong mga Post-It Notes sa poster paper.

Habang inilalabas ng mga kalahok ang kanilang mga tugon, maaaring magsimulang pangkatin ng facilitator ang mga karaniwang tugon. Kapag natapos na ng mga kalahok ang pag-post ng lahat ng kanilang mga tugon, dapat na muling pagsamahin ng facilitator ang grupo.

Tapos ay dapat sabihin ng facilitator:

Mangyaring basahin ang lahat ng mga tugon na nai-post.

Tapos itanong:

- **Aling mga uri ng mga mapanganib na gawain o kundisyon ang lumalabas na pinakakaraniwan sa iyong lugar?** *(Dapat ilipat ng facilitator ang mga Post-It Notes upang igrupo ang magkatulad na mga tugon).*
- **Sa mga ganitong uri ng mapanganib na trabaho, alin ang lumalabas na pinakakaraniwan sa mga pamilya ng iyong mga kliyente?** *(Maaaring maglagay ng tsek ang facilitator sa mga Post-It Notes kung saan umiiral ang mga karaniwang uri ng mapanganib na paggawa sa mga pamilya ng kanilang mga kliyente).*

Pagkatapos mong payagan ang ilang kalahok na magbahagi ng mga tugon, sabihin:

Salamat sa Pagbabahagi.

Isa sa "pinakamasamang anyo ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan (child labor)" ang mapanganib na gawain, **Ang iba pang mga uri ng pinakamasamang anyo ay: lahat ng anyo ng pang-aalipin; komersyal na pagsasamantalang sekswal, (hal., ang paggamit ng mga kabataan sa prostitusyon at pornograpiya; at mga ipinagbabawal na aktibidad, (ibig sabihin, ang paggamit ng mga kabataan sa drug trafficking).**

3.. Suriin ang Pag-unawa ng mga Kalahok – 15 minuto

Sabihin ngayon:

Ngayong natutunan mo na ang tungkol sa 3 Ms ng mapanganib na gawain, hahatiin tayong muli sa mga pares. Hihilingin ko sa iyo na tumingin sa 6 na sitwasyon sa isang PowerPoint slide. Magkakaroon ka ng 10 minuto upang suriin at talakayin ang slide. Dapat kang makipagtulungan sa iyong kapareha upang matukoy kung naglalarawan ng 3 M ang bawat senaryo at kung bakit. Kapag muli tayong nagtipon, susuriin natin ang mga sitwasyon bilang isang grupo.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

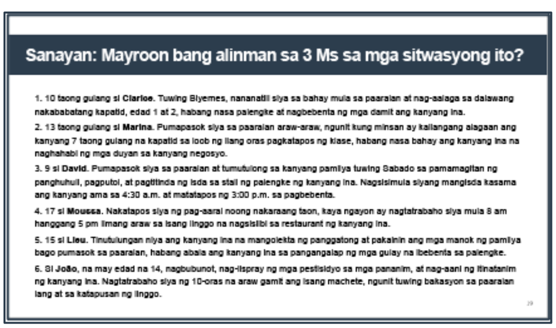

Dapat maglakad-lakad ang facilitator sa silid habang binabasa ng mga kalahok ang mga senaryo sa slide at tinatalakay ang mga tugon nila. Kung nahihirapan ang mga kalahok sa pagtukoy ng mga pagkakaiba sa pagitan ng dalawang uri ng trabaho, maaaring i-prompt sila ng facilitator na isaalang-alang ang mga salik, tulad ng: edad ng kabataan, mga gawain sa trabaho, kondisyon sa trabaho, at katayuan sa paaralan.

Dapat tipunin muli ng facilitator ang grupo pagkatapos ng 10 minuto.

Tapos sabihin:

Ngayon, muli tayong magtipon bilang isang grupo at suriin ang mga senaryo.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

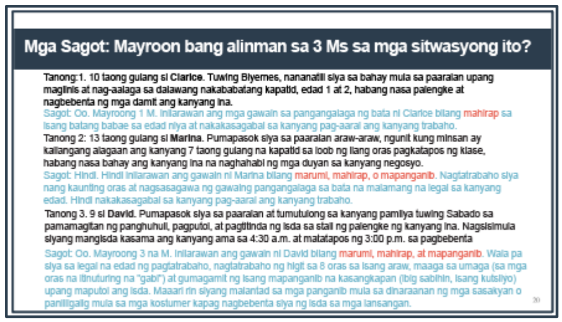

Basahin ang Senaryo #1:

Senaryo 1: 10 taong gulang si **Clarice**. Tuwing Biyernes, nananatili siya sa bahay mula sa paaralan at nag-aalaga sa dalawang nakababatang kapatid, edad 1 at 2, habang nasa palengke at nagbebenta ng mga damit ang kanyang ina.

- ❓ **Ano ang palagay mo tungkol sa senaryo #1? Mayroon bang alinman sa 3 Ms sa mga sitwasyong ito?**

Basahin ang sagot sa senaryo #1

Senaryo 1: Sagot: Oo. Mayroong isa. Inilarawan bilang **mahirap** sa isang batang babae na kaedad niya ang mga gawain sa pangangalaga ni Clarice at nakakasagabal sa pag-aaral niya ang kanyang trabaho.

Suriin ang bawat isa sa natitirang dalawang senaryo sa susunod na slide kasama ang kanilang mga sagot.

Senaryo 2: Sagot: Hindi. Hindi inilarawan ang gawain ni Marina bilang **marumi**, **mahirap**, o **mapanganib**. Nagtatrabaho siya nang kaunting oras at nagsasagawa ng gawaing pangangalaga sa pamilya na malamang na legal sa kanyang edad. Hindi nakakasagabal sa kanyang pag-aaral ang kanyang trabaho.

Senaryo 3: Sagot: Oo. Inilarawan ang gawain ni David bilang **marumi**, **mahirap**, *at* **mapanganib**. Wala pa siya sa legal na edad ng pagtatrabaho, nagtatrabaho ng higit sa 8 oras sa isang araw, maaga sa umaga (sa mga oras na itinuturing na "gabi") at gumagamit ng isang mapanganib na kasangkapan (ibig sabihin, isang kutsilyo) upang maputol ang isda. Maaari rin siyang malantad sa mga panganib mula sa dinaraanan ng mga sasakyan o panliligalig mula sa mga kostumer kapag nagbebenta siya ng isda sa mga lansangan.

Sa pagsiyasat mo sa mga sitwasyong ito, paalalahanan ang mga kalahok na mahalagang isaalang-alang ang edad, uri ng trabaho, kondisyon sa pagtatrabaho, at katayuan sa paaralan kapag tinutukoy ang pagkakaiba sa pagitan ng pagtatrabaho ng mga kabataanat mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.

Pagkatapos masuri ang unang tatlong senaryo, sumulong sa susunod na slide, at basahin ang natitirang

mga senaryo at ang kanilang mga sagot sa parehong paraan tulad ng nakaraang slide.

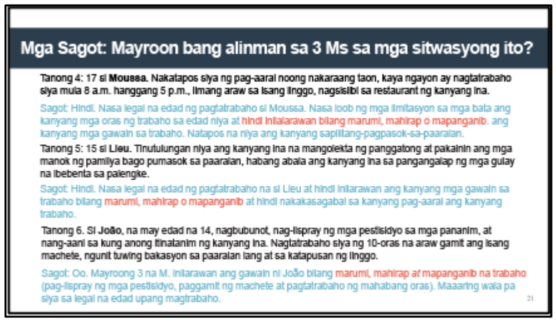

Senaryo 4 Sagot: Hindi. Nasa legal na edad ng pagtatrabaho si Moussa. Nasa loob ng mga limitasyon sa mga kabataan ang kanyang mga oras ng trabaho sa edad niya at hindi inilalarawan ang kanyang mga gawain sa trabaho bilang **marumi**, **mahirap** o **mapanganib**. Natapos na niya ang kanyang sapilitang-pagpasok-sa-paaralan.

Senaryo 5 Sagot: Hindi. Nasa legal na edad ng pagtatrabaho na si Lieu at hindi inilarawan ang kanyang mga gawain sa trabaho bilang **marumi**, **mahirap** o **mapanganib** at hindi nakakasagabal sa kanyang pag-aaral ang kanyang trabaho.

Ang huling senaryo 6 Sagot: Oo. Inilarawan ang gawain ni João bilang **marumi**, **mahirap** *at* **mapanganib** na trabaho (pag-iispray ng mga pestisidyo, paggamit ng machete at pagtatrabaho ng mahabang oras). Maaaring wala pa siya sa legal na edad upang magtrabaho.

Maaaring magtanong ang mga kalahok tungkol sa iba pang mga senaryo. Kung pinahihintulutan ng oras, subukang gabayan sila sa anumang mga senaryo na naranasan nila sa kanilang mga sitwasyon sa trabaho. Hilingin sa kanila na ilarawan ang sitwasyon sa grupo, upang mapag-isipan nila kung pagtatrabaho ng mga kabataano mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan ito, Batay sa edad ng kabataan, mga gawain at kondisyon sa trabaho, at katayuan sa paaralan.

Aktibidad 3: Mga Karaniwang Paniniwala tungkol sa Mapaminsalang Trabaho at Mga Pangunahing Sanhi ng Problemang ito.

Mga Hangarin

Sa pagtatapos ng aktibidad na ito, magkakaroon ang mga kalahok ng:

- Natukoy ang mga karaniwang paniniwala tungkol sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at kung paano kinikilala ang problemang ito sa mga komunidad ng mga kalahok.
- Kinilala ang mga sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, mga hadlang sa edukasyon, at ang kaugnayan sa pagitan ng mapaminsalang trabaho sa mga kabataan at edukasyon sa isang pandaigdigang antas.
- Tinalakay ang mga sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan (na may partikular na pokus sa edukasyon ng mga kabataan) sa mga komunidad ng mga kalahok.

Paghahanda

- PowerPoint presentation sa computer
- Mga blangkong papel na gagamitin ng mga kalahok sa pagtatala ng mga tugon at tala
- 3 sheet na poster-sized na papel (*25 X 30 pulgada; sa 1st, isulat ang "Mga Paniniwala tungkol sa Gawaing Pamkabataan", sa 2nd, "Mga Salik na Nagdudulot ng Mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan:* Lugar mo", *at sa ika-3rd, "Sapilitang Edukasyon at Minimum na Edad sa Trabaho*")
- Mga marker
- Mga bolpen o lapis sa mga kalahok upang maitala ang mga sagot sa mga tanong

Oras: 55 minuto

Mga Hakbang:

1. Repasuhin ang nakaraang sesyon – 5 minuto (kinakailangan lamang ang pagsusuring ito kung hindi isinasagawa kaagad ang sesyon na ito pagkatapos ng nauna)

Batiin ang mga kalahok at sabihing:

Sa huling sesyon natutunan mo ang tungkol sa mga kahulugan, karapatan, pamantayan, at mapagkukunang nauugnay sa trabaho at edukasyon ng mga kabataan, at nagsanay sa pagtukoy ng mga sitwasyon ng pagtatrabaho ng mga kabataan, mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at ang pinakamasamang anyo ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.

Tapos sabihin:

❓ **Paano makikilala ang pagtatrabaho ng mga kabataansa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan? Ang pagtatrabaho ng mga kabataan ay… at mapaminsalang trabaho ay…** *Trabahong legal, hindi mapanganib, at angkop sa mga kabataan sa kanilang edad ng pag-unlad ang pagtatrabaho ng mga kabataan. Trabaho ito na hindi nakakasagabal sa pag-aaral. Trabahong pumipinsala sa isang kabataan sa pisikal, mental, o panlipunan, at nakakasagabal sa kanilang pag-*

aaral at normal na pag-unlad ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan).

2. Mga Paniniwala, Sanhi, at Kahihinatnan ng Mapaminsalang Trabaho sa Kabataan – 20 minuto

Tapos sabihin:

Gugugol tayo ngayon ng ilang oras sa pagtalakay sa mga karaniwang paniniwala tungkol sa trabaho ng mga kabataan, at sa mga sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, sa pangkalahatan. Una, magsisimula tayo sa pamamagitan ng pagsusuri at pagtalakay sa ilan sa mga karaniwang paniniwala.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

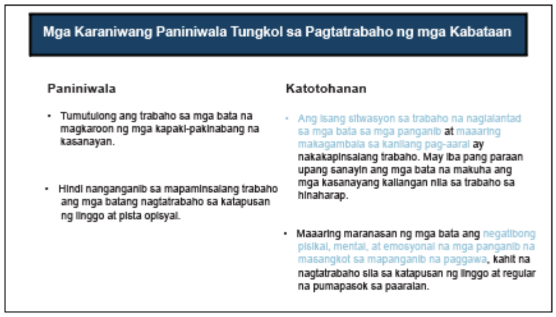

Tapos sabihin:

Babasahin ko ang dalawang paniniwala at katotohanan sa slide na ito. Habang nagbabasa ako, maaari mong isipin kung sumasang-ayon ka sa mga pahayag na iyon. Pagkatapos ko, tatanungin ko kung may gustong magbahagi ng kanilang saloobin. Sa puntong ito, nagbabahagi lamang tayo ng mga opinyon sa isa't isa, upang mas malalim ang ating pag-unawa sa isyung ito, at hindi manghusga sa opinyon ng bawat isa.

Pagkatapos ay binabasa ng facilitator ang slide:

Ang unang karaniwang paniniwala ay na tumutulong ang pagtatrabaho ng mga kabataanna magkaroon ng mga kapaki-pakinabang na kasanayan ang mga kabataan. Gayunpaman, ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, gaya ng pagkakatukoy nito, ay nakakapinsalang gawain; Ang mapaminsalang trabaho ay, gaya ng natutunan natin kanina, trabahong humahadlang sa pag-unlad ng isang kabataan at ito ay: a) Pisikal, mental, o moral na mapanganib at nakakapinsala sa mga kabataan; at b) Humahadlang sa pag-aaral ng kabataan. Subalit, may iba pang paraan upang sanayin ang mga kabataan na makuha ng mga kasanayang kailangan nila sa trabaho sa hinaharap.

Ang ikalawa, ay na **hindi nanganganib sa mapaminsalang trabaho ang mga batang nagtatrabaho sa katapusan ng linggo at pista opisyal.** Subalit, maaaring magdusa ang mga kabataan sa negatibong pisikal, mental, at emosyonal na mga panganib sa pagiging sangkot sa mapanganib na paggawa, kahit na nagtatrabaho sila sa katapusan ng linggo regular na pumapasok sa paaralan.

Tapos sabihin:

- ❓ **Ano sa tingin mo ang mga pahayag na ito sa slide? Umiiral ba ang mga paniniwalang ito sa iyong komunidad?** *(Dapat makinig ang facilitator sa mga opinyon ng mga kalahok nang hindi ipinapahiwatig na tama o mali ang mga ito).*

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok, sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

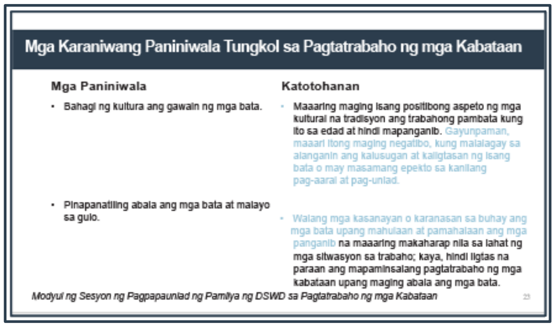

Binabasa ng facilitator ang slide:

Ang ikatlong paniniwala ay na **ang gawain ng mga kabataan ay bahagi ng kultura** sa maraming bansa. Maaaring maging positibong aspeto ng mga kultural na tradisyon ang pagtatrabaho ng mga kabataankung naaangkop ito sa edad at hindi mapanganib. Gayunpaman, maaari itong maging negatibo, kung malalagay sa alanganin ang kalusugan at kaligtasan ng isang kabataan o may masamang epekto sa kanilang pag-aaral at pag-unlad. Isinasaalang-alang kung **pagpapabuti o humahadlang** ang kanilang mga kultural na tradisyon sa kakayahan ng kanilang mga anak na mamuhay ng malusog, mahalaga at nagbibigay-lakas ang produktibong buhay sa hinaharap sa parehong tagapag-alaga at mga kabataan.

Ang ikaapat na paniniwala ay na **nagpapanatili ang pagtatrabaho ng mga kabataansa mga kabataan na abala at malayo sa gulo**. Gayunpaman, hindi isang ligtas na paraan ang mapaminsalang trabaho upang okupahin ang oras ng isang kabataan. Bagama't maaaring walang tagumpay ang mga kabataan sa idle na oras, hindi sila dapat masangkot sa 3 Ms--gawaing **marumi, mahirap,** o **mapanganib.** Higit pa rito, madalas na kulang sa mga kasanayan o karanasan sa buhay ang mga kabataan upang mahulaan at pamahalaan ang mga panganib na maaari nilang makaharap sa trabaho sa lahat ng mga sitwasyon.

Maaaring itanong muli ng facilitator:

- **Ano sa tingin mo ang mga pahayag na ito? Umiiral ba ang mga paniniwalang ito sa iyong komunidad?** *(Muli, dapat makinig ang facilitator sa opinyon ng mga kalahok nang hindi ipinapahiwatig na tama o mali sila).*
- **Ano pang mga paniniwala ang narinig mo, ngunit hindi natin napag-usapan?** *(Maaaring itala ng facilitator ang mga ito sa isang poster paper sheet at mag-alok ng isang katotohanang kasama sa bawat isa, kung maaari)*

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok, sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi. Kapag nakikipagtulungan tayo sa ating mga kliyente/benepisyaryo, mahalagang tandaan na umiiral ang mga paniniwala at opinyon na ito, upang matugunan natin ang mga paksang ito sa isang magalang na paraan at makatulong na baguhin ang mga saloobin nang hindi nahusgahan ang mga kliyente.

Tapos sabihin:

Tulad ng nalaman natin sa ating pagsusuri sa mga slide at talakayan, maraming iba't ibang paniniwala tungkol sa pagtatrabaho ng mga kabataan; nagtutulak ang ilan sa mga ito ng mga desisyon na nauugnay sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan. Titingin tayo ngayon sa ilang mga slide na nagbubuod kung ano ang natuklasan ng pananaliksik na mga sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, tulad ng

nangyayari sa buong mundo.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

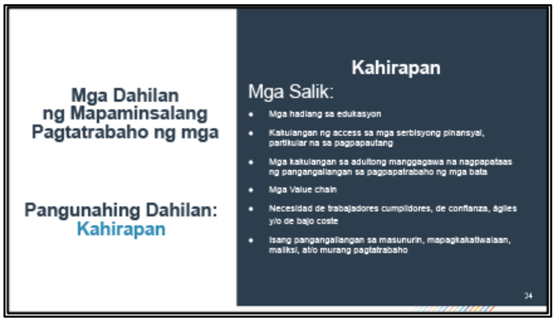

Tapos sabihin:

Bagama't maraming salik ang maaaring magdulot ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, natuklasan ng pananaliksik na **kahirapan** ang pangunahing dahilan. Kadalasang nararamdaman ng mga magulang na may mababang kita na kailangan nilang isama ang kanilang mga anak sa trabaho upang magkaroon ng sapat na kita sa kanilang mga pamilya. Ang **mga hadlang sa edukasyon** ang isa pang pangunahing dahilan. Karaniwang nauunawaan ang terminong ito na nangangahulugan ng mga salik na pumipigil sa mga kabataan sa pag-enroll, pag-aaral, pagkamit, o pagkumpleto ng sapilitang pag-aaral. Isa pang nagtutulak ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan ang **kawalan ng access sa mga serbisyong pinansyal**. Nang walang access sa mga ipon, microinsurance, o kakayahang humiram ng pera, umaasa ang mga pamilya sa mga kabataan upang tulungan silang mabayaran ang mga pangunahing gastos at mapaglabanan ang mga pagkagimbal sa ekonomiya.

Isa pang dahilan kung bakit nangyayari ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan **ang manggagawang nasa hustong gulangkakulangan ng sapat na manggagawang nasa hustong gulang**. Maaaring mangyari ang problemang ito kapag kailangan ang malaking trabaho sa pana-panahon—halimbawa, sa panahon ng pag-aani ng agrikultura, at kapag nasasangkot sa **mga value chain** ang mga sambahayan at nahaharap sa mga panggigipit na gamitin ang pagsisikap ng kanilang mga anak upang tumulong. matugunan ang mga hinihingi ng mga kasunduan sa supplier. Nakikibahagi o ginagamit din sa paggawa ng trabaho ng mga miyembro ng pamilya o ng iba pa ang mga kabataan dahil tinitingnan sila bilang **pinagmulan ng pakikipagtulungan, mapagkakatiwalaan, at/o murang paggawa.**

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

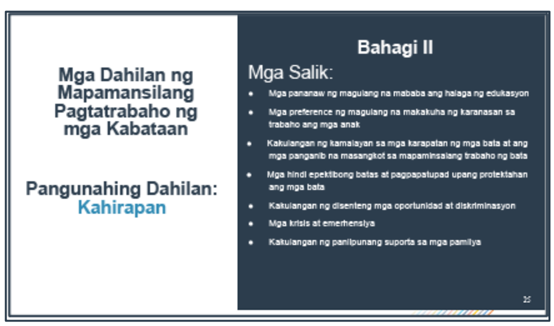

Tapos sabihin.

Maaaring magtrabaho ang ilang kabataan dahil **mababa ang value ng kanilang mga magulang sa pormal na edukasyon, dahil sa mga kagustuhan ng magulang sa mga kabataan na 1) makakuha karanasan**

sa trabaho o 2) na mag-ambag sa kanilang mga sambahayan upang ihanda sila sa hinaharap. Maaaring hindi rin alam ng ilang magulang na ang kanilang mga anak **ay may karapatan sa edukasyon at pagproteka mula sa masasamang trabaho** sa ilalim ng batas. O, sa mga tradisyonal na lipunan, sa partikular, maaaring unahin ng ilang magulang ang edukasyon sa ilang kabataan Batay sa kasarian.

O maaaring madaling mapasok sa mapaminsalang trabaho ang kanilang mga anak dahil sa **hindi epektibong mga balangkas ng institusyonal sa pagtugon sa mapaminsalang trabaho**. Nangangahulugan ito na ang mga batas, pagpapatupad at mga parusa sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan (child labor) ay mahina at may limitadong pagproteka. Bilang kahalili, mahirap o masalimuot ang proseso sa mga kabataan sa legal na edad ng pagtatrabaho na makakuha ng mga kinakailangang permit sa pagtatrabaho.

Nasangkot ang ilang mga kabataan sa mapaminsalang trabaho dahil nasa legal na edad na sila ng pagtatrabaho ngunit hindi ma-access ang disenteng trabaho. Maaaring dahil ito sa **diskriminasyon Batay sa mga personal na katangian,** o kakulangan ng mga trabahong nagbibigay ng disenteng sahod, regular na oras, at mga pagproteka sa kalusugan at kaligtasan.

Mga krisis at emerhensiya gaya ng armadong labanan, lubhang nakakahawang sakit, at natural na sakuna. ay iba pang posibleng mga dahilan ng hindi matatag na kapaligiran na maaaring humantong sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan. Maaaring mabilis na makapagpapahina sa mga pamilya at komunidad ang mga uri ng sitwasyong ito, na nagpapataas ng panganib ng kahirapan, ang pagsasara ng mga paaralan at iba pang istrukturang suporta, na nag-iiwan sa mga kabataan na madaling mapasok sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.

Panghuli, ang **kakulangan ng mga suportang panlipunan sa mga pamilya** gaya ng pangangalagang kalusugan, pangangalaga sa kabataan at nakatatanda, suporta sa pagkain at pabahay, mga sistema ng social security, atbp., ay madalas na nagpapataas ng panganib ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.

3. Paglalapat ng kaalaman mo sa mga sanhi – 10 minuto

Batay sa nalaman mo tungkol sa mga sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan na natukoy ng pananaliksik, at ang iyong kaalaman sa iyong komunidad, maaari mo bang sabihin sa akin:

- **Ano sa palagay mo ang mga pangunahing dahilan at nag-aambag na mga salik na nagdudulot ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa iyong mga komunidad?** *(Maaaring mag-iba ang mga tugon. Dapat itala ng facilitator ang mga tugon sa isang poster paper sheet).*

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok, sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

Ngayon, gumugol tayo ng ilang minuto sa pagtalakay ng mga hadlang sa edukasyon, dahil ito ang isa sa mga pinakamalaking sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.

4. Mga Hadlang sa Edukasyon – 15 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

Tapos sabihin:

Nagbibigay ang slide na ito ng magandang visual na paglalarawan ng mga hadlang sa edukasyon.

- ❓ **Maari mo bang tukuyin ang mga hadlang at kahinaan sa edukasyon ng mga kabataan dito?**

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok, sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

Pagkatapos ay ipaliwanag:

Kuha ang larawang ito sa isang pampublikong paaralang elementarya sa Angola. Dahil sa kakulangan ng espasyo sa silid-aralan, maraming klase ang gaganapin sa labas, at gaya ng makikita mo, may limitadong mga mapagkukunan ang paaralan upang maisagawa ang mga panlabas na klase na ito. Sa mga araw ng tag-ulan, hindi nakapasok sa mga klase ang mga kabataan sa paaralang ito.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

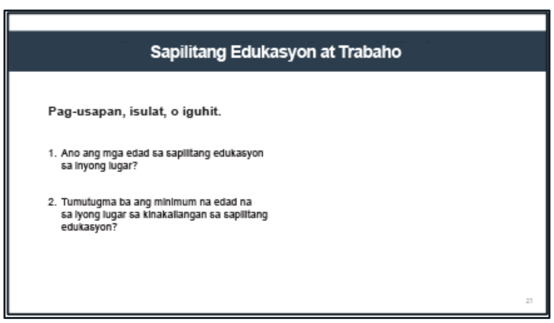

Tapos sabihin:

Upang simulan ang ating talakayan tungkol sa kaugnayan sa pagitan ng edukasyon at mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, mahalagang pag-usapan natin ang tungkol sa sapilitang edukasyon at kung paano ito nauugnay sa minimum na edad sa trabaho sa mga kabataan. Kaya, sabay nating suriin ang mga tanong na ito.

Binabasa ng facilitator ang mga tanong nang paisa-isa at itinatala ang mga sagot sa bagong sheet ng poster paper.

Ang ating unang tanong ay: **Ano ang mga edad sa sapilitang edukasyon sa inyong lugar?**

Ang pangalawang tanong ay: **Tumutugma ba ang minimum na edad na magtrabaho sa iyong lugar sa kinakailangan sa sapilitang edukasyon?**

Tapos sabihin:

Sa tanong #1, dapat sumasaklaw ang mga edad sa sapilitang pag-aaral sa unang taon na kinakailangang

pumasok ang kabataan hanggang sa huling taon (hal., edad 6 hanggang 17). Sa tanong #2, inirerekomenda ng ILO na ang minimum na edad sa trabaho ay **hindi** mas mababa sa edad kung saan nagtatapos ang sapilitang edukasyon.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

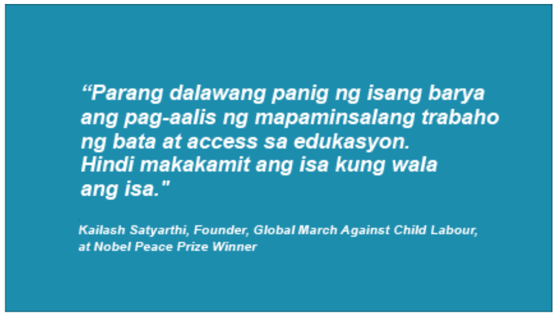

Tapos sabihin:

Upang ibuod ang koneksyon sa pagitan ng edukasyon na mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, isaalang-alang natin ang payo ng isa sa mga pinakakilalang tagapagtaguyod sa pag-iwas at pag-aalis ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, si Kailash Satyarthi.

Binabasa ng facilitator ang quote sa slide:

"Parang dalawang panig ng isang barya ang pag-aalis ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at access sa edukasyon. Hindi makakamit ang isa kung wala ang isa."

Sinusuportahan ng pananaliksik kung ano ang sinabi ng Kailash tungkol sa kaugnayan sa pagitan ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, at edukasyon, dahil ipinapakita nito na makabuluhang nabawasan sa nakalipas na dalawang dekada ang mga rate ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa buong mundo, dahil tumaas ang mga rate ng pag-aaral.

Kung alam natin na isang mahalagang pakikialam ang edukasyon upang mabawasan ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, bakit hindi naka-enroll at pumapasok sa mga paaralan ang ilang kabataan? Gaya ng ating napag-usapan, may maraming hadlang sa edukasyon sa mga kabataan sa buong mundo.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

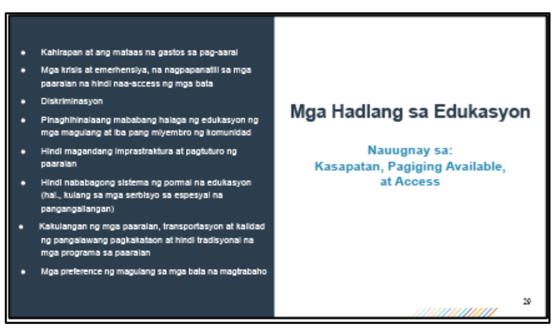

Pagkatapos ay sabihin: (tandaan: dahil katulad ng iba pang mga sanhi sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan ang mga sanhi ng mga ito, maaari silang masuri nang mabilis)

- ❓ **Isang pangunahing dahilan ng kawalan ng partisipasyon ng mga kabataan sa edukasyon ang kahirapan. Naiisip mo ba kung paano maaaring mag-ambag din sa problemang ito ang kakulangan ng access sa pautang?**

(Kadalasang nagsasangkot ng mga gastos ang pag-aaral, tulad ng matrikula, aklat, uniporme, at transportasyon. Madalas na walang kasalukuyang kita o ipon ang mga pamilyang may mababang kita upang mabayaran ang mga gastos na ito; higit pa rito, nahihirapan silang mag-access ng pautang upang mabayaran ang mga gastos).

Tapos sabihin:

Mga krisi at emerhensiya, tulad ng mga natural na sakuna, pandemya, digmaan**,** at iba pang nakakagambalang mga kaganapan, ay isa pang malaking hadlang dahil maaari nitong isara o sirain ang mga paaralan, na pumipigil o nakakaabala sa pagpasok ng mga kabataan sa pag-aaral. Hindi maaaring pumasok, mag-enrol, o makatapos ng pag-aaral ang ilang mga kabataan dahil sa **diskriminasyon** na kinakaharap nila, na maaaring dahil sa pisikal, mental, o panlipunang kapansanan, pagbubuntis, kanilang kasarian, relihiyon, nasyonalidad o etnisidad, o iba pang mga kadahilanan. Hindi nag-eenrol o pumapasok sa paaralan ang ibang mga kabataan dahil **mababa ang pagpapahalaga sa edukasyon** ng kanilang mga magulang o komunidad. Bukod pa rito, **mahinang imprastraktura ng paaralan** (hal., kakulangan ng mga banyo o maiinom na tubig), at **pagtuturo, hindi flexible na mga sistema ng pormal na edukasyon** na kulang sa mga serbisyo ng espesyal na pangangailangan o naglilimita sa pagpasok sa paaralan o mga edad ng pagtatapos, **kakulangan ng mga paaralan**, **transportasyon** at **pangalawang pagkakataon o iba pang hindi tradisyonal na mga programa,** na lumikha ng iba pang hadlang sa edukasyon. **Ang mga kagustuhan ng magulang sa mga kabataan na magtrabaho**, gaya ng tinalakay natin kanina, ay isa pang dahilan kung bakit maaaring hindi pumasok ang mga kabataan sa paaralan.

5. "Sanhi" o "Hindi Isang Sanhi" na Wrap-up Game: -- 5 minuto

Upang tapusin ang sesyong ito, sasabihin ko ang 8 parirala. Pagkatapos mong marinig ang bawat parirala, mangyaring ipahiwatig kung natukoy ko ang isang sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa pamamagitan ng pagsasabi nang malakas ng "*sanhi."* Kung hindi nagpapahiwatig ng isang kilalang sanhi ang pariralang sinasabi ko, mangyaring sabihin ang *"hindi isang dahilan."* Kung sasagot ka, *"hindi isang sanhi,"* mangyaring maging handa na ipaliwanag kung bakit. *(Nakalista sa ibaba ang mga parirala na may katumbas na mga sagot sa panaklong).*

1. Isang labis na paggawa ng adulto *(hindi isang dahilan – isang sanhi ang kakulangan ng adultong manggagawa); 2.* Mga Hadlang sa Edukasyon *(sanhi);* 3. Mga pananaw na pinagmumulan ng mapagkakatiwalaang paggawa ang mga kabataan *(sanhi);* 4. Malakas na sistema ng pagpapatupad ng paggawa *(hindi dahilan – sanhi ang mahinang sistema ng pagpapatupad);* 5. Kahirapan *(sanhi);* 6. Ang mga preference ng mga kabataan na magtrabaho *(hindi isang dahilan – bagaman maaaring magpahiwatig ng isang kagustuhan sa trabaho ang ilang mga kabataan, ang mga preference ng magulang sa mga kabataan na magtrabaho ay ang alam na sanhi); 7.* Mga krisis at emerhensiya *(sanhi);* 8. Kakulangan ng disenteng trabaho sa kakabataanan *(sanhi).*

Ngayong natukoy na natin ang mga sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at tinalakay ang mga hadlang sa edukasyon, gagamitin natin ang susunod na sesyon upang matuto pa tungkol sa mga kahihinatnan.

Aktibidad 4: Mga Kahihinatnan ng Mapaminsalang Trabaho sa Kabataan

Mga Hangarin

Sa pagtatapos ng aktibidad na ito, magkakaroon ang mga kalahok ng:

- Natukoy ang mga pangkalahatang kahihinatnan ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa mga indibidwal (lalo na tungkol sa kalusugan), sambahayan, at komunidad, at partikular sa mga lugar ng mga kalahok.

Paghahanda

- PowerPoint presentation sa computer
- Mga blangkong papel na gagamitin ng mga kalahok sa pagtatala ng mga tugon at tala
- 3 sheet na poster-sized na papel (*25 X 30 pulgada; isang blangkong sheet sa pagsasanay sa Mga Negatibong Epekto sa Kalusugan. Sa sheet na ito, isulat ang "B. Bahagi ng Katawan" at isang patayong column na may numerong 1 hanggang 7. Sa 2nd isulat ang "Mga Mapagkukunan: Lugar Mo" at sa ika-3rd isulat ang "Mga Kahihinatnan: Mga Komunidad mo")*
- Mga marker
- Mga bolpen o lapis sa mga kalahok upang maitala ang mga sagot sa mga tanong

Oras: 30 minuto

Mga Hakbang:

1. Repasuhin ang nakaraang sesyon – 5 minuto (kinakailangan lamang ang pagsusuring ito kung hindi isinasagawa kaagad ang sesyon na ito pagkatapos ng nauna)

Batiin ang mga kalahok at sabihing:

Sa ating huling sesyon, pinag-usapan natin ang tungkol sa mga paniniwala tungkol sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, at mga sanhi ng problemang ito, kabilang ang mga hadlang sa edukasyon. Upang suriin ang ilang mga punto mula sa talakayang ito, mayroon akong ilang katanungan:

- ❓ **Ano ang pangunahing sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan ayon sa pananaliksik?** *(Kahirapan)*
- ❓ **Ano ang ilang mga hadlang sa edukasyon na maaaring mag-ambag sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan?** *(Ang halaga ng pag-aaral, diskriminasyon, kakulangan ng mga paaralan o transportasyon, pinaghihinalaang mababang halaga ng edukasyon, nakakapinsalang trabaho ng kabataan, hindi magandang imprastraktura ng paaralan, hindi magandang kalidad ng edukasyon, kakulangan ng mga oportunidad sa pangalawang pagkakataon, mga krisis, at mga emerhensiya, atbp.)*

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok, sabihin ang:
Salamat sa Pagbabahagi.

Ngayon, malalaman natin ang tungkol sa mga negatibong kahihinatnan ng mapaminsalang trabaho sa mga kabataan.

2. Mga Kahihinatnan ng Mapaminsalang Trabaho sa Kabataan – 5 minuto

Pagkatapos ay sumulong sa susunod na PowerPoint slide at sabihin:

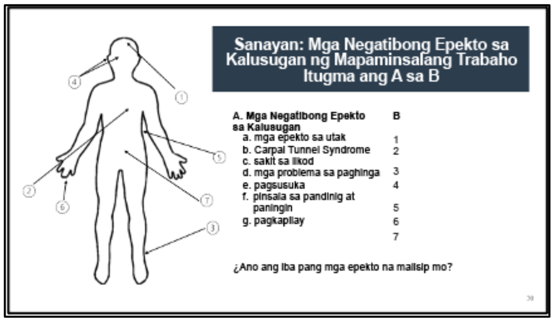

Natatala ng slide na ito ang ilan sa mga negatibong epekto sa kalusugan na maaaring mangyari kapag nagtatrabaho ang mga kabataan. Maglaan tayo ng ilang sandali upang magtrabaho bilang isang grupo upang itugma ang mga negatibong epekto sa kalusugan sa Column A sa kaukulang numero ng bahagi ng katawan sa Column B. *(Dapat basahin ng facilitator ang bawat negatibong epekto sa kalusugan sa Column A at pagkatapos pumunta sa reach number sa Column B at tanungin ang mga kalahok kung aling negatibong epekto sa kalusugan ang dapat ilista sa bawat numero, isulat ang mga sagot sa poster board sheet),* inaalala na hindi ito isang kumpletong listahan ng lahat ng posibleng epekto na maaaring mangyari.

Tapos sabihin:

Tingnan natin ang ating mga sagot sa slide na ito. *Sinusuri ng facilitator ang mga sagot sa slide.*

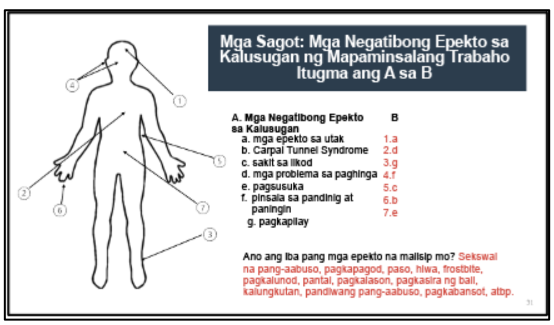

Maraming negatibong epekto sa kalusugan ang maaaring mangyari kapag nagtatrabaho ang mga kabataan. Tandaan, hindi ito isang kumpletong listahan ng lahat ng posibleng epekto na maaaring mangyari. Ang mahalagang tandaan ay maaaring maapektuhan sa ibang paraan ang mga kabataan ng mapaminsalang trabaho kaysa sa mga adulto. Halimbawa, **mas** madaling masangkot ang mga kakabataanang manggagawa sa mga panganib sa kaligtasan, dahil:

(1**)** hindi nila alam **kung paano pag-isipan at pamahalaan ang mga panganib,**

(2) kulang sila **sa kaalaman at kasanayan upang ligtas na pangasiwaan ang mga kagamitan at makinarya**, at

(3) minsan **nagtatrabaho** sila **nang walang sapat na pangangasiwa.**

Tungkol sa **mga pisikal na panganib**, **higit** na nasa panganib ang mga kakabataanan kaysa sa mga nasa adulto na magkaroon ng pagkawala ng pandinig dahil sa sobrang ingay at nasa panganib ng pinsala sa balat at mga sakit mula sa labis na pagkakalantad sa araw sa murang edad.

Mga panganib sa kemikal ay maaaring maging **higit pang** nakakapinsala sa mga kabataan, dahil mas mabilis silang kumuha ng mga lason kaysa sa mga adulto at ang pagkakalantad ay hindi lamang magdudulot ng mga pinsala at karamdaman sa maikling panahon ngunit maaari ring makapinsala sa kanilang normal na pag-unlad. Iba pang **ergonomic na panganib**, tulad ng pagdadala ng mabibigat na karga, hindi lamang maaaring maging sanhi ng pagkapagod ng mga kabataan at iba pang agarang pinsala, ngunit makakapinsala din sa kanilang mga skeletal system at permanenteng makahadlang sa kanilang pangkalahatang paglaki. Sa madaling salita, nangangailangan ang mga kabataan ng higit na pagproteka, patnubay, at pangangasiwa upang matiyak na hindi sila magkakasakit, masugatan, o kung hindi man ay masasaktan sa trabaho.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

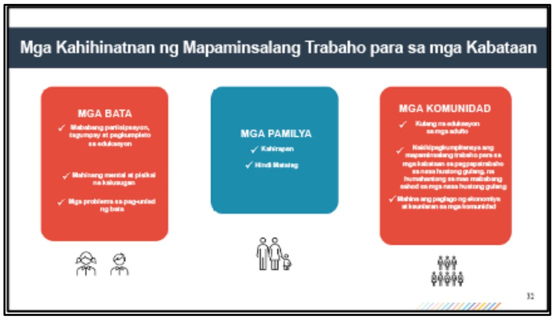

Tapos sabihin:

Suriin natin ngayon ang ilan sa mga pangunahing negatibong kahihinatnan ng mapaminsalang gawaing kabataan, hindi lamang sa mga kabataan, kundi sa kanilang mga pamilya at komunidad.

Sa mga kabataan sa partikular, maaaring magresulta sa mababang partisipasyon, tagumpay, at pagkumpleto sa edukasyon, gayundin ang mahinang kalusugan ng isip at pisikal, at mga problema sa pag-unlad ng kabataan ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan. **Sa mga pamilya,** maaari itong magresulta sa pagpapatuloy ng kahirapan at kawalang-tatag, kapag hindi nakumpleto ng kanilang mga anak ang kanilang sapilitang pag-aaral at bilang resulta ay kulang sa kaalaman at kasanayang kinakailangan upang makakuha ng disenteng trabaho bilang adulto. At sa **mga komunidad**, maaaring humantong ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa kompetisyon sa paggawa ng mga adulto, na humahantong sa mas mababang sahod sa mga adulto, at mahinang paglago ng ekonomiya at kaunlaran sa mga komunidad. Kaya, may malawak na epekto ang problemang ito na higit sa isang indibidwal na kabataan o sambahayan.

3. Mga Mapagkukunan sa Pagtugon sa Mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan – 10 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

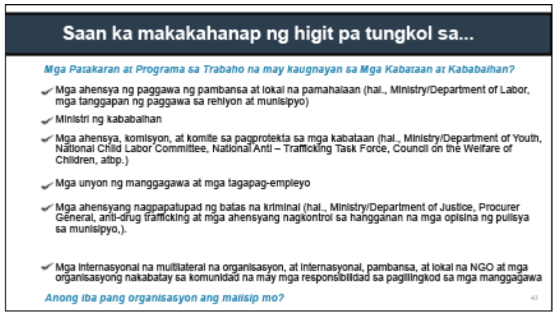

Tapos sabihin:

Maraming pamahalaan, gayundin ang mga internasyonal na multi-lateral na organisasyon, internasyonal, pambansa, at lokal na NGO, at mga organisasyong nakabatay sa komunidad, sa pakikipagtulungan sa ilang pribadong sektor, ang nasangkot sa pagpapatupad ng mga patakaran at programa upang maiwasan at maalis ang mga nakakapinsalang gawaing pangkabataan sa buong mundo. Upang tapusin ang sesyon na ito, suriin natin kung saan mo malalaman ang higit pa tungkol sa mga patakaran at programang ito.

Depende sa kung saan ka nakatira, maaaring ipatupad ng **nasyonal at lokal na mga ahensya ng paggawa ng pamahalaan** ang mga patakaran at programa na tumutugon sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan**;** halimbawa, ang Minister/Department of Labor, mga tanggapan ng paggawa sa rehiyon at munisipyo, at **mga ahensya, komisyon, at komite sa pangangalaga ng kabataan at kakabataanan**, gaya ng Ministry/Department of Youth, National Child Labor Committee, National Anti-Trafficking Task Force, o Council on the Welfare of Children sa bansa).

Mga patakaran at programa na tumutugon sa mas matitinding anyo ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, tulad ng child trafficking, mga ahensyang nagpapatupad ng batas kriminal (Ministry/Department of Justice, Procurer General, anti-drug trafficking at mga ahensyang nagkontrol sa border, mga opisina ng pulisya sa munisipyo.

Bukod pa rito, makikita mo ang **iba pang mga patakaran at programa** na ipinapatupad ng **mga internasyonal na multilateral na organisasyon, at internasyonal, pambansa, at lokal na NGO at mga organisasyong nakabatay sa komunidad** na may mga responsibilidad sa paglilingkod sa mga kabataan at mga pamilya o manggagawa. Bukod pa rito, maaari mong hilingin na kumonsulta sa US Department of Labor, gamit ang Sweat and Toil of Children na app para sa impormasyon tungkol sa mga produktong ginawa gamit ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at upang matutunan ang tungkol sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa mga bansang tumatanggap ng ilang partikular na uri ng mga benepisyo sa kalakalan mula sa United States.

Tapos itanong:

- ❓ **Mayroon bang ibang mga organisasyon na nasa iyong lugar na maiisip mo na bumuo at nagpapatupad ng mga patakaran at programa?** (*Isulat ang mga tugon ng kalahok sa isang poster paper sheet.)*

Paalala sa facilitator: kung may nabuong kawili-wiling listahan, tiyaking kuhanan ng larawan ang listahang ito at ibahagi ang mga mapagkukunan sa mga kalahok pagkatapos ng pagsasanay. Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok, sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

4. Aplikasyon – 10 minuto

Sabihin:

Binanggit natin ngayon ang ilang negatibong kahihinatnan ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.

Tapos itanong:

- ❓ **Alin sa mga kahihinatnan na ito ang nakita mo sa iyong mga komunidad?** *(Maaaring itala ng facilitator ang tugon sa poster paper).*

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

Pagkatapos, sabihin:

Ito ang pagtatapos ng ating sesyon sa mga kahihinatnan ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan. Sa susunod na sesyon, tutuklasin natin ang mga pagkilos na dapat gawin ng mga bansa upang tugunan ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at mga mapagkukunan ng programa at mga patakaran na maaaring matugunan kaugnay ng isyung ito.

Binabati ko kayo! Nakumpleto niyo na ngayon ang seksyon ng pandaigdigang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan ng pagsasanay na ito.

BREAK: Sa puntong ito ng sesyon ng pagsasanay, maaari kang mag-alok ng mahabang (1 oras) na pahinga sa mga kalahok.

Aktibidad 5: Mga Kundisyon sa Paggawa – Mga Kahulugan, Pamantayan, at Mga Mapagkukunan

Mga Hangarin

Sa pagtatapos ng aktibidad na ito, magkakaroon ang mga kalahok ng:

- Natukoy na mga katangian ng mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho habang nangyayari ang problemang ito sa isang pandaigdigang antas, at sa mga komunidad ng mga kalahok.
- Sinuri ang mga pangunahing kahulugan, mga internasyonal na pamantayan, at mga mapagkukunang nauugnay sa mga mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho.
- Sinuri ang mga senaryo upang magsanay sa pagtukoy ng mga mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho sa mga nasa hustong gulang.

Paghahanda

- PowerPoint presentation sa computer
- Mga blangkong papel na gagamitin ng mga kalahok sa pagtatala ng mga tugon at tala
- 3 sheet ng poster-sized na papel (25 x 30 pulgada; nagsasabi ang 1st ng "ACW: Lugar Mo"; ang 2nd "Mapaminsalang Trabaho: Lugar Mo"; ang 3rd, "Mga Mapagkukunan sa Mapaminsalang Trabaho: Lugar Mo")
- Mga marker
- Mga bolpen o lapis sa mga kalahok upang maitala ang mga sagot sa mga tanong
- Handout sa Sesyon 4: *Impormasyon sa Pakikipag-ugnayan sa National Child Labor at/o National Human Trafficking Hotline (kung available)*
- Handout sa Sesyon 4: Profile ng bansa mula sa taunang *Findings on the Worst Forms of Child Labor Report ng US Department of Labor* (kung magagamit), na matatagpuan sa: https://www.dol.gov/agencies/ilab/resources/reports/child-labor/findings/, (kung naaangkop)
- Lokasyon sa pag-download ng Sweat and Toil na app sa Sesyon 4

Oras: 40 minuto

Mga Hakbang:

1. Repasuhin ang nakaraang sesyon – 5 minuto (kinakailangan lamang ang pagsusuring ito kung hindi isinasagawa kaagad ang sesyon na ito pagkatapos ng nauna)

Batiin ang mga kalahok at sabihing:

Sa huling sesyon, nalaman natin ang tungkol sa mga kahihinatnan sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at ang mga uri ng organisasyong kasangkot sa pagpapatupad ng mga patakaran at programa sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.

Tapos itanong:

❓ **Maaari mo bang ibuod ang mga pangunahing kahihinatnan sa mga indibidwal, sambahayan, at komunidad?** *(Mababang partisipasyon, tagumpay at pagkumpleto sa edukasyon, mahinang mental at pisikal na kalusugan, mga problema sa pag-unlad ng kabataan (mga indibidwal);*

kawalang-tatag at pagpapatuloy ng kahirapan (mga sambahayan); kulang sa edukasyon sa mga adulto; nakakapinsalang trabaho ng kabataan, na humahantong sa mas mababang sahod sa mga adulto, mahinang paglago ng ekonomiya, at kaunlaran sa mga komunidad (komunidad)

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

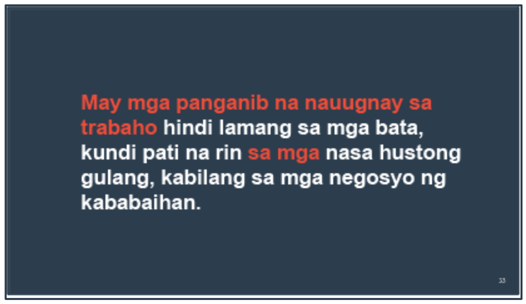

Ipakilala ang susunod na seksyon ng pagsasanay sa pamamagitan ng pagsasabi:

Mahalagang tandaan na umiiral ang mga panganib na nauugnay sa trabaho hindi lamang sa mga kabataan, kundi pati na rin sa mga adulto, kabilang ang mga negosyo ng kababaihan. TuTuklasin ng susunod na seksyon ang mga panganib na nauugnay sa trabaho sa mga manggagawang nasa hustong gulang. Magsisimula ito sa talakayan ng mga kahulugan, pamantayan, at legal na mapagkukunang nauugnay sa mga kondisyon sa pagtatrabaho sa mga nasa hustong gulang.

2. Kondisyon sa pagtatrabaho – 10 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

Tapos sabihin:

Upang simulan ang ating pag-aaral ng "Mapaminsalang Kondisyon sa Pagtatrabaho", na kilala rin bilang Mga Hindi Katanggap-tanggap na Kondisyon ng Trabaho, isaalang-alang natin ang larawang ito. Ipinapakita nito ang isang babaeng nagsasaka ng mga bukid sa Kerala, India. Baka magtanong ka kung ano ang kanyang mga kondisyon sa pagtatrabaho at kung mabuti ang mga ito--sa mga tuntunin ng mga oras ng trabaho, oras ng pahinga, suweldo, at kalusugan at kaligtasan--o kung nagtatrabaho siya sa ilalim ng mahihirap na kondisyon.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

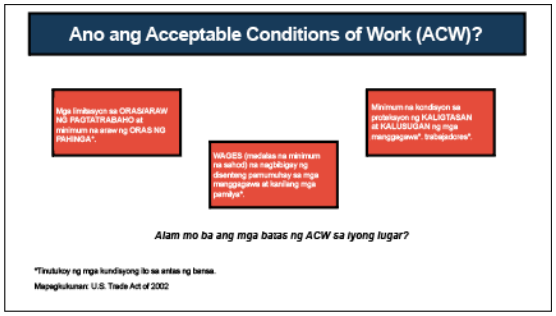

Tapos sabihin:

Magsimula tayo sa pamamagitan ng paglalarawan sa terminong *mga katanggap-tanggap na kondisyon ng trabaho* na naglalarawan sa **katanggap-tanggap na kondisyon sa pagtatrabaho** sa 3 dako:

1. **Mga limitasyon sa oras ng trabaho/araw** (karaniwang 8 oras sa isang araw/48 oras bawat linggo ang limitasyon). Karamihan may mga batas sa mga bansa na nangangailangan ng overtime pay na lampas sa mga limitasyong ito. **At minimum araw ng oras ng pahinga** na karaniwang isang magkakasunod na 24 na oras, depende sa trabaho. Halimbawa, maaaring magkaroon ng iba't ibang panahon ng on/off ang mga manggagawa sa healthcare na sumasaklaw sa mga kritikal na pangangailangan sa pangangalaga;
2. Kadalasang maisalin bilang minimum na sahod **ang mga sahod na nagbibigay ng disenteng pamumuhay sa mga manggagawa at kanilang mga pamilya**. Ayon sa ILO, nangangahulugang pinakamababang halaga ng kabayaran ang minimum na sahod na kinakailangan ng isang tagapag-empleyo upang bayaran ang mga manggagawa sa trabahong isinagawa nila sa isang partikular na panahon. Maaaring mag-iba ang minimum na sahod ayon sa sektor/industriya at trabaho at walang nakatakdang internasyonal na pamantayan; at
3. **Minimum na kondisyon sa pagproteka ng kaligtasan at kalusugan ng mga manggagawa -** tinutukoy din minsan bilang Occupational Safety and Health – o mga pagproteka sa OSH, na maaari ding mag-iba nang malaki ayon sa industriya. Karaniwang tinutukoy ng pamahalaan, organisadong paggawa, at mga employer sa antas ng bansa ang mga partikular na batas na nauugnay sa mga kundisyong ito. Halimbawa, maaaring mangailangan ng mga partikular na trabaho na gumamit ng protective gear ang mga pamantayan ng OSH habang gumaganap ng ilang partikular na gawain, halimbawa tulad ng saradong sapatos at eye goggles sa mga welder, o mga face mask sa mga healthcare worker.

Tapos itanong:

- ❓ **Maaari ka bang magbigay ng ilang halimbawa ng mga batas tungkol sa mga oras ng pagtatrabaho/araw ng pahinga, minimum na sahod, at/o mga pamantayan ng OSH sa iyong lugar?** *(Dapat itala ng facilitator ang ilan sa mga halimbawang ibibigay ng mga kalahok sa isang poster paper sheet, na nagpapaalala sa kanila na hindi kinakailangang malaman ang lahat ng mga batas, ngunit magandang malaman kung saan makakahanap ng impormasyon tungkol sa mga ito. Tandaan na sa susunod na pagsasanay na ito, susuriin nila ang isang listahan ng mga stakeholder na maaari nilang kontakin para sa higit pang impormasyon.)*

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

Tapos sabihin:

Pag-usapan natin ngayon ang kabaligtaran - mahihirap na kondisyon sa pagtatrabaho o "nakakapinsalang kondisyon sa pagtatrabaho o hindi katanggap-tanggap na kondisyon ng trabaho (UACW)".

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

Tapos sabihin:

Mas malamang na naroroon ang mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho sa ilang partikular na konteksto, gaya ng impormal na sektor o madaling mapasok na trabaho. Halimbawa, sa **impormal na sektor**, tumatakbo ang maliliit na negosyong pinamamahalaan ng kababaihan sa mga hindi regulated na kapaligiran kung saan madalas na hindi ligtas at hindi mabuti ang mga kondisyon sa pagtatrabaho.

Ang mahihinang trabaho, gaya ng kontratang trabaho, ay trabaho sa mga kapaligirang kulang o may limitadong legal na pagproteka, mahihirap na kondisyon sa pagtatrabaho, o wala/limitadong mga benepisyo. Nangyayari rin ang mga kundisyong ito sa **sapilitang paggawa,** ang pinaka-nakakatakot na anyo ng trabaho na partikular na karaniwan sa gawaing bahay, konstruksyon, at pagmamanupaktura, ngunit nangyayari rin sa agrikultura, hortikultura, at sa industriya ng hospitality at sex.

Panghuli ang **walang katiyakang trabaho,** na kinabibilangan ng pabagu-bagong sitwasyon sa trabaho gaya ng pansamantala, at o impormal na trabaho, kadalasang nangyayari sa mga sektor na may mahinang pagproteka sa kalusugan at kaligtasan; halimbawa, ang sektor ng domestic care work, ang sektor ng paglilinis, kitchen work, gawain sa pamilihan, at paggawa sa pabrika. Ito rin ang mga sektor kung saan halos maraming manggagawang babae.

Sa nakalipas na mga dekada, naging mas laganap sa buong mundo ang mga hindi katanggap-tanggap na anyo at kundisyon ng trabaho, dahil sa pagtaas ng bilang ng mga self-employed na manggagawa at miyembro ng pamilya na nagtatrabaho upang mag-ambag sa kita ng kanilang sambahayan.

3. Pagtalakay sa Mapaminsalang Kondisyon sa Paggawa sa iyong lugar – 10 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

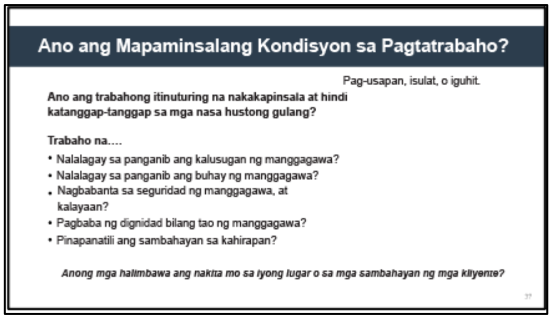

Tapos sabihin:

Talakayin natin ngayon kung anong mga mapanganib na kondisyon sa pagtatrabaho ang nakikita mong nangyayari sa iyong lugar at sa mga pamilya ng iyong mga kliyente. Mangyaring tingnan ang mga tanong sa kaliwang bahagi ng slide na ito. *(Dapat maging handa ang facilitator na itala ang mga tugon ng kalahok sa isang poster paper sheet.)*

- ❓ **Ano ang mga halimbawa ng mga uri ng mahihirap na kondisyon sa pagtatrabaho na nakita mo sa mga komunidad na iyong pinaglilingkuran?**
- ❓ **Sa palagay mo lumalaki din ba itong problema sa iyong lugar? Bakit o bakit hindi?**

Dapat itala ng facilitator ang ilang mga halimbawa ng mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho sa isang poster paper. Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

4. Mga Mapagkukunan sa Mapaminsalang Trabaho– 5 minuto

Mahalaga ngayon na maglaan tayo ng ilang minuto upang suriin kung saan ka makakahanap ng higit pang impormasyon tungkol sa mapaminsalang trabaho.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

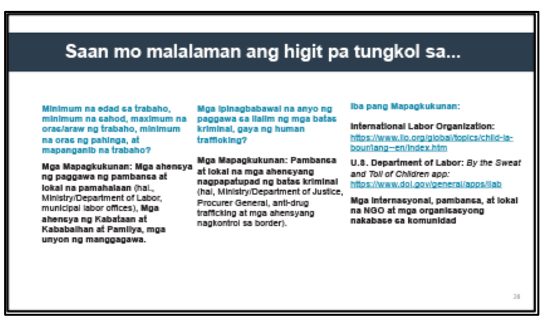

Suriin ang paksa at pinagmumulan ng impormasyon sa slide, pagkatapos ay itanong ang tanong sa slide, na nagre-record ng mga tugon ng mga kalahok sa isang poster paper sheet:

Tapos sabihin:

Igugugol natin pagkatapos ang ilang minuto sa pag-aaral tungkol sa **mga uri ng mga mapagkukunan na available sa iyo**, kung gusto mong palalimin ang iyong pag-unawa sa mga batas sa iyong lugar na partikular na nagsasaad kung ano ang magagawa at hindi maaaring gawin ng mga kabataan at matatanda tungkol sa trabaho, at kung kailan dapat pumapasok ang mga kabataan sa paaralan.

Impormasyon tungkol sa **minimum na edad sa trabaho, minimum na sahod, maximum na oras/mga**

araw ng trabaho sa mga kabataan at sa mga partikular na trabaho at/o mga sektor, pinakamababang panahon ng pahinga, at mga pagbabawal sa trabaho sa gabi at mapanganib na trabaho ay karaniwang makukuha mula sa:

- Mga ahensya ng paggawa ng pambansa at lokal na pamahalaan—halimbawa, mula sa Ministry/Departament of Labor, mga tanggapan ng paggawa sa munisipyo.
- Makakakuha ka rin ng impormasyon mula sa mga ministri ng kababaihan, mga ministri ng pamilya at mga ahensya ng kabataan, komisyon, at komite—tulad ng, isang Ministry/Departament of Youth, National Child Labor Committee, National Anti-Trafficking Task Force, Council on the Welfare for Children, at mga unyon ng manggagawa.

Impormasyon tungkol sa **mga ipinagbabawal na anyo ng paggawa sa ilalim ng mga batas kriminal, gaya ng human trafficking,** sa pangkalahatan ay maaaring makuha mula sa nasyonal at lokal na mga ahensyang nagpapatupad ng batas kriminal—iyon ay, isang Ministry/Department of Justice, mga tanggapan ng pulisya sa munisipyo, at mga ahensya ng anti-drug trafficking at pagkontrol sa border.

Maaari mo ring malaman ang higit pang impormasyon na may kaugnayan sa **mapaminsalang trabaho** mula sa **International Labor Organization** at sa pamamagitan ng paggamit ng **U.S. Department of Labor's** *Sweat and Toil of Children* na app. Isang tool ang *Sweat and Toil* na app na nagbibigay ng komprehensibong impormasyon sa mapaminsalang trabahi ng kabataan (kabilang ang katangian at saklaw nito, mga produktong ginawa gamit ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at sapilitang paggawa, at mga batas, patakaran, at programang nauugnay sa problemang ito) sa mahigit 100 bansa sa buong mundo.

Ibigay sa mga kalahok pagkatapos ang mga numero ng telepono sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at mga hotline laban sa trafficking na nasa ***Annex C: Mga Depinisyon sa Antas ng Bansa sa Mapaminsalang Trabaho, Mga Pamantayan, Karapatan at Mapagkukunan tuwing Emerhensiya.***

Opsyonal na Mga hakbang:

a) Maaaring ipakita ng facilitator sa mga kalahok kung paano i-download ang app sa kanilang telepono kung may oras;

o

b) Maaari siyang mamahagi ng naka-print na kopya ng profile na nauukol sa bansa ng bawat kalahok.

Anuman ang paraan ng pag-access ng mga kalahok sa impormasyon kabilang ang sa app, dapat silang mapaalalahanan sa karamihan ng napapanahong impormasyon sa mga batas, patakaran, at programa sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan (child labor) sa antas ng bansa, dapat kumunsulta ang mga kalahok sa mga pinagkukunan ng gobyerno at hindi gobyerno sa kanilang lugar.

Tapos itanong:

- ❓ **May naiisip ka bang ibang mga mapagkukunan ng impormasyon sa mga paksang ito sa iyong lugar?** *(Isusulat ng facilitator ang mga karagdagang mapagkukunan sa isang piraso ng poster paper).*
- ❓ **Alam mo ba kung saan mo iuulat ang isang napakalubhang sitwasyon ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, tulad ng sapilitang paggawa, kabilang ang human trafficking?** *(Dapat maging handa ang facilitator na ibigay sa mga kalahok ang impormasyon sa hotline ng pakikipag-ugnayan sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa bansa at/o ang hotline ng*

national trafficking, na nasa form).

Pagkatapos magbahagi ng ilang kalahok, at napansin ng facilitator ang anumang karagdagang impormasyon sa isang Poster Board na papel magsabi ng:

Salamat sa Pagbabahagi.

5. Suriin ang iyong Pag-unawa – Mga senaryo sa Mapaminsalang Kondisyon sa Pagtatrabaho – 10 minuto

Bago natin isara ang sesyon na ito, gawin natin ang isang praktikal na pagsasanay upang suriin ang iyong pag-unawa sa kung paano maaaring mangyari ang mga mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho sa mga sitwasyon sa trabaho ng mga adulto.
Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

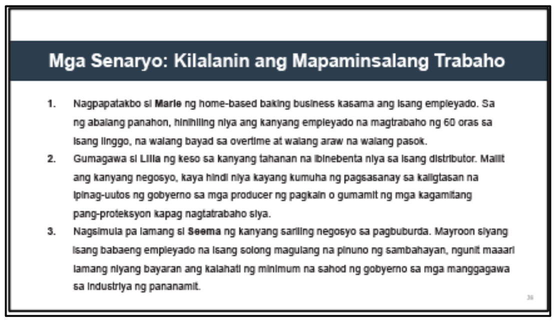

Babasahin ko isa-isa ang tatlong senaryo na ito. Habang ginagawa ito, gusto kong subukan mong tukuyin ang mga nakakapinsalang kondisyon sa pagtatrabaho, Batay sa kahulugan na natutunan natin. *(Itanong pagkatapos ang mga sumusunod na tanong sa bawat senaryo, habang nire-record ang mga sagot ng kalahok sa isang poster paper sheet.)*

Basahin:

Senaryo 1: Nagpapatakbo si **Marie** ng home-based baking business kasama ang isang empleyado. Sa panahon ng abalang panahon, hinihiling niya ang kanyang empleyado na magtrabaho ng 60 oras sa isang linggo, na walang bayad sa overtime at walang araw na walang pasok. [*huminto upang makapagsulat ng sagot ang mga kalahok*]

Itanong:

- **Ano ang mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho sa unang sitwasyon?**

Sabihin ngayon:

Senaryo 2: Gumagawa si **Lilia** ng keso sa kanyang tahanan na ibinebenta niya sa isang distributor. Maliit ang kanyang negosyo, kaya hindi niya kayang kumuha ng pagsasanay sa kaligtasan na ipinag-uutos ng gobyerno sa mga producer ng pagkain o gumamit ng mga kagamitang pang-pagproteka kapag nagtatrabaho siya. [*huminto upang makapagsulat ng sagot ang mga kalahok*]

- **Ano ang mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho sa pangalawang sitwasyon?**

Sabihin ngayon:

Senaryo 3: Nagsimula pa lamang si **Seema** ng kanyang sariling negosyo sa pagbuburda. Mayroon siyang isang babaeng empleyado na isang solong magulang na ulo ng sambahayan, ngunit maaari lamang niyang

bayaran ang kalahati ng minimum na sahod ng gobyerno sa mga manggagawa sa industriya ng damit [*huminto upang makapagsulat ng sagot ang mga kalahok*]

❓ **Ano ang mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho sa pangatlong sitwasyon?**

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide (Suriin ang mga sagot sa slide kasama ng mga kalahok)

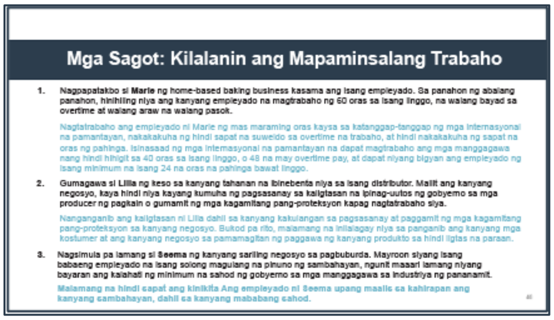

Tapos sabihin:

Ngayon suriin natin ang mga sagot.

Sa Senaryo 1, nagtatrabaho ang empleyado ni Marie ng mas maraming oras kaysa sa katanggap-tanggap ng mga internasyonal na pamantayan, nakakakuha ng hindi sapat na suweldo sa overtime na trabaho, at hindi nakakakuha ng sapat na oras ng pahinga. Isinasaad ng mga internasyonal na pamantayan na dapat magtrabaho ang mga manggagawa nang hindi hihigit sa 40 oras sa isang linggo, o 48 na may overtime pay, at dapat niyang bigyan ang empleyado ng isang minimum na isang 24 na oras na pahinga bawat linggo.

Sa Senaryo 2, nanganganib ang kaligtasan ni Lilia dahil sa kanyang kakulangan sa pagsasanay at paggamit ng mga kagamitang pang-pagproteka sa kanyang negosyo. Bukod pa rito, malamang na inilalagay niya sa panganib ang kanyang mga kostumer at ang kanyang negosyo sa pamamagitan ng paggawa ng kanyang produkto sa hindi ligtas na paraan.

Sa Senaryo 3, malamang na hindi sapat ang kinikita ng empleyado ni Seema upang maalis sa kahirapan ang kanyang sambahayan, dahil sa kanyang mababang sahod.

Ngayong natutunan mo na ang mga pangunahing terminolohiya na nauugnay sa mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho at natukoy mo kung paano ito nangyayari sa mga sitwasyon sa lugar ng trabaho, malalaman natin ang tungkol sa mga sanhi at bunga ng problemang ito.

Aktibidad 6: Mga Sanhi at Kahihinatnan ng Mapaminsalang Trabaho sa Adulto at Mga Mapagkukunan sa Pagtugon sa Mapaminsalang Trabaho

Mga Hangarin

Sa pagtatapos ng aktibidad na ito, magkakaroon ang mga kalahok ng:

- Natukoy ang mga pangunahing sanhi at kahihinatnan ng mapaminsalang trabaho ng mga adulto kabilang ang kung paano magpapang-abot ang mga ito sa mga mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.
- Natukoy na mga aksyon at uri ng mga polisiya at mapagkukunan ng programa na available sa pagtugon sa mapaminsalang trabaho.

Paghahanda

- PowerPoint presentation sa computer
- Mga blangkong papel na gagamitin ng mga kalahok sa pagtatala ng mga tugon at tala
- 1 piraso ng poster-sized na papel (25 x 30 pulgada *na may "Mapagkukunan sa Mapaminsalang Trabaho: Lugar Mo)*
- Mga marker
- Mga bolpen o lapis sa mga kalahok upang maitala ang mga sagot sa mga tanong

Oras: 25 minuto

Mga Hakbang:

1. Repasuhin ang nakaraang sesyon – 5 minuto (kinakailangan lamang ang pagsusuring ito kung hindi isinasagawa kaagad ang sesyon na ito pagkatapos ng nauna)

Batiin ang mga kalahok at sabihing:

Sa huling aralin, tinalakay natin ang mga kahulugan, pamantayan, mapagkukunan, at sitwasyong nauugnay sa mga kondisyon sa pagtatrabaho. *Tapos itanong:*

- ❓ **Sa anong mga uri ng konteksto mas malamang na makakita ka ng mga nakakapinsalang kondisyon sa pagtatrabaho?** *(Impormal na sektor, madaling pasukin na trabaho, sapilitang paggawa at mga sitwasyon sa trabahong walang katiyakan)*

Sa sesyon na ito, susuriin natin ang mga sanhi at kahihinatnan ng mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho. Magsisimula muna tayo sa mga sanhi.

2. Mga Sanhi ng Mapaminsalang Mga Kondisyon sa Pagtatrabaho – 5 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

Tapos sabihin:

Gaya ng ipinapakita ng diagram na ito, marami sa mga sanhi ng mapaminsalang kondisyon sa pagtatrabaho sa mga nasa hustong gulang ang magpapang-abot sa mga kabataan. Kabilang dito ang **kahirapan**, d**iskriminasyon, mga krisis at emerhensiya** at **hindi sapat na mga balangkas ng institusyon**. Bukod pa rito, ang **kakulangan ng mga panlipunang pagproteka at suporta, kakulangan ng access sa mga serbisyong pinansyal at disenteng trabaho**, at **kakulangan ng kamalayan sa mga karapatan sa paggawa, o ang mga panganib ng kanilang trabaho at mga problema sa value chain** ang iba pang mga dahilan**.**

Mayroong dalawang dahilan na mas tiyak sa mga adulto, na nakalista dito sa kanan, na tatalakayin natin ngayon.

1. **Nakatatag na mga tungkulin ng kasarian** na may posibilidad na ihiwalay ang mga kababaihang manggagawa sa mga sektor ng trabahong pinangungunahan ng kababaihan (hal., pangangalaga, pagmamanupaktura ng tela, edukasyon) na maaaring mag-alok ng mababang suweldo, kakaunting benepisyo, at limitadong seguridad sa trabaho, at **panliligalig sa kababaihang manggagawa,** na maaaring magkaroon ng negatibong epekto sa isip at pisikal ng kababaihan at makahahadlang sa kanilang kakayahang maisagawa ang kanilang trabaho nang epektibo at/o makakuha ng trabaho sa ilang mga sektor o posisyon.

2. **Labis na legal na paghihigpit sa manggagawa** (hal., mga paghihigpit sa pag-access sa pautang, pagmamay-ari ng ari-arian na gagamitin bilang collateral, o mga paghihigpit sa paglalakbay**) lalo na sa mga babae,** na naglilimita sa kanilang kakayahang ma-access ang ilang uri ng trabaho at/o

magsimula ng sarili nilang negosyo**.**

3. Mga Kahihinatnan ng Mapaminsalang Mga Kondisyon sa Pagtatrabaho – 5 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

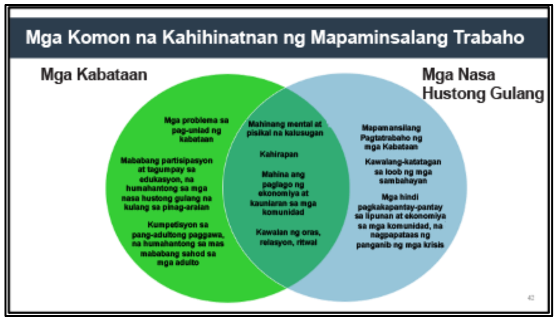

Tapos sabihin:

Gaya ng ipinapakita ng diagram na ito, may ilang karaniwang kahihinatnan ang kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan.

Ang mga kahihinatnan na ipinapakita sa gitna ng diagram ay kinabibilangan ng:

1. **Kahirapan**
2. **Mahinang mental at pisikal na kalusugan**, kapag nasa mga trabaho na may mas kaunting mga pagproteka ang mga manggagawa na mapababa ang kanilang panganib sa pinsala; at
3. **Mahinang pag-unlad ng ekonomiya at produktibidad** dahil nakakatanggap ang mga manggagawa sa delikado, mahina, at impormal na mga sitwasyon sa paggawa ng kaunting pagsasanay at access sa kapital, na humahadlang sa kanilang kakayahang mapabuti ang kanilang produktibidad. Bukod pa rito, maaaring hindi makapagretiro ang mga matatandang manggagawa nang may seguridad sa pananalapi, dahil kulang sila ng mga benepisyo, na humahantong sa pagbawas ng produktibidad.
4. **Pagkawala ng oras, mga relasyon at ritwal**.

Bukod pa rito, may tatlong kahihinatnan sa kanang bahagi ng slide na mas tiyak sa mga nasa hustong gulang.

1. **Mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan** ang una.
2. K**awalang-tatag sa mga sambahayan** ang pangalawa**.** Kapag nagtatrabaho ng labis na oras ang mga adulto, nagsasagawa ng nakakapagod na trabaho, may hindi nababagong iskedyul, nagtatrabaho sa mababang suweldo, at/o kailangang lumipat o maglakbay ng malalayong distansya upang maghanap ng trabaho, maaaring makaranas ang mga sambahayan ng kawalang-tatag, na maaaring humantong sa hindi pagkakasundo sa loob ng sambahayan, at kung minsan sa domestic na karahasan.
3. Nakatuon ang pangatlo sa **mga hindi pagkakapantay-pantay sa lipunan at ekonomiya.** Dahil kadalasang nakakaranas ng pagkabigo at kawalan ng pag-asa ang mga manggagawang nasa hustong gulang kapag hindi nila nararamdaman na tinatrato sila nang patas sa market ng paggawa, o hindi makahanap ng disenteng trabaho, maaaring tumaas ang mga tensyon sa loob ng sambahayan. Maaari ring magpapataas ang mga push-pull na salik na ito na dulot ng mga hindi pagkakapantay-pantay sa

ekonomiya at panlipunan ng kawalan ng kapanatagan sa loob ng mga lipunan at paglipat mula sa mga komunidad.

4. Mga Mapagkukunan ng Patakaran at Programa sa Trabaho sa mga Kabataan at Adulto – 5 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

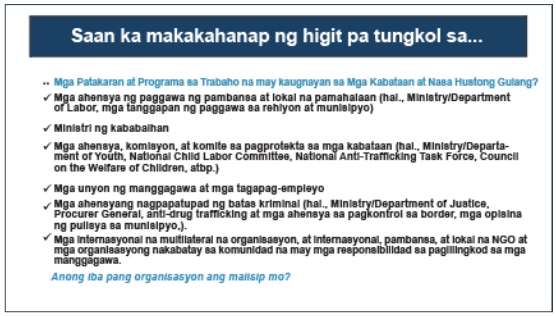

Tapos sabihin:

Saan mo malalaman ang higit pa tungkol sa mga patakaran at programa sa trabahong nauugnay sa mga kabataan at adulto?

Sa impormasyong ito, maaari mong suriin sa **pambansa at lokal na mga ahensya ng paggawa ng pamahalaan**, tulad ng Ministry/Department of Labor; mga tanggapan ng paggawa sa rehiyon at munisipyo; ministri ng mga kabataan, pamilya at kababaihan, mga unyon ng manggagawa, mga tagapag-empleyo; at **mga komisyon ng kabataan at kakabataanan, at mga komite** (hal., Ministry/Department of Youth, National Child Labor Committee, National Anti-Trafficking Task Force, Council on the Welfare of Children, atbp.)

Paano ang tungkol sa **mga ipinagbabawal na anyo ng paggawa sa ilalim ng mga batas kriminal, gaya ng human trafficking?** Maaari mong makuha ang impormasyong ito mula sa Ministry/Department of Justice, Procurer General, anti-drug trafficking at mga ahensya sa pagkontrol sa border, mga ahensya ng pagproteka ng kabataan, at mga munisipal na opisina ng pulisya sa iyong lugar.

Ang ilang iba pang mapagkukunan ng impormasyon ay kinabibilangan ng mga internasyonal na multilateral na organisasyon, tulad ng ILO, internasyonal, pambansa, at lokal na NGO, at mga organisasyong nakabatay sa komunidad na may mga responsibilidad sa paglilingkod sa mga manggagawa.

- ❓ **Mayroon pa bang ibang organisasyon na maiisip mo sa iyong lugar?** *(Itinatala ng facilitator ang mga tugon sa isang poster paper).*

Kuhanan ng larawan ang mga mapagkukunan sa poster na maaaring ibahagi sa mga kalahok pagkatapos ng pagsasanay. Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

5. Suriin ang iyong Pag-unawa – 5 minuto

Magtatanong ang facilitator:

- ❓ **Upang tapusin ang seksyong ito ng ating pagsasanay sa Mapaminsalang Kondisyon sa**

Paggawa sa Mga Adulto, maaari mo bang sabihin sa akin ang isang bagong bagay o kawili-wiling bagay na natutunan mo tungkol sa paksang ito?

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

Aktibidad 7: Mapaminsalang Trabaho na Kaugnay sa Mga Hanapbuhay ng Kababaihan

Mga Hangarin

Sa pagtatapos ng aktibidad na ito, magkakaroon ang mga kalahok ng:

- Kinikilala ang katangian at insidente ng mapaminsalang trabaho sa loob ng mga negosyo ng kababaihan at tinukoy ang mga salik ng panganib na partikular na nauugnay sa mga negosyo ng kababaihan.
- Natukoy ang mga pangunahing sanhi/bunga ng nakakapinsalang trabaho na may kaugnayan sa mga negosyo ng kababaihan sa pangkalahatan at nangyayari sa kanilang mga komunidad.
- Tinalakay kung paano nakakatulong ang negosyo at hindi nauugnay sa negosyo sa mapaminsalang trabaho, at kung paano nangyayari ang nakakapinsalang trabaho sa mga kabataan sa loob ng siklo ng mga negosyo ng kababaihan.

Paghahanda

- PowerPoint presentation sa computer
- Mga blangkong papel na gagamitin ng mga kalahok sa pagtatala ng mga tugon at tala
- Mga kopya ng Paunang Pagpupulong ng Field Worker Client Role Play (Annex D)
- 2 sheet ng poster-sized na papel (*25 x 30 pulgada; sa 1st isulat, "Mga Salik na May kaugnayan sa Negosyo sa Mapaminsalang Trabaho sa WEE: Lugar Mo")*
- Mga marker
- Mga bolpen o lapis sa mga kalahok upang maitala ang mga sagot sa mga tanong
- Naka-print na kopya ng senaryo sa Annex C sa bawat kalahok

Oras: 75 minuto

Mga Hakbang:

1. Repasuhin ang nakaraang sesyon – 5 minuto (kinakailangan lamang ang pagsusuring ito kung hindi isinasagawa kaagad ang sesyon na ito pagkatapos ng nauna)

Batiin ang mga kalahok at sabihing:

Sa nakaraang sesyon, tinalakay natin ang mga sanhi at kahihinatnan ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at kababaihan. Suriin natin ang ilang mahahalagang punto mula sa talakayang iyon bago tayo magpatuloy.

- ❓ **Ano ang mga karaniwang sanhi ng parehong mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at kababaihan?** *(Kahirapan, kawalan ng access sa mga serbisyong pinansyal, krisis at emerhensiya, diskriminasyon, mahinang institusyonal na balangkas, kawalan ng panlipunang pagproteka at suporta, mga problema sa value chain, kawalan ng access sa disenteng trabaho, kawalan ng kamalayan sa mga karapatan at ang mga panganib ng trabaho)*
- ❓ **Ano ang mga karaniwang kahihinatnan ng parehong mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at kababaihan?** *(Kahirapan, mahinang mental at pisikal na kalusugan, mahinang paglago ng ekonomiya, at kaunlaran sa mga komunidad)*

Pagkatapos magbigay ng mga tugon ng ilang kalahok sabihin ang:

Salamat sa Pagbabahagi.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

Tapos sabihin:

Nakatutok ang seksyong ito ng pagsasanay sa kung paano magpapang-abot ang kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan sa mga negosyo ng kababaihan, kabilang malamang ang kung paano at kailan ang mga problemang ito na mangyari sa mga negosyo, at mga salik na nag-aambag sa mga problemang ito.

2. Dalawang Uri ng Mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan na may kaugnayan sa Mga Negosyo ng Kababaihan – 5 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

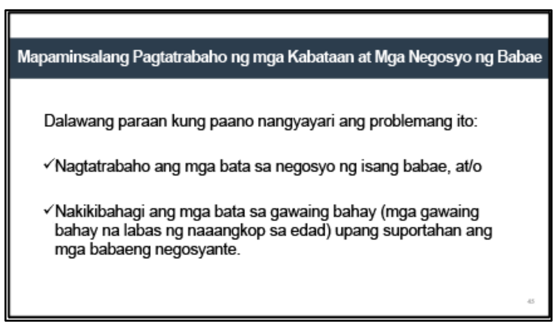

Tapos sabihin:

Nangyayari sa dalawang paraan ang mga mapaminsalang trabaho ng mga kabataan sa mga negosyo ng kababaihan:

1) **Nagtatrabaho ang mga kabataan sa negosyo ng isang babae**, at/o

2) **Nasangkot ang mga kabataan sa binayaran o hindi binabayarang gawaing bahay** (labas ng mga gawaing bahay na naaangkop sa edad) **upang suportahan ang mga babaeng negosyante.**

Sa kasalukuyan, walang pandaigdigang pagtatantya ng kabuuang bilang ng mga kabataan na nasasangkot sa mapaminsalang gawaing nauugnay sa mga negosyo ng kababaihan. Gayunpaman, mayroong ilang katibayan mula sa pananaliksik na isinagawa ng proyekto ng RICHES na nagpapahiwatig na kasangkot ang mga batang nagtatrabaho sa mga negosyo ng kababaihan sa isang malawak na hanay ng mga mapanganib at hindi mapanganib na aktibidad sa trabaho. Nagpapahiwatig ang paunang pananaliksik na lumahok sa paglaki, paggawa, at pagbebenta ng mga produkto ang mga kabataan; at pagbibigay ng mga serbisyo sa

mga lansangan at sa mga lugar tulad ng mga restawran, panaderya, at mga tindahan bilang suporta sa mga negosyo ng kababaihan. Bilang karagdagan, nagsasagawa rin ang mga kabataan ng malawak na hanay ng mga gawaing pambahay tulad ng pagluluto, paglilinis, at pagbibigay ng pangangalaga sa iba pang miyembro ng pamilya, lalo na sa mga bahagi ng pagsisimula ng negosyo.

Sa pagsasagawa ng gawaing ito, maaaring malantad ang mga kabataan sa mga mapanganib na kondisyon. Kabilang dito ang, paggawa ng trabaho sa gabi, pagtatrabaho ng mahabang oras, o pagtatrabaho sa ilalim ng matinding kondisyon gaya ng mataas na temperatura. Maaari din silang malantad sa dinaraanan ng mga sasakyan., mga mapanganib na kagamitan o mapang-abusong mga kostumer o katrabaho sa pamamagitan ng negosyo.

Kadalasang may negatibong epekto ang paglahok ng isang kabataan sa mga ganitong uri ng mga aktibidad sa suporta at/o trabaho, sa kanilang kakayahang pumasok, makamit, o makapagtapos ng pag-aaral. Ipinapahiwatig din ng pananaliksik na sa mga tradisyonal na kultura, maaaring mas masangkot ang mga batang babae sa mapaminsalang trabaho sa mga negosyo ng kababaihan kaysa sa mga lalaki dahil sa likas na katangian ng suportang kailangan, gayundin ang mga nakatalagang tungkulin sa kasarian.

3. Mga Salik ng Panganib sa Mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa Mga Hanapbuhay ng Kababaihan – 10 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

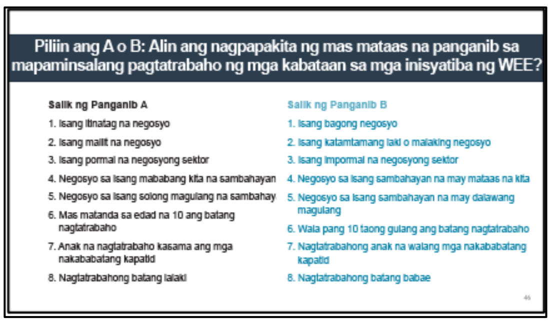

Tapos sabihin:

Sa pagsasanay na ito, subukang tukuyin kung ang mas mataas na panganib sa mapaminsalang trabaho sa mga negosyo ng kababaihan ay nasa Column A o sa B at isipin kung bakit. Mangyaring isulat ang iyong sagot sa #1, pagkatapos ay magpatuloy upang gumawa ng pagpapasiya tungkol sa natitirang 7 na salik. Ang mga sagot sa pagsasanay na ito ay nasa susunod na slide. *(Naglalakad ang facilitator sa silid upang sagutin ang anumang mga tanong tungkol sa aktibidad. Pagkalipas ng 5 minuto, sumulong sa susunod na slide na naglalaman ng mga sagot.*

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

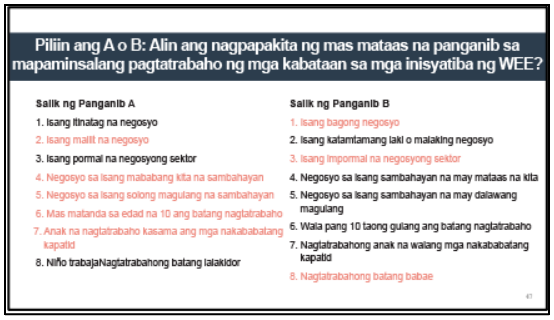

Tapos sabihin:

Suriin natin ang mga sagot sa **#1 at #2**, dahil pareho itong magkaugnay. Parehong magkakaugnay ang mga salik ng panganib ng #1 at #2. Mas malamang na mangyari sa negosyo ng isang babae ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan kapag nasa simula na mga bahagi ito at kapag maliit ang produksyon.

Sa #3, nagpapatakbo ng kanilang maliliit na negosyo ang karamihan sa mga kababaihan sa mga bansang mababa ang kita sa impormal na sektor, at dito nangyayari ang karamihan sa mga nakakapinsalang trabaho, kaya ang sagot ay Salik ng Panganib B.

Tungkol sa #4 at #5, malamang na mas mataas ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa mga negosyo ng kababaihan kapag mababa ang kita ng sambahayan. Kapag tumaas ang mga kitang ito, at nagiging mas dalubhasa ang produksyon ng negosyo at lumipat sa labas ng tahanan. Kaya, ang tamang sagot sa #4 ay Salik ng Panganib A.

Sa #5, kadalasang nasa ilalim ng higit na pressure na kumita ang mga kababaihan sa mga sambahayang nag-iisang magulang mula sa kanilang mga negosyo kaysa sa mga kababaihan sa mga sambahayan na may dalawang magulang. Dahil hindi sila makakuha ng tulong mula sa pangalawang magulang upang kumita o mabayaran ang kanilang mga hindi nabayarang responsibilidad sa tahanan, mas malamang na bumaling sila sa kanilang mga anak upang tumulong, kaya tumataas ang panganib ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan. Kaya, ang tamang sagot ay Salik ng Panganib A din.

Sa #6 at #7 - tumutugon ang susunod na dalawang salik ng panganib sa edad at kalagayan ng kapatid ng kabataan. Ang mga nakatatandang kabataan, lalo na ang mga may nakababatang kapatid, ay mas malamang na makilahok sa mga aktibidad ng WEE upang tulungan ang ibang mga babae, kaysa sa mga nakababatang

kabataan o mga batang walang nakababatang kapatid. Kaya, ang mga tamang sagot sa #6 at #7 ay Salik ng Panganib A.

Panghuli, sa mga kadahilanang pangkultura, mas malamang na tulungan ng mga babae ang kanilang mga ina sa kanilang trabaho kaysa sa mga lalaki, kaya sa **#8**, ang sagot ay B.

4. Mga Salik na Kaugnay ng Negosyo na Maaaring Mag-ambag sa Mapaminsalang Trabaho sa Mga Negosyo ng Kababaihan - 10 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

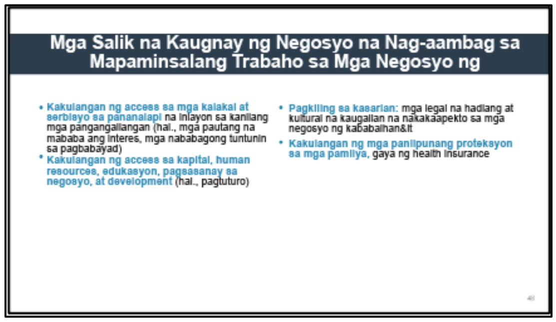

Tapos sabihin:

Bilang karagdagan sa mas pangkalahatang mga sanhi ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at kababaihan, gaya ng **kakulangan ng abot-kaya at maaasahang pangangalaga sa kabataan, at ang pangangailangan sa mapagkakatiwalaang murang paggawa**, may iba pang **mga kadahilanang nauugnay sa negosyo na natatangi sa mga negosyo ng kababaihan**. Gugugol tayo ngayon ng ilang minuto sa pagrepaso sa iba pang mga salik na ito na nag-aambag.

Ang mga babaeng negosyante sa buong mundo, lalo na ang mga nasa impormal na sektor sa pagbuo ng mga ekonomiya, ay nahaharap sa maraming hamon kapag nagsisimula at nagpapanatili ng mga negosyo.

Kasama sa mga hamon ang:

1. **Kakulangan ng access sa mga kalakal at serbisyo** na iniayon sa kanilang mga pangangailangan bilang mga may-ari ng maliliit na negosyo, tulad ng mga pautang na mababa ang interes na may mga flexible na tuntunin sa pagbabayad.
2. **Kakulangan ng access sa kapital, human resources, edukasyon, pagsasanay, at development**, gaya ng mentoring.
3. Isang **pangkalahatang bias ng kasarian** na nauugnay sa kanilang pagiging angkop sa pagpapatakbo ng mga negosyo na kinabibilangan kung minsan ng **mga legal na hadlang** na pumipigil sa kanila na makapasok o magtagumpay sa pagnenegosyo. Maaaring kabilang dito ang mga batas na nagbabawal sa pag-access ng mga kababaihan sa pautang, ang kakayahang maglakbay nang malaya, at/o **mga inaasahan sa kultura** na nagtatrabaho ang mga kababaihan sa ilang mga sektor at nagsasagawa ang mga babae ng mga responsibilidad sa tahanan ng sambahayan.
4. **Kakulangan ng mga panlipunang pagproteka at suporta** gaya ng health insurance sa mga babaeng negosyante, kanilang mga pamilya, at iba pang manggagawa sa kanilang mga negosyo.

Tapos sabihin:

Ito ang ilan sa mga pangkalahatang salik na nauugnay sa negosyo na maaaring mag-ambag sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa buong mundo. Tapos itanong:

- ❓ **Ano ang mga salik na nauugnay sa negosyo na maaaring nagtutulak sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at kababaihan sa iyong lugar?** *(Dapat itala ng facilitator ang mga tugon ng kalahok sa poster paper na nagsasabing "Mga Salik na May Kaugnayan sa Negosyo sa Mapaminsalang Trabaho: Lugar Mo).*
- ❓ **Ano ang maaari mong gawin sa iyong tungkulin upang makatulong na maibsan ang mga panganib na ito?**

Tapos sabihin:

Salamat sa Pagbabahagi.

5. Mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa Siklo ng mga Negosyo ng Kababaihan - 5 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

Tapos sabihin:

Nagsasabi ang graphic sa slide na ito sa kuwento ng bagong tatag na maliit na negosyo ng isang babae sa isang umuunlad na bansa. Sa partikular, ipinapakita nito kung paano maaaring magdulot ng mga panggigipit ang mga salik na nauugnay sa negosyo sa mga babaeng negosyante na maaaring mapahamak ang tagumpay ng kanilang mga negosyo at humantong sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.

Madalas na nagisimula ang sitwasyon kapag **nangungutang ang isang babae upang magsimula ng negosyo upang kumita ng pera para sa kanyang pamilya.** Gayunpaman, **wala siyang kaalaman at mapagkukunan upang magtatag ng isang kumikitang negosyong nakatuon sa paglago** Habang sinusubukan niyang itatag ang kanyang negosyo, **nagpupumilit siyang sabay-sabay na gampanan ang kanyang mga responsibilidad sa tahanan at negosyo nang mag-isa.** Kaya, humihingi siya ng tulong sa kanyang mga anak, at nagkaroon ng **mapaminsalang sitwasyon sa trabaho ng kabataan**. Bagama't nagsisikap siya sa pagpapatakbo ng kanyang negosyo, **hindi niya kayang kumita nang sapat upang mabayaran ang mga bayarin sa pamilya. Nakakaramdam siya ng stress at pagod mula sa kanyang mabigat na trabaho** na parehong pinagsasabay ang gawain sa bahay at negosyo. **Lumilikha ang kanyang mabigat na iskedyul ng trabaho ng hindi pagkakasundo sa kanyang tahanan. Nalaman niya na hindi sapat ang kanyang kinikita upang mabayaran ang kanyang utang sa negosyo; kaya, isinara niya ang kanyang negosyo dahil sa mga utang at nananatiling mahirap ang kanyang pamilya.**

- ❓ **Nakita mo na ba ang mga panggigipit na ito sa mga babaeng negosyante sa iyong lugar? Kung hindi, paano naiiba ang mga pangyayari sa iyong lugar?**

Tapos sabihin:

Salamat sa Pagbabahagi.

6. Role Play: Field Worker – Pag-uusap ng Kliyente tungkol sa Mga Panganib sa Kaligtasan at Kalusugan sa Negosyo – 30 minuto

(Mamimigay ang facilitator ng kopya ng Annex D sa bawat kalahok)

Tapos sabihin:

Upang tapusin ang sesyon na ito, gagawa tayo ng isang role play upang magsanay sa pagtalakay sa mga panganib sa kalusugan at kaligtasan kasama ng mga bagong kliyente. Magtatrabaho kayo nang magkapares. Isang tao sa bawat pares ang gaganap bilang "field worker", habang ang isa ay nagpapanggap na "kliyente.'

Bago natin simulan ang role play, kakailanganin ninyong maghanda sa inyong mga tungkulin at maunawaan ang partikular na sitwasyong kinakaharap niyo.

Narito ang sitwasyon:

“Isang MFI field worker ang bumisita sa lugar ng trabaho ng isang bagong kliyente upang matuto pa tungkol sa kanyang microenterprise. Isang bagong negosyante ang kliyente na may dalawang anak: isang 13 taong gulang, na pumapasok sa paaralan at isang 4 na taong gulang, na hindi. Pinaplano ng kliyente na magtrabaho ang kanyang nakatatandang anak sa negosyo at manatili sa kanya ang kanyang nakababatang anak sa kanyang lugar ng trabaho. Sa pagbisitang ito, sinusubukan ng field worker na ipaalam sa kliyente ang kahalagahan ng pagpaplano upang maiwasan ang mga problema sa kaligtasan at kalusugan na mangyayari sa kanyang bagong negosyo."

(Magtatalaga ang facilitator ng mga pares o hilingin sa mga kalahok na maghati sa dalawang grupo).

Tapos sabihin:

Una, dapat makabuo ang bawat pares ng isang listahan ng mga negosyo na karaniwan sa iyong lugar. Dapat magpasya ang kliyente sa bawat pares kung aling uri ng negosyo ang gagamitin sa role play at itala ang impormasyong iyon sa naaangkop na espasyo sa handout.

Pangalawa, dapat suriin ng field worker ang unang listahan ng mga tanong sa kaligtasan at kalusugan na nakalista sa handout at magsulat ng anumang iba pang mga tanong na maaaring gusto niyang itanong sa kliyente sa ibaba ng mga tanong na ito.

Tandaan na ang field worker ay dapat maghatid ng kahalagahan ng pagtatatag at pagpapanatili ng isang ligtas at malusog na kapaligiran sa trabaho sa paraang nakapagpapatibay at positibo, na binibigyang-diin na ang paggawa nito ay isang magandang kasanayan sa negosyo.

Pagkatapos mong maihanda ang iyong mga bahagi, maglaan ng 5 minuto upang isadula ang mga ginampanang bahagi mo. Pagkatapos, hihilingin ko sa isang pares na ipakita ang kanilang role play sa grupo.

Dapat maglakad-lakad ang facilitator habang naghahanda ang bawat pares at nagsasadula ng kanilang role play. Pagkalipas ng 10 minuto, maaaring itanong ng facilitator:

- ❓ **Sino ang gustong gumanap ng kanilang role play sa buong grupo?**

(Magmasid ang facilitator at ang grupo sa role play)

- **Mayroon bang iba pang mga katanungan na dapat itanong ng field worker sa kliyente tungkol sa kaligtasan at kalusugan?**
- **Mayroon bang iba pang payo o suporta na dapat ibigay ng field worker sa kliyente na may kaugnayan sa isyung ito?**
- **Mayroon ka bang iba pang mungkahi kung paano mapangasiwaan ang ganitong uri ng pag-uusap sa isang nakapagpapatibay at positibong bagay?**

Salamat sa mga pagbabahagi ninyo.

Aktibidad 8: Bakit Dapat Masangkot ang Mga Aktor ng WEE

Mga Hangarin

Sa pagtatapos ng aktibidad na ito, magkakaroon ang mga kalahok ng:

- Kinilala ang mga benepisyo sa pagsali ng mga WEE Actors sa pagproteka ng kabataan at pagtugon sa mapaminsalang trabaho at ang mga hakbang na maaari nilang gawin upang matugunan ang mga isyung ito.
- Tinukoy ang mga mapagkukunan na available sa WEE Actors sa pagtugon sa mga isyung ito, kabilang ang Toolkit ng RICHES.
- Mga nagamit na tool sa RICHES Toolkit na naglalayong bawasan ang insidente ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan, kabilang ang isang opsyonal na aktibidad.

Paghahanda

- PowerPoint presentation sa computer
- Mga blangkong papel na gagamitin ng mga kalahok sa pagtatala ng mga tugon at tala
- Mga kopya ng Post-Test na matatagpuan sa Annex A
- Mga kopya ng "Kuwento ni Maria" at Business Diagnostic Tool sa Annex E
- 4-5 sheet na papel na kasing laki ng poster (25 X 30 pulgada)
- Mga marker
- Mga bolpen o lapis sa mga kalahok upang maitala ang mga sagot sa mga tanong

Oras: 50 minuto

Mga Hakbang:

1. Repasuhin ang nakaraang sesyon – 5 minuto (kinakailangan lamang ang pagsusuring ito kung hindi isinasagawa kaagad ang sesyon na ito pagkatapos ng nauna)

Batiin ang mga kalahok at sabihing:

Sa ating huling sesyon, tinalakay natin ang katangian at saklaw ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan, kabilang ang dalawang uri ng trabaho na ginagawa ng mga kabataan bilang suporta sa mga negosyo ng kababaihan, pangkalahatang mga kadahilanan ng panganib sa mga problemang ito, at iba pang mga sanhi na nauugnay sa negosyo. Suriin natin ngayon ang ilang mahahalagang punto mula sa talakayang iyon.

Tapos itanong:

- ❓ **Maaari mo bang pangalanan ang tatlong salik ng panganib sa mapaminsalang trabaho sa loob ng negosyo ng isang babae na may kaugnayan sa laki ng negosyo, kapanahunan ng negosyo, at sektor?** *(Maliit, bagong tatag, matatagpuan sa impormal na sektor ang negosyo)*
- ❓ **Anong mga uri ng panggigipit ang napapailalim sa kababaihan dahil sa pagsisimula at pagpapatakbo ng negosyo na maaaring humantong sa nakakapinsalang trabaho?** *(Pinipilit na bayaran ang mga kasalukuyang pautang, bayaran ang mga gastusin sa bahay, maghanap ng mga*

manggagawa para sa negosyo o pag-aalaga ng kabataan sa mas kabataan, pagsabay-sabayin ang mga responsibilidad sa negosyo at tahanan, harapin ang kontrahan sa loob ng sambahayan)

2. Bakit Dapat Masangkot ang Mga Aktor ng WEE – 10 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

Tapos sabihin:

Sisimulan natin ngayon ang huling seksyon ng pagsasanay, *Bakit Dapat Masangkot ang Mga Aktor ng WEE?* na tutugon sa mga benepisyo ng Mga Aktor ng WEE sa pagtulong sa pagharap sa mga nakakapinsalang gawain sa mga negosyo ng kababaihan, at kung paano nila magagawa ito.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

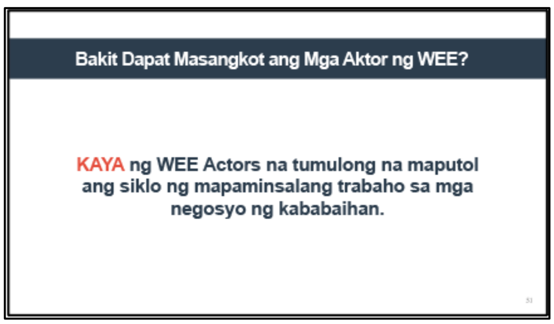

Tapos sabihin:

Una, mahalagang maunawaan na makakatulong ang WEE Actors na masira ang siklo ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan sa mga negosyo ng kababaihan. Mayroon silang mahalagang papel na dapat gampanan, at maaari silang makinabang sa pakikilahok.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

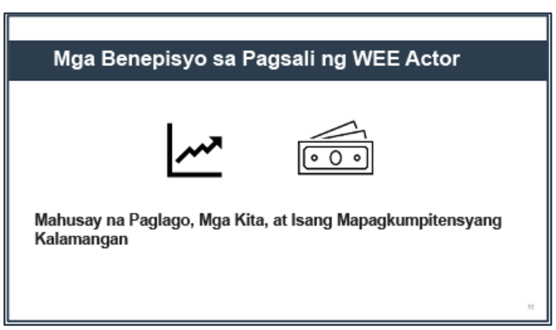

Tapos sabihin:

Kaya, **"Ano ang mga benepisyo sa paglahok ng WEE Actor?"** Narito ang ilan sa mga pangunahin.

Una, may pakinabang sa pagtulong sa mga WEE Actors ang pakikilahok sa pagtugon sa mapaminsalang trabaho na makamit ang **mas mahusay na paglago at pinabuting kita sa mga negosyo ng kanilang mga kliyente.** Kapag nagbibigay ang WEE Actors sa mga kababaihan ng bago at mas mahusay na mga produkto at serbisyo, na mas angkop sa kanilang mga pangangailangan (tulad ng mga espesyal na produkto ng pautang, microinsurance at pagsasanay), matutulungan nila silang maging mas matagumpay na mga babaeng negosyante.

Pangalawa, magpapahusay ang paglahok sa **competitive advantage** ng isang WEE Actor. Mapapabuti nito ang pangkalahatang pamamahala sa panganib ng organisasyon, makakatulong sa organisasyon na matukoy ang mga bagong pagkakataon sa negosyo, at magdagdag ng halaga sa mga kliyente at investee.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

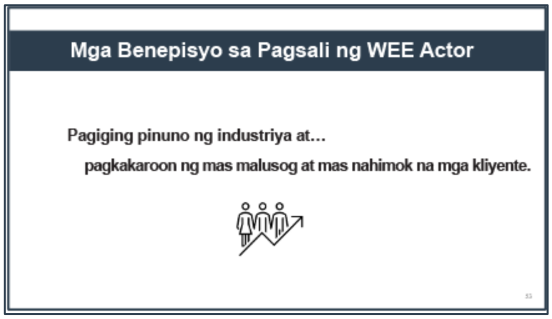

Tapos sabihin:

Makakatulong din ang paglahok sa isyung ito sa mga WEE Actors na maging pinuno ng industriya sa mga etikal na produkto sa pananalapi na nagpapahusay sa buhay ng mga kliyente, kanilang mga pamilya, at mga komunidad, na nagpapahusay sa mga reputasyon ng institusyon. Ang isang karagdagang benepisyo ay **mas malusog at mas masiglang mga kliyente:** Magiging mas ma-uudyukan at magkakaroon ng mas ligtas sa pananalapi na mga pamilya ang mga kliyenteng nagtatrabaho sa ilalim ng ACW. Mas magiging masigla sila na patuloy na palawakin ang kanilang mga negosyo at i-access ang mga produktong pinansyal.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

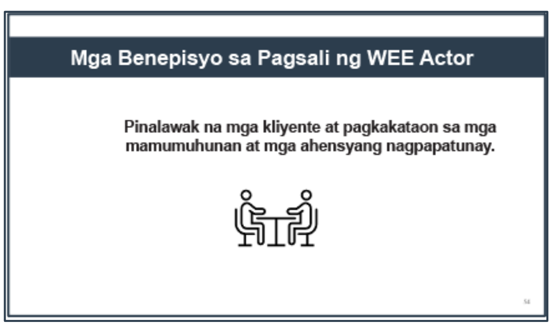

Tapos sabihin:

Bilang karagdagan, sa pamamagitan ng pakikilahok, maaari ding **makaakit ng mga bagong kliyente** ang WEE Actors na nakapansin sa tagumpay ng kanilang mga kasamahan. Panghuli, maaaring magresulta sa **mga bagong pagkakataon sa mga mamumuhunan at nagpapatunay na ahensya** ang paglahok sa isyung ito dahil ang WEE Actors ay makakamit ng mga bagong certification na umaakit ng mga bagong mamumuhunan, gaya ng OPIC at IFC, na lalong nakatuon sa pagtugon sa mga isyung ito.

3. Anong Mga Aksyon ang Maaaring Gawin ng Mga Aktor ng WEE? – 15 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

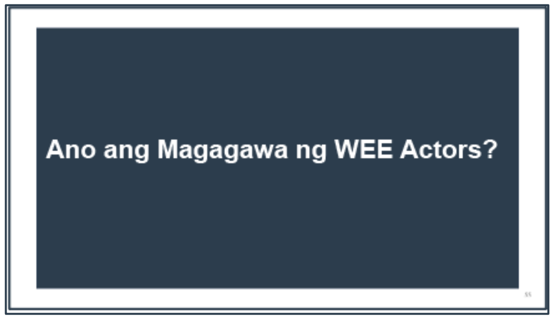

Tapos sabihin:

Pag-uusapan natin ngayon ang tungkol sa ilang ideya sa kung paano makisangkot ang mga WEE Actor sa pagtugon sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at kababaihan.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

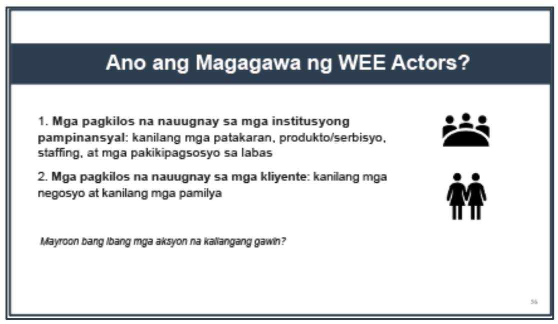

Tapos sabihin:

Magsimula tayo sa pamamagitan ng pagpasok sa maliliit na grupo ng 4-5 *(maaaring hatiin ng facilitator ang mga kalahok sa mga grupo o hilingin sa kanila na mag-ayos nang mag-isa)* upang subukan ang brainstorming ng mga ideya kung paano makisali ang WEE Actors sa dalawang action area sa pagtugon sa mapaminsalang trabaho sa mga negosyo ng kababaihan.

1. Bibigyan bawat pangkat ng poster paper. Nais kong magtalaga kayo ng isang pinuno at tagapagtala sa bawat pangkat. Dapat isulat ng recorder ang "Mga Pagkilos" sa tuktok ng sheet at gumuhit ng pahalang na linya hanggang sa gitna ng sheet upang hatiin ito. Pagkatapos ay dapat isulat ng recorder ang iyong uri ng organisasyon: alinman sa "financial institution", "microfinance institution" o "NGO" bilang header sa tuktok na seksyon, at "mga kliyente" bilang header sa lower section.

2. Maglaan ng 10 minuto upang mag-brainstorm at magtala ng mga ideya ng grupo mo sa: a) kung ano ang maaaring gawin ng iyong organisasyon sa isyung ito na nauugnay sa sarili nito (mga panloob na aksyon na nauugnay sa kanilang mga patakaran, produkto/serbisyo, staffing at mga pakikipagsosyo sa labas); at pagkatapos, b) kung ano ang magagawa ng organisasyon mo sa mga kliyente nito, kanilang mga negosyo, at kanilang mga pamilya upang tumulong na matugunan ang mga isyung ito. Bilang karagdagan, mangyaring isulat kung ano ang magagawa mo bilang isang tao sa iyong tungkulin sa loob ng organisasyon mo. Pagkatapos ng 10 minutong paggawa nito, muli tayong magsasama-sama upang pag-usapan bilang isang grupo.

(Muling titipunin ng facilitator ang grupo pagkatapos ng 10 minutong pagkolekta ng mga poster paper sheet sa grupo at ilagay ang mga ito sa unahan).

Tapos sabihin:
Maaari bang lumabas ang pinuno sa bawat grupo, at ipakita ang iyong mga ideya? *(Pagkatapos na maitakda ng bawat pangkat maaaring magpatuloy ang facilitator sa mga follow up na tanong).*

Salamat sa pagbabahagi ng iyong mga ideya. *Tanungin ngayon:*

- **Mayroon bang iba pang aksyon na sa tingin mo ay dapat gawin ng ibang mga stakeholder sa labas ng dalawang grupong ito?** *(Maaaring itala ng facilitator ang mga tugon sa isang poster paper sheet).*
- **Mayroon bang ilang partikular na aksyon na sa tingin mo ay maaaring maging mga priyoridad na aksyon o kritikal na aksyon upang gawin sa lahat o sinumang stakeholder sa isyung ito? Bakit?** *(Maaaring itala ng facilitator ang mga tugon sa isang poster paper sheet).*

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

Tapos sabihin:

Sa slide na ito, makikita mo ang **sphere of influence na mayroon ang WEE Actors sa mga uri ng mga panganib at sanhi ng mapaminsalang trabaho sa mga pang-ekonomiyang negosyo ng kababaihan**.

Nagmumungkahi ang parehong karanasan sa pananaliksik at proyekto na **may pinakamaraming impluwensya sa pagtaas o pagbabawas ng mga nakakapinsalang gawain ang mga Aktor ng WEE sa pamamagitan ng alinman sa hindi pagkilos o sa pamamagitan ng mga pakikialam.**

Tulad ng ipinapakita ng grapikang ito, ang mga uri ng pagkilos na iyon patungo sa ibaba ng continuum ay mga lugar kung saan maaaring magkaroon ng pinakamalaking impluwensya sa isyung ito ang mga institusyong pampinansyal. Halimbawa, **pagtaas ng kamalayan sa mga karapatan at panganib sa paligid ng trabaho, mga estratihiya ng sustainable livelihood, access sa isang portfolio ng mga serbisyo sa pananalapi** (gaya ng: utang, pagtitipid, insurance, at mga opsyon sa pagbabayad) at **disenyo ng serbisyong pinansyal** (hal., pangmatagalan at collateral na kakayahang umangkop at mga diskarte sa pagbawi ng pautang).

Sa kabaligtaran, habang lumilipat ka sa tuktok ng slide, patungo sa **mga batas at pagpapatupad**, habang magkakaroon ng mas kaunting impluwensya, may pagkakataon pa ring makipagtulungan ang WEE Actors at suportahan ang trabaho sa mga lugar na ito.

Hindi gumagana ang mga antas na ito sa mga silo ngunit pinakamahusay na gagana sa pagbabawas ng mga insidente ng nakakapinsalang trabaho kapag tinutugunan nang magkakasama.

4. Introduksyon sa RICHES Toolkit – 10 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

Tapos sabihin:

Binuo ang RICHES Toolkit sa layuning tulungan kang makamit ang layuning ito ng pagkilos upang matugunan ang mga nakakapinsalang isyu sa kabataan sa mga negosyo ng kababaihan.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

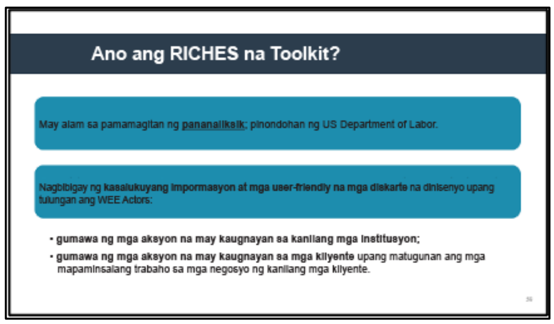

Tapos sabihin:

Isang tool ang RICHES toolkit na nakabatay sa pananaliksik na pinondohan ng US Department of Labor's Bureau of International Labor Affairs na nagbibigay ng kasalukuyang impormasyon at user-friendly na mga diskarte na dinisenyo upang matulungan ang WEE Actors na:

1) gumawa ng mga aksyon na may kaugnayan sa kanilang mga institusyon;

2) gumawa ng mga aksyon na may kaugnayan sa mga kliyente upang matugunan ang mga mapaminsalang trabaho sa mga negosyo ng kanilang mga kliyente.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

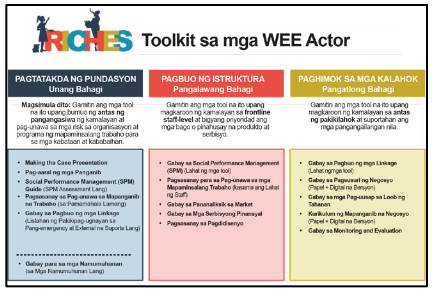

Tapos sabihin:

Rebyuhin natin ang ilan sa mga pangunahing tool ngayon.

Ang grapikong ito ay nagpapakita sa lahat ng mga kagamitan sa RICHES toolkit.

Bilang panimulang punto, **hinihikayat ang lahat ng WEE Actors na suriin at ipatupad ang lahat ng tool sa Unang Bahagi.**

Ang mga kagamitang ito ay idinisenyo para bumuo ng kamalayan sa pamamahala ng mga panganib na makagawa ng pinsala kapag sumusuporta sa mga negosyo ng kababaihan. Ang mga kagamitang ito ay tumutulong din sa mga management na staff na masuri ang mga panganib sa organisasyon ng mga mapaminsalang sitwasyon sa trabaho para sa mga kabataan at kababaihan sa loob ng pagpoprograma nila.
Kasama sa mga kagamitan sa Unang Bahagi:

- Ang Presentasyon ng Paggawa ng Kaso ng Riches na nagpapakita ng katibayan ng koneksyon sa pagitan ng WEE at kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan.
- Tumutulong ang Mga Pagtatasa ng Panganib sa isang Aktor ng WEE na tukuyin ang antas kung saan ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan ay maaaring isang panganib sa o nasa pagpoprograma ng WEE.
- Ang Gabay sa Pamamahala ng Panlipunang Pagganap (Social Performance Management Guide) ng RICHES ay nagbibigay ng isang hanay ng mga tool na tumutulong sa isang WEE Actor na pahusayin ang mga patakaran at kagawian na nauugnay sa pagpapagaan ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan. Sa Unang Bahagi, tanging ang pagtatasa ng SPM ang nakumpleto upang makatulong na matukoy ang mga kasalukuyang lakas at kahinaan at tukuyin ang mga aaksyunang dako.
- Ang Pagsasanay sa Pag-unawa sa Nakakapinsalang Pagtatrabaho kung saan ay ang pagsasanay na ito, ay naglalayong itaas ang kamalayan ng mga staff ng Aktor ng WEE tungkol sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan. Sa Unang Bahagi, isinasagawa ang pagsasanay na ito sa management lamang.
- Ang Gabay sa Mga Linkage ng RICHES ay tumutulong sa isang WEE Actor sa pagtukoy kung paano humingi ng suporta mula sa o makipagsosyo sa pagproteka ng kabataan at iba pang uri ng mga aktor upang mas mahusay na matugunan ang mga pangangailangan ng kalahok. Sa Unang Bahagi, tanging ang Listahan ng Pakikipag-ugnayan sa Pang-emerhensiya at Panlabas na Suporta lamang ang binubuo.

- Sa loob din ng Phase 1, ay ang Gabay ng Mamumuhunan ng RICHES, na partikular sa mga namumuhunan at sumusuporta sa WEE Actors at may kasamang ilan sa mga tool sa loob ng Toolkit na naaangkop sa WEE Actors ngunit inangkop sa paggamit ng mamumuhunan.

Sa **Pangalawang Bahagi**, may mga tool na idinisenyo upang tulungan ang WEE Actors na bumuo ng kamalayan sa frontline-level at bigyang-priyoridad ang mga bago o pinahusay na produkto at serbisyo. **Kasama sa mga Tool sa Pangalawang Bahagi:**

- Ang Gabay sa Pamamahala ng Panlipunang Pagganap ng RICHES. Sa Pangalawang Bahagi, ang paggamit ng lahat ng mga kagamitan ay hinihikayat. Bilang karagdagan sa SPM Assessment na ginamit sa Unang Bahagi, kasama rin sa Pangalawang Bahagi na mga tool ang isang listahan ng mga sample na tanong sa survey na maaaring isama sa mga kasalukuyang survey sa kasiyahan, pag-exit o pagsubaybay, at wika ng polisiya.
- Ang Pagsasanay sa Pag-unawa ng Mapaminsalang Trabaho ng RICHES para sa mga staff ay nasa bahaging ito.
- Ang Gabay sa Pananaliksik sa Market ay tutulong sa isang Aktor ng WEE sa pangangalap ng data mula sa mga kalahok upang mas maunawaan ang katangian ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa loob ng mga negosyo ng kababaihan.
- Binabalangkas ng Gabay sa Mga Serbisyong Pinansyal ang pananaliksik sa pagitan ng isang partikular na produktong pinansyal at mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at nagmumungkahi ng mga pagsasaalang-alang sa disenyo upang mapabuti ang produkto o mga serbisyo.
- Ang Pagsasanay sa Pagdidisenyo ng RICHES na tumutulong sa isang Aktor ng WEE na magpulong ng mga tauhan sa layunin ng pagkilos at pagbuo ng bago o pagpapabuti ng isang umiiral na produkto at serbisyo.

Sa **Pangatlong Bahagi,** ito ay mga kagamitan na direktang umaakit sa mga kalahok at naglalayong buuin ang kanilang kamalayan at suportahan ang kanilang mga pangangailangan. **Kasama sa mga kagamitan sa Pangatlong Bahagi:**

- Ang Gabay sa Mga Ugnayan ng RICHES. Sa Unang Bahagi, tanging ang Listahan ng Pakikipag-ugnayan sa Pang-emerhensiya at Panlabas na Suporta lamang ang binubuo, ngunit sa Pangatlong Bahagi, ang mga ugnayan ng mga kalahok sa mga panlabas na serbisyong panlipunan at suporta ay pinapalawak.
- Ang Gabay sa Business Diagnostic ng RICHESay nagbibigay ng parehong mga kagamitang pantulong sa trabaho sa kawani na nasa antas ng frontline ng Aktor ng WEE upang masuri ang kaligtasan sa negosyo at mga panganib sa kalusugan sa negosyo ng isang babae at upang magmungkahi ng mga pagpapabuti pati na rin ang mga kagamitan sa mga kalahok (babaeng negosyante) upang masuri ang mga panganib sa loob ng kanilang sariling mga negosyo o mga gawaing pang-ekonomiya. May mga magagamit na papel at digital na bersyon ng ilang kagamitan sa loob ng gabay.
- Ang Gabay ng Pag-uusap sa Loob ng Tahanan ng RICHES ay hinihikayat ang mga sambahayan sa paggawa ng desisyon upang mabawasan ang mga panganib na makagawa ng pinsala habang nagpapatakbo ng mga negosyo at pinoprotektahan ang kanilang pamilya.

- Ang Kurikulum ng Mapanganib na Negosyo ng RICHES, na nasa papel at digital na mga format, ay naglalayong bumuo ng kamalayan ng mga kalahok sa mga panganib na makagawa ng pinsala habang pinapatakbo ang kanilang mga negosyo.
- Ang Gabay sa Monitoring and Evaluation ay naglalayong sukatin at subaybayan ang pagbabago sa paglipas ng panahon kapag gumagamit ng ilan sa mga tool sa RICHES Toolkit.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

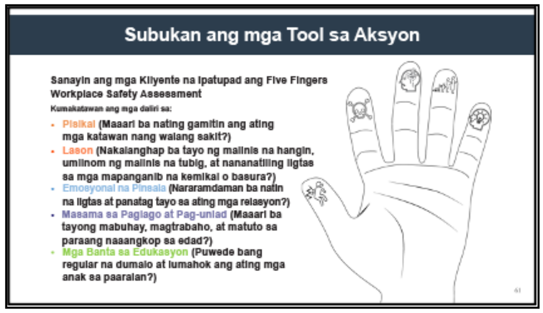

Tapos sabihin:

Gaya ng nakikita ninyo sa slide na ito, naglalaman ang toolkit ng **Tools for Action** - tinatawag na diskarte sa limang daliri (five fingers strategy). Nagbibigay ang larawan ng biswall na paalala na gumagabay sa mga kliyente sa proseso ng paggawa ng desisyon sa paggamit ng manggagawa sa kanilang mga negosyo. Maaaring matutunan ng mga kliyente kung paano gamitin ang "limang daliri" sa panahon ng pinadali na pagsasanay sa mapaminsalang gawain at maaaring magtago ng kopya ng drawing upang sanggunian kapag natapos na ang pagsasanay.

Tulad ng makikita mo sa pagguhit, kumakatawan ang bawat daliri sa isang iba't ibang uri ng panganib na kadahilanan na dapat isaalang-alang ng mga kliyente kapag gumawa sila ng mga desisyon sa paggawa na may kaugnayan sa trabaho.

Kabilang dito ang:

> **Pisikal** -Maaari ba nating gamitin ang ating mga katawan nang walang sakit?
> **Lason** -Nakalanghap ba tayo ng malinis na hangin, umiinom ng malinis na tubig, at nananatiling ligtas sa mga mapanganib na kemikal o basura?
> **Emosyonal na Pinsala** - Nararamdaman ba natin na ligtas at panatag tayo sa ating mga relasyon?
> **Pinsala sa Paglago at Pag-unlad** - Maaari ba tayong mabuhay, magtrabaho, at matuto sa paraang naaangkop sa edad? at
> **Mga Banta sa Edukasyon** - Puwede bang regular na dumalo at lumahok ang ating mga anak sa paaralan?

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide:

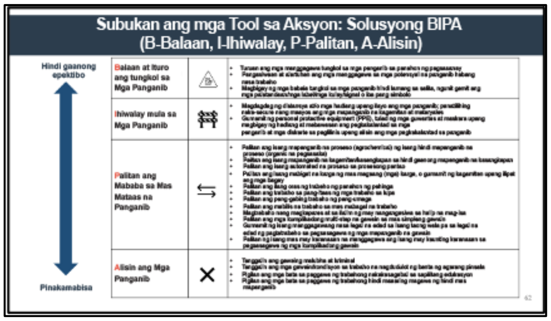

Sunod na Sabihin:

Nagpapakita ang slide na ito ng isa pang uri ng tool na makakatulong sa iyong mga kliyente na kumilos upang matugunan ang mga panganib na natukoy nila sa kanilang mga negosyo.

Sa **WISE Solutions**, nangangahulugan ang **"W"** ng "**Warn (Balaan) at magturo tungkol sa mga panganib"** at kasama ang mga hakbang na maaaring gawin ng iyong mga kliyente upang maiwasan ang pinsala sa kanilang mga negosyo sa pamamagitan ng pakikipag-usap tungkol sa pagsasanay at pangangasiwa sa mga nagtatrabaho o naroroon sa kanilang negosyo upang maiwasan ang mga panganib.

Nangangahulugan Ang **"I"** ng **"Isolate (Ihiwalay) sa mga panganib",** na nangangahulugan ng paglalagay ng mga pagproteka sa lugar upang panatilihin ang mga manggagawa at iba pa sa negosyo mula sa pagharap sa mga panganib. Kabilang dito, halimbawa, ang pagdistansya mula sa ibang tao at ang paggamit ng mga personal na kagamitan sa pagproteka tulad ng mga maskara at guwantes.

Nangangahulugan ang **"S"** ng **"Substitute (Palitan) ng mas mababa ang mas mataas na panganib."** Nangangahulugan ito ng paggawa ng mga pagbabago sa mga tauhan, kagamitan, supply, proseso, o iba pang prosesong nauugnay sa negosyo na makakatulong na bawasan ang mga panganib, halimbawa, pagpapalit ng isang organikong paraan ng pagsasaka para sa isang agrochemical sa mas mababang antas ng panganib.

Panghuli, nangangahulugan ang **"E"** ng **"Eliminates (Alisin) ang mga panganib",** halimbawa: pag-aalis ng gawain o kondisyon sa trabaho; o pagpigil sa isang partikular na tao, tulad ng isang kabataan, mula sa paggawa ng mapanganib na trabaho. Tulad ng makikita mo mula sa diagram, ang pag-aalis ay ang pinaka-epektibong paraan upang matugunan ang mga panganib sa isang negosyo, habang ang simpleng babala tungkol sa mga panganib ay ang hindi gaanong epektibong diskarte.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

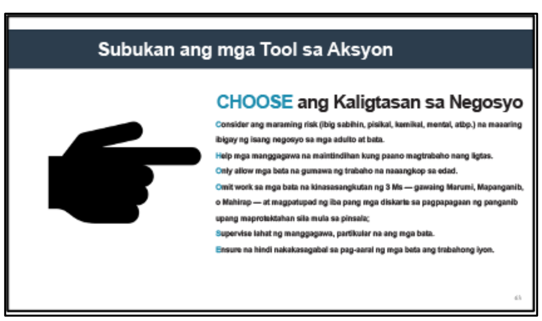

Tapos sabihin:

Paano natin matutulungan ang mga kliyente na magkaroon ng produktibo at matagumpay na mga negosyo

sa pangkalahatan? Ang isang paraan ay sa paghikayat sa kanila na **mag-CHOOSE ng Kaligtasan para sa kanilang Negosyo**.

C onsider (Isaalang-alang) ang maraming panganib (ibig sabihin, pisikal, kemikal, mental, atbp.) na ibinibigay ng negosyo sa adulto at mga kabataan.
H elp (Tulungan) ang mga manggagawa na maintindihan kung paano magtrabaho nang ligtas, sa pamamagitan ng pagpapakita sa kanila ng mga paraan para maiwasan at mabawasan ang mga panganib na maaari nilang makaharap habang nagtatrabaho;
P ayagan lamang ang mga kabataan na gumawa ng trabaho na naaangkop sa edad, tandaan na ang katawan at isipan ng mga kabataan ay iba sa mga adulto;
O mit (Tanggalin) sa mga kabataan ang trabaho na kinasasangkutan ng 3 M—ibig sabihin, gawaing Marumi, Mapanganib, o Mahirap—at magpatupad ng iba pang mga diskarte sa pagpapapagaan ng panganib para protektahan sila mula sa pinsala;
S upervise (Pangasiwaan) ang lahat ng manggagawa, partikular na ang mga kabataan; at
E nsure (Siguruhin) na hindi nakakasagabal sa pag-aaral ng mga kabataan ang trabahong iyon.

5. Pagkilala sa Panganib gamit ang Five Fingers – 5 minuto

Magsasanay tayo ngayon gamit ang limang daliri na diskarte na kakatalakay lang natin upang makita ninyo kung paano magagamit ng iyong mga kliyente ang diskarteng ito upang gumawa ng mga desisyon sa paggamit ng manggagawa sa kanilang mga negosyo.

Babasahan kita ng kwento tungkol sa isang kabataan. Gamit ang biswal ng limang daliri, matutukoy mo ba ang anumang panganib na kinakaharap ng batang ito mula sa kanyang trabaho?

Isang 8 taong gulang na batang lalaki si Martin na nakatira sa Africa. Plano ng kanyang ina ngayong taon na isama siya araw-araw kapag nag-aani siya ng kape. Magtatrabaho sila ng 2 buwan, kaya hindi makakapag-aral si Martin hanggang sa matapos ang ani. Sa halip, kailangan niyang bumangon kasama ang kanyang ina tuwing alas-kwatro ng umaga, kapag madilim at malamig, upang mamitas ng butil. Sa buong araw, magdadala si Martin ng isang sako, na 40 kilos ang bigat pagsapit ng hapon. Pagkatapos ng 8 oras na pagtatrabaho sa bukid, mararamdaman ni Martin ang pagod at magkakaroon ng mga kagat at hiwa sa kanyang mga braso at binti. Kahit na gusto niyang magpahinga pagkatapos lamang ng isang araw na trabaho, inaasahang magtatrabaho si Martin at ang kanyang ina ng 6 na araw sa isang linggo hanggang sa matapos ang ani.

❓ **Ano ang mga uri ng panganib na haharapin ni Martin sa pagtatrabaho sa mga taniman ng kape? Batay sa kung ano ang tinutukoy mo bilang mga panganib, dapat bang ginagawa ni Martin ang gawaing ito kasama ang kanyang ina?**

(*Mga sagot: a. banta sa edukasyon:* Hindi makakapasok si Martin sa paaralan sa panahon ng anihan; b. *pinsala sa paglago at pag-unlad:* Magtatrabaho si Martin sa napakamurang edad, magkakaroon ng kaunti o walang oras sa paglalaro at pahinga, at maaaring magkasakit o masugatan mula sa trabaho na maaaring makaapekto sa kanyang pangmatagalang pag-unlad; c. *pisikal* – magtatrabaho siya ng mahabang oras, malalantad sa malamig na mga kondisyon, magdadala ng mabibigat na kargada, magkakaroon ng mga hiwa at kagat at makakaramdam ng pagod.

Pangkalahatang mga pagsusuri: Dahil sa kanyang murang edad, ang mga banta sa kanyang pag-aaral at ang maraming panganib na kasangkot sa pagpili ng kape, hindi dapat ginagawa ni Martin ang gawaing ito. *Dapat banggitin ng facilitator na maaari ring harapin ni Martin ang mga emosyonal na panganib o maging ang panganib ng pagkakalantad sa mga lason sa panahon ng kanyang trabaho, bagama't hindi ito tahasang nakasaad sa kuwento).*

6. Paggamit ng Business Diagnostic upang Matukoy ang Mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan sa Negosyo ni Maria – 25 minuto (Opsyonal)

Namamahagi ang Facilitator ng kopya ng "Kuwento ni Maria" at ng Business Diagnostic Tool (Annex E) sa lahat ng kalahok. Pakitandaan na ang Business Diagnostic Tool na ginamit sa pagsasanay na ito ay isang adaptasyon ng Tool 2: Diagnostic sa Panganib sa Kaligtasan sa Negosyo at Kalusugan sa mga Entrepreneur na matatagpuan sa Gabay ng Business Diagnostics ng RICHES.

Inilarawan ng facilitator ang pagsasanay sa pagsasabing:

Ngayon, magsasanay ka sa paglalapat ng diskarte sa limang daliri upang matukoy ang mga partikular na mapaminsala na panganib sa trabaho ng kabataan sa isang partikular na negosyo. Gagawin namin ito sa pamamagitan ng paggamit ng Tool ng Business Diagnostic.

Una, mababasa mo ang isang kuwento tungkol sa isang negosyante na nagngangalang Maria, na may isang home-based na negosyo at tatlong anak. Sa pagpapanggap na ikaw si Maria, kukumpletuhin mo ang isang form na nagsasaad kung anong mga uri ng panganib ang kinakaharap ng kanyang mga anak at kung anong mga aksyon ang dapat gawin upang matugunan ang mga alalahaning ito.

Habang pinupunan mo ang form, isaalang-alang ang:

- Angkop ba sa kanilang edad ang gawaing ginagawa ng mga anak ni Maria?
- Ano ang mga panganib sa gawaing ito, at ano ang magagawa ni Maria upang matugunan ang mga ito?
- Mayroon bang anumang mga panganib sa sarili ni Maria sa pagganap ng kanyang trabaho?

Nagbibigay ang facilitator sa mga kalahok ng 25 minuto upang suriin ang kuwento at kumpletuhin ang form. Pagkatapos, sinusuri ng facilitator ang mga tugon ng mga kalahok. Ibinigay ang mga halimbawang sagot sa Annex D.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

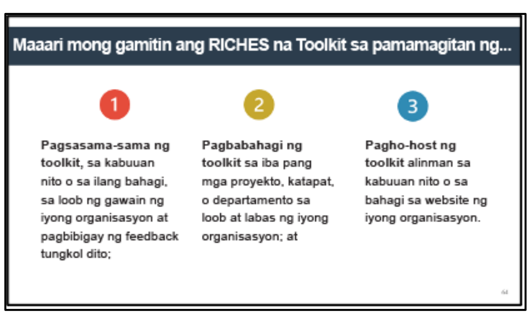

Tapos sabihin:

Ngayong nakapagsanay ka na sa ilan sa mga tool, narito ang **3 paraan na magagamit ng iyong organisasyon ang toolkit na ito:**

1. **Pagsasama ng toolkit,** sa kabuuan nito o sa ilang bahagi, sa loob ng gawain ng iyong organisasyon at pagbibigay ng feedback tungkol dito.
2. **Pagbabahagi ng toolkit** sa iba pang mga proyekto, katapat, o departamento sa loob at labas ng iyong organisasyon; at
3. **Pagho-host ng toolkit** alinman sa kabuuan nito o sa bahagi sa website ng iyong organisasyon.

7. Wrap Up – Mga Pangunahing Punto na Dapat Tandaan – 10 minuto

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

Tapos sabihin:

Bago natin tapusin ang pagsasanay na ito, dapat nating ulitin ang ilang mahahalagang punto na ating tinalakay.

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

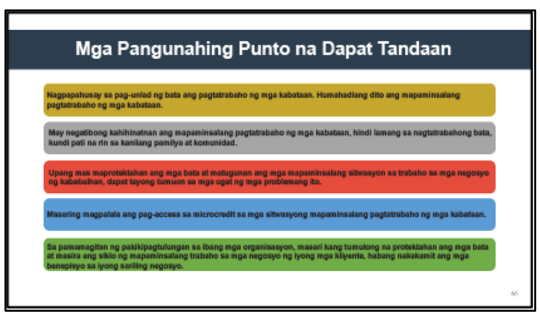

Suriin pagkatapos ang impormasyon sa slide sa pamamagitan ng pagsasabi ng:

- Ang pagtatrabaho ng mga kabataan ay nagpapahusay sa pag-unlad ng kabataan. Humahadlang dito ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.
- May negatibong kahihinatnan ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, hindi lamang sa nagtatrabahong kabataan, kundi pati na rin sa kanilang pamilya at komunidad.
- Upang mas maprotektahan ang mga kabataan at matugunan ang mga mapaminsalang sitwasyon sa trabaho, dapat tayong tumuon sa mga ugat ng mga problemang ito.
- Maaaring magpalala ang pag-access sa microcredit sa mga sitwasyon ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.
- Sa pakikipagtulungan sa ibang mga organisasyon, maaari makatulong ang mga Aktor ng WEE na masira ang siklo ng nakakapinsalang pagtatrabaho sa mga negosyo ng kanilang mga kliyente, habang nakakamit ang mga benepisyo para sa kanilang sariling mga negosyo.

Tapos sabihin:

- **Bago natin tapusin ang pagsasanay, mayroon ka bang karagdagang tanong tungkol sa iyong natutunan sa ating 8 sesyon?**

Tapos sabihin:

Oras na ngayon upang kunin mo ang iyong Post-Test (Annex A). Pakisulat ang numero ng iyong kalahok (kapareho ng ginamit mo sa pre-test) sa tuktok ng post-test. *Nagbibigay ang facilitator sa mga kalahok ng 15 minuto upang kumpletuhin ang Post-Test at pagkatapos ay kolektahin ang mga form.*

Sumulong sa susunod na PowerPoint slide.

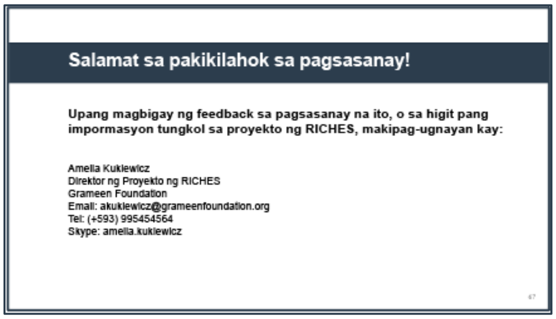

Tapos sabihin:

Binabati ko kayo! Nakumpleto mo na ngayon ang panimulang pagsasanay sa kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan. Kung mayroon kang mga karagdagang katanungan tungkol sa pagsasanay na ito, maaari mong hilingin na makipag-ugnayan sa Direktor ng Proyekto ng RICHES.

Tapos sabihin:

Tinatanggap ko rin ang iyong feedback sa pagsasanay, kaya binibigyan kita ng form ng pagsusuri.

Namimigay ang facilitator ng isang evaluation form sa bawat kalahok (na matatagpuan sa Annex F). Pagkatapos makumpleto ng mga kalahok ang kanilang mga form, kinokolekta sila ng facilitator.

Mga Annex

Annex A: Pre- at Post-Test at Susi sa Pagwawasto

Pag-unawa sa Mapaminsalang Trabaho: Pagprotekta sa mga Kabataan at Kababaihan
Pre- at Post-Test

Direksyon: Bilugan ang tamang sagot bilang sagot sa bawat tanong sa ibaba.

Mga Pahayag	Mga Sagot
1. Palaging kapaki-pakinabang sa pag-unlad ng isang kabataan ang karanasan sa trabaho.	Tama O Mali
2. Hindi kailanman nakikibahagi sa mapaminsalang trabaho ang mga kabataan na nagtatrabaho kasama ng kanilang mga magulang at pumapasok sa paaralan.	Tama O Mali
3. Ang kahirapan ang pangunahing dahilan kung bakit nasangkot ang mga kabataan at adulto sa mapaminsalang trabaho.	Tama O Mali
4. Maaaring magpataas sa panganib ng mapaminsalang trabahong nagaganap sa isang lugar ang mga krisis at emerhensiya.	Tama O Mali
5. May negatibong kahihinatnan sa nagtatrabahong kabataan, kanilang pamilya, at komunidad ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.	Tama O Mali
6. Nasa mababang panganib ang maliliit, bagong tatag na negosyo ng kababaihan sa mapaminsala at mapagsamantalang mga kondisyon sa pagtatrabaho.	Tama O Mali
7. Sa mga lipunang may tradisyonal na mga tungkulin sa kasarian, mas malamang na magtrabaho ang mga babae sa mga negosyo ng kababaihan kaysa sa mga lalaki.	Tama O Mali
8. Palaging binabawasan ng access sa microcredit ang panganib ng mapaminsalang trabaho sa mga negosyo ng kababaihan.	Tama O Mali
9. Upang mas maprotektahan ang mga kabataan at matugunan ang mga mapaminsalang sitwasyon sa trabaho sa mga negosyo ng kababaihan, dapat tayong tumuon sa mga ugat ng mga problemang ito.	Tama O Mali
10. Sa pakikipagtulungan sa ibang mga organisasyon, maaaring makatulong ang Women's Economic Empowerment (WEE) Actors na masira ang siklo ng mapaminsalang trabaho sa mga negosyo ng kanilang mga kliyente, habang nakakamit ang mga benepisyo sa kanilang sariling mga negosyo.	Tama O Mali

Pag-unawa sa Mapaminsalang Trabaho: Pagprotekta sa mga Kabataan at Kababaihan
Susi sa Pagwawasto sa Pre- at Post-Test

Direksyon: Bilugan ang tamang sagot bilang sagot sa bawat tanong sa ibaba.

Mga Pahayag	Mga Sagot
1. Palaging kapaki-pakinabang sa pag-unlad ng isang kabataan ang karanasan sa trabaho.	Tama O **Mali**
2. Hindi kailanman nakikibahagi sa mapaminsalang trabaho ang mga kabataan na nagtatrabaho kasama ng kanilang mga magulang at pumapasok sa paaralan.	Tama O **Mali**
3. Ang kahirapan ang pangunahing dahilan kung bakit nasangkot ang mga kabataan at adulto sa mapaminsalang trabaho.	**Tama** O Mali
4. Maaaring magpataas sa panganib ng mapaminsalang trabahong nagaganap sa isang lugar ang mga krisis at emerhensiya.	**Tama** O Mali
5. May negatibong kahihinatnan sa nagtatrabahong kabataan, kanilang pamilya, at komunidad ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan.	**Tama** O Mali
6. Nasa mababang panganib ang maliliit, bagong tatag na negosyo ng kababaihan sa mapaminsala at mapagsamantalang mga kondisyon sa pagtatrabaho.	Tama O **Mali**
7. Sa mga lipunang may tradisyonal na mga tungkulin sa kasarian, mas malamang na magtrabaho ang mga babae sa mga negosyo ng kababaihan kaysa sa mga lalaki.	**Tama** O Mali
8. Palaging binabawasan ng access sa microcredit ang panganib ng mapaminsalang trabaho sa mga negosyo ng kababaihan.	Tama O **Mali**
9. Upang mas maprotektahan ang mga kabataan at matugunan ang mga mapaminsalang sitwasyon sa trabaho sa mga negosyo ng kababaihan, dapat tayong tumuon sa mga ugat ng mga problemang ito.	**Tama** O Mali
10. Sa pakikipagtulungan sa ibang mga organisasyon, maaaring makatulong ang Women's Economic Empowerment (WEE) Actors na masira ang siklo ng mapaminsalang trabaho sa mga negosyo ng kanilang mga kliyente, habang nakakamit ang mga benepisyo sa kanilang sariling mga negosyo.	**Tama** O Mali

Annex B: Kwento ni Marta

Sesyon 1: Opsyonal na Aktibidad:

(Maaaring ipabasa ng facilitator sa mga kalahok ang sumusunod na kuwento sa kanilang sarili mula sa kanilang manwal ng mga kalahok o basahin niya ito nang malakas sa kanila, ngunit dapat niyang ipakilala ang kuwento sa pagsasabing):

Ang matututuhan mo sa buong pagsasanay na ito na ang kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan ay maaaring dulot ng maraming salik at mangyayari sa maraming iba't ibang konteksto.

Magsisimula tayo sa pagbabasa ng isang kuwento tungkol sa isang batang babae na nagngangalang Marta mula sa Central America. Naglalarawan ang kuwentong ito kung paano maaaring masangkot at maapektuhan ang isang batang babae ng mapaminsalang trabaho sa iba't ibang bahagi ng kanyang pagkabata. Habang binabasa mo (*o nakikinig, kung pipiliin ng facilitator ang paraang ito)* sa kuwentong ito, subukang isipin ang mga pangyayari na nagiging dahilan ng kanyang pagtatrabaho, ang uri ng trabahong ginagawa niya sa bawat edad, at kung paano nakakaapekto sa kanya ang trabaho. Pagkatapos mong basahin ang kuwentong ito, tatalakayin natin ang mga iniisip mo tungkol sa trabaho niya at sitwasyon sa edukasyon. *(Nagbibigay ang facilitator sa mga kalahok ng 5 minuto upang basahin at isipin nang tahimik ang kwento ni Marta. Maaari ding basahin ng facilitator ang kuwento nang malakas.)*

Marta, kuwento ng isang 16-taong-gulang na batang babae
Central America

Marta sa edad na 10 – Nakatira kasama ang kanyang ina sa isang lola sa isang komunidad sa kanayunan.

Nagsimulang magtrabaho si Marta sa edad na 10 matapos siyang alisin ng kanyang mga magulang sa paaralan at pinatira siya sa kanyang lola sa nayon. Habang nakatira siya sa kanyang lola, pumasok siya sa paaralan, ngunit kailangan din niyang tulungan ang kanyang lola na kumita ng pera sa pagbebenta ng mga gulay, na itinanim sa isang hardin sa likod ng kanilang bahay. Doon unang nagsimulang magtrabaho si Marta. Sa karaniwang araw, tinutulungan ni Marta ang kanyang lola sa mga gawaing bahay, pumapasok sa paaralan ng 5 oras sa isang araw at pabalik-balik sa isang stall sa kalye upang magtinda ng mga gulay ng kanyang lola sa umaga at gabi. Hindi siya binayaran ng sahod sa kanyang trabaho at hindi nag-iwan sa kanya ng maraming oras upang mag-aral ang kanyang abalang iskedyul, kaya't hindi nagtagal ay nahuli siya sa pag-aaral, hanggang sa tuluyang huminto. Di-nagtagal pagkatapos noon, pinabalik si Marta upang manirahan kasama ang kanyang nanay at tatay.

Si Marta sa edad na 13 – Naninirahan kasama ang kanyang mga magulang sa isang lungsod na komunidad
Nang makabalik si Marta sa tahanan ng kanyang mga magulang, sinubukan niyang muli na mag-enroll sa paaralan, ngunit hindi siya nito pinayagan, dahil bumagsak siya sa kanyang mga kurso sa paaralang nayon. Nalungkot noong una ang kanyang mga magulang na hindi na makakapag-aral muli si Marta, ngunit

pagkatapos ay nagpasya na samantalahin ang sitwasyon sa pamamagitan ng pag-uukol ng karagdagang oras niya sa mga gawaing bahay at gumawa ng walang bayad na trabaho sa negosyong buhangin ng ina niya.

Si Marta sa edad na 14 – Nabubuhay nang mag-isa

Pagkaraan ng isang taon, hindi nakakakuha ng sapat na pera ang negosyo ng nanay ni Marta upang matugunan ang mga pangangailangan ng pamilya, kaya't nagpasya si Marta na umalis sa bahay ng mga magulang niya upang maghanap ng trabaho sa isang malaking lungsod, na may pag-asang makakakuha siya ng pera na maibibigay sa kanyang magulang. Sa sumunod na dalawang taon, nagtrabaho siya bilang isang katulong sa loob ng 10 oras sa isang araw, 7 araw sa isang linggo, kapalit ng isang maliit na sahod at silid at pagkain. Pupunta at bibisitahin siya ng kanyang ina tuwing katapusan ng buwan upang kunin ang perang kinita ni Marta. Pagkatapos, isang araw, inakusahan si Marta na nagnakaw ng pera sa kanyang amo. Sinubukan niyang patunayan ang kanyang pagiging inosente, ngunit hindi siya pinaniwalaan ng kanyang amo at agad niyang pinaalis si Marta.

Si Marta sa edad na 16 – Uuwi sa bahay at pagkatapos ay aalis upang manirahan nang mag-isa.

Walang nagawa si Marta kundi ang bumalik sa bahay ng kanyang mga magulang upang manirahan sa kanila. May sakit noon ang kanyang ama at hindi na makapagtrabaho. Namatay siya makalipas ang ilang buwan. Kailangang muli ng kanyang ina ang kanyang suporta, kaya nagpasya siyang maghanap ng mga bagong oportunidad sa trabaho. Ngunit nag-aalala siya na hindi siya makakahanap ng disenteng trabaho, dahil hindi pa siya nakatapos ng pag-aaral.

- ❓ **Paano sa palagay mo ang kuwentong ito ay naglalarawan ng mga mapaminsala at mapanganib na uri ng trabaho sa mga kabataan?** *(Mga posibleng tugon:* Ilang beses na nakapagtrabaho si Marta upang matulungan ang pamilya na kumita ng pera, na may negatibong epekto sa kanyang pag-aaral. *Kinailangan niyang magtrabaho nang mahabang oras at maraming araw sa isang linggo sa pagkakatulong pagkatapos niyang hindi makapasok muli sa paaralan. Hindi siya palaging binabayaran sa kanyang trabaho o nagtrabaho sa mababang sahod.*)

- ❓ **Paano naapektuhan ng mga sitwasyon sa trabaho ni Marta ang kanyang pag-aaral at ang kanyang mga oportunidad sa hinaharap?** (*Hindi siya nakasabay sa pag-aaral pagkatapos niyang magsimulang magtrabaho sa unang pagkakataon. Pagkatapos ay hindi na siya muling makapasok sa paaralan pagkatapos niyang bumalik sa bahay. Inaasahan niyang magkakaroon ng mas kaunting disenteng mga oportunidad sa trabaho sa hinaharap, dahil hindi siya nakapagtapos ng pag-aaral.)*

Annex C: Mga Depinisyon, Pamantayan, at Karapatan sa Antas ng Bansa sa Mapaminsalang Trabaho

Dapat kumpletuhin ng mga facilitator ang template na ito bago maghatid ng pagsasanay at magbigay ng kopya sa mga kalahok. Maaaring makuha ang kahulugan at mga paglalarawan sa mga terminong ito mula sa Ministries of Labor/Employment, Education, Justice, o iba pang ahensyang naglilingkod sa mga kabataan, pamilya, at manggagawa.

Bansa: ____________________________

Mga Kahulugan, Pamantayan at Karapatan sa Antas ng Bansa[1]
FORM A: Pagtatrabaho ng mga kabataan

Termino	Kahulugan o Paglalarawan ng Bansa	Batas/Regulasyon
Child International Standard (Internasyonal na Pamantasan sa Kabataan): sinumang tao sa ilalim ng edad na 18		
Mayroon bang karapatan sa edukasyon ang mga kabataan? Pamantasan: *"Ang bawat kabataan ay may karapatan sa edukasyon. Dapat na libre ang pangunahing edukasyon. Dapat na available sa bawat kabataan ang sekundarya at mas mataas na edukasyon"* UNCRC	Oo/Hindi/Oo na may mga pagbubukod (tandaan ang mga pangunahing pagbubukod)	
May karapatan ba ang mga kabataan sa pagproteka mula sa mapaminsalang trabaho? Pamantasan: "M*ay karapatang maprotektahan ang mga kabataan mula sa paggawa ng trabahong mapanganib o masama sa*	Oo/Hindi/Oo na may mga pagbubukod (tandaan ang mga pangunahing pagbubukod)	

[1] Makikita ang impormasyon tungkol sa mga kahulugan, pamantayan, at karapatan sa antas ng bansa sa mga profile ng bansa sa ulat ng *US Department of Labor's Findings on the Worst Forms of Child Labor* sa: https://www.dol.gov/agencies/ilab/resources/reports/child-labor/findings., (kung naaangkop)

Termino	Kahulugan o Paglalarawan ng Bansa	Batas/Regulasyon
kanilang edukasyon, kalusugan o pag-unlad. Kung nagtatrabaho ang mga kabataan, may karapatan silang maging ligtas at mabayaran nang patas".		
May depinisyon ba ang bansa sa "mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan"?	Oo/Hindi	
Minimum na edad na magtrabaho (hindi mapanganib) Pamantasan: Edad 14/15		
Minimum na edad na magtrabaho sa magaan na gawain Pamantasan: Edad 12/13		
May listahan ba ng mga mapanganib na trabaho na ipinagbabawal sa mga kabataan ang bansa? Pamantasan: Dapat kasama sa listahan ang gawaing sumasaklaw sa 5 kategorya sa slide #15	Oo/Hindi	*Mag-print ng kopya ng listahan sa pagsasanay
May listahan ba ang bansa ng Pinakamasamang Uri ng Mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan? Pamantasan: Dapat ipagbawal ng listahan ang:	Oo/Hindi	*Mag-print ng kopya ng listahan sa pagsasanay

Termino	Kahulugan o Paglalarawan ng Bansa	Batas/Regulasyon
a) lahat ng anyo ng pang-aalipin o mga gawaing katulad ng pang-aalipin; b) ang paggamit, pagkuha, o pag-aalok ng isang kabataan sa prostitusyon o paggawa ng pornograpiya o pornograpikong pagtatanghal; c) paggamit, pagkuha o pag-aalok ng isang kabataan sa mga ipinagbabawal na aktibidad, partikular na ang paggawa o trafficking ng mga droga; d) trabaho na, ayon sa likas na katangian nito o sa mga pangyayari kung saan ito isinasagawa, ay malamang na makapinsala sa kalusugan, kaligtasan o moral ng mga kabataan (mapanganib na trabaho).		
Mga edad o antas ng sapilitang edukasyon Pamantasan: Nag-iiba-iba (hal., edad 6-18 o hanggang grade 8)		

Mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan (Child Labor)/Nomer ng Hotline ng Pagproteka sa Kabataan: ________________________

Hotline na Numero ng Anti-Human Trafficking: _________________________________

Mga Kahulugan, Pamantayan at Karapatan sa Antas ng Bansa
FORM B: Trabahong Pang-adulto

Termino	Kahulugan o Paglalarawan ng Bansa	Batas/Regulasyon
Kabataan Pamantasan: edad 18		
Minimum na sahod Pamantasan: Nag-iiba ayon sa industriya at/o trabaho		
Maximum na oras ng trabaho bawat araw Pamantasan: 8 oras bawat araw		
Maximum na oras ng trabaho bawat linggo Karaniwan: sa pangkalahatan, hindi hihigit sa 48 oras bawat linggo, na nangangailangan ng overtime na lampas sa mga limitasyong iyon		
Minimum na oras ng pahinga bawat linggo Pamantasan: 24 na magkakasunod na oras		
May mga regulasyon ba ang bansa sa Kaligtasan at Kalusugan sa Trabaho ayon sa industriya at/o trabaho? Pamantayan: nag-iiba ayon sa industriya/trabaho	Oo/Hindi (tala: Maaaring malawak ang mga regulasyon sa lugar na ito; kaya, hindi kailangang nakalista dito lahat ng mga alituntunin)	

Hotline na Numero ng Pang-aabuso sa Mga Karapatan ng Manggagawa

____

Annex D: Field Worker – Role Play ng Paunang Pagpupulong ng Kliyente

Sesyon 7:

Sitwasyon: Isang MFI field worker ang bumisita sa bahay ng bagong kliyente upang matuto pa tungkol sa kanyang microenterprise. May dalawang anak ang kliyente: isang 13 taong gulang, na pumapasok sa paaralan at isang 4 na taong gulang, na hindi. Pinaplano ng kliyente na isama ang kanyang nakatatandang anak sa trabaho sa negosyo. Sa pagbisitang ito, sumusubok na malaman ang higit pa tungkol sa negosyo ng kanyang kliyente, na malapit nang magsimulang magtrabaho. Sa kanilang pag-uusap, sinusubukan ng field worker na ipaalam sa kliyente ang kahalagahan ng pagpaplano upang maiwasan ang mga problema sa kaligtasan at kalusugan na mangyari sa kanyang bagong negosyo.

Uri ng Negosyong Napili: _______________________

Mga Unang Tanong sa Kaligtasan at Kalusugan ng Fieldworker:

- ❓ Paano mo ise-set up ang iyong workspace upang mabawasan ang mga panganib sa kaligtasan at kalusugan sa iyong sarili at sa iba?
- ❓ Anong mga uri ng pagsasanay, mga supply at kagamitan ang kakailanganin mo upang maiwasan ang mga sakit at pinsalang nauugnay sa trabaho?
- ❓ May magtatrabaho pa ba sa iyong negosyo? Paano mo matitiyak na ang lahat ng nagtatrabaho sa iyo ay ginagawa ito nang legal at ligtas?
- ❓ Paano makakaapekto ang iyong negosyo sa iyong pamilya, kasama ang iyong mga anak?

Iba pang Mga Katanungan sa Kaligtasan at Kalusugan: (sagutan ng mga kalahok bago simulan ang role play)

1.
2.
3.
4.
5.

Kapag handa kana at ang iyong kapareha, maaari kang lumikha at magsanay sa pagsasadula ng iyong sariling dayalogo.

(Opsyon: Maglipat ng mga role pagkatapos makumpleto ang unang role play.)

Annex E: Kwento ni Maria

Sesyon 8 Opsyonal na Aktibidad

Nagsimula lamang si Maria ng isang maliit na negosyo na nagbebenta ng mga pie ng karne. Hindi niya kayang kumuha ng mga empleyado, kaya hinihiling niya sa kanyang tatlong anak na babae, edad 6, 10, at 13, na tulungan siya ng ilang oras sa isang araw, kapag wala sila sa paaralan. Tinutulungan siya ng kanyang bunsong anak na babae, edad 6, na ihalo ang (hilaw) na masa ng karne at gawin itong mga pie, habang piniprito ng kanyang 10 taong gulang ang mga pie sa kaldero sa apoy at inilalagay ang mga ito, habang mainit pa, sa isang tray. Nagbebenta ng mga pie sa isang kiosk sa kalye ang kanyang panganay na anak na babae, na 13 taong gulang, habang nananatili sa bahay sina Maria at ang kanyang mga bunsong anak na babae ay.

Isipin mong ikaw si Maria. Suriin muna ang mga alituntunin sa susunod na pahina. Susunod na punan ang mga column na "Mga Alalahanin" sa negosyo ni Maria at "Mga Istratehiya sa Pagbabawas" sa form na "Plano sa Pagsusuri sa Sarili sa Kaligtasan sa Lugar ng Trabaho" upang isaad kung paano mo susubukan na tugunan ang kanyang sitwasyon upang maiwasan/alisin ang mapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan.

Mga Paglalarawan ng Limang Mapaminsalang Uri ng Trabaho

Mayroong 5 nakakapinsalang uri ng mga panganib sa mga adulto at kabataan sa aming mga lugar ng trabaho. Dahil nasa mas malaking panganib ang mga kabataan kaysa sa mga adulto sa mga panganib sa lugar ng trabaho, napakahalaga sa mga magulang, tagapag-alaga, at mga tagapag-empleyo na pag-isipan ang mga panganib na maaaring harapin ng mga kabataan habang nasa lugar ng trabaho o bago sila magsimulang magtrabaho, at patuloy na pangasiwaan at subaybayan ang mga ito habang nagtatrabaho sila upang tulungan kapag dumating ang mga problema.

Grapika	Uri ng Panganib	Mga Kaugnay na Panganib	Salaysay
	Pisikal	• Kakulangan ng pahinga • Paulit-ulit na galaw at mga igting • Dala ang mabibigat na kargada • Sunog/paso o sipon • Aksidente, pinsala, hiwa, kagat, o sakit • Pisikal na pang-aabuso, kabilang ang sekswal na pang-aabuso • Kamatayan	Dahil sa kanilang lumalaking katawan, mas madaling maapektuhan ng sobrang temperatura, malakas na ingay, at kakulangan ng pagkain at tubig ang mga kabataan. Dapat ding iwasan ng mga kabataan ang pagbubuhat ng kasing dami ng mga nasa hustong gulang dahil mas madaling kapitan sila sa mga pisikal na igting at pinsala. Ang pagdadala ng labis na timbang, tulad ng malalaking jerry can ng tubig o kahoy na panggatong, o pagsasagawa ng iba pang pisikal na hinihingi na mga gawain na maaaring pumigil sa kanila na maging malusog na nasa hustong gulang.
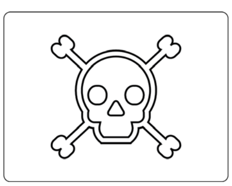	**Kemikal**	Pagkakalantad sa: • Dumi ng hayop • Mga mikrobyo, mga virus (lalo na mula sa mga hayop/manok) • Mga Kemikal • Mga pestisidyo • Mga tina • Mga solusyon sa paglilinis • Mga virus at iba pang sakit	Nasa mas malaking panganib ang mga kabataan na sumipsip ng mga lason sa pamamagitan ng kanilang balat at makahinga ng mga nakakalason na sangkap na maaaring magdulot ng permanenteng pinsala sa kanilang pagbuo ng utak. Lalong mahalaga sa mga buntis na ina ang pag-iwas sa mga nakakalason na sangkap na maaaring mapinsala ang fetus kung nalantad ang ina sa mga nakakalason na kemikal o pestisidyo. Halimbawa, maraming kakabataanang babae ang pumapasok sa mga apprenticeship sa pag-aayos ng buhok o nagtatrabaho sa hairdressing salon na pinamamahalaan ng pamilya kung saan nalantad sila sa mga nakakalason na hair relaxer at iba pang mga produkto na may limitadong bentilasyon ng hangin. Sa paglitaw ng COVID-19 na virus (at iba pang mga karaniwang nakakahawang sakit), isaalang-alang

Grapika	Uri ng Panganib	Mga Kaugnay na Panganib	Salaysay
			ang pagkakaroon at kahalagahan ng personal na kagamitan sa proteksiyon, gaya ng mga guwantes, salaming de kolor, mga panangga sa mukha, mga maskara sa mukha, mga gown, mga apron, amerikana, oberols, buhok, at takip ng sapatos at pagproteka sa paghinga, kung naaangkop. Dapat na subaybayan nang mabuti ang pagtaas ng pagkakalantad ng mga kabataan sa mga hand sanitizer at iba pang panlinis na ginagamit sa pagdidisimpekta sa mga paaralan at negosyo.
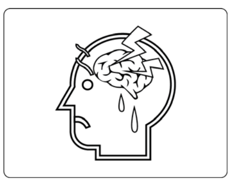	**Emosyonal**	• Mental/emosyonal/sekswal na pang-aabuso • Stress/Takot • Pag-iisa • Walang oras ng laro • Pagbubukod sa pamilya at komunidad • Trabaho sa gabi	Gusto ng mga kabataan na pasayahin ang mga adulto, ngunit umaasa sa kanilang pangangalaga at kaligtasan. Ginagawa silang madaling target sa pang-aabuso ng kanilang kahinaan, kapabayaan, at pananakot dahil nahihirapan silang magsalita sa kanilang sarili. Mas mahina rin ang mga kabataan sa pisikal at sekswal na pang-aabuso, at panggagahasa.
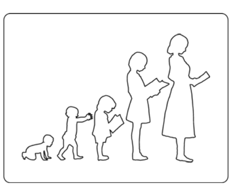	**Paglago at Pag-unlad**	• Pinsala na dulot sa pre-conception/ sa panahon ng pagbubuntis/ o sa pamamagitan ng pagkakalantad sa panahon ng pagkabata • Mga gawain sa trabaho na hindi angkop sa edad ng manggagawa • Sobrang responsibilidad • Sobrang oras ng trabaho • Nabawasan ang kalidad ng buhay dahil sa sakit/sugat//pangmatagalang epekto ng pagkakalantad	Walang sapat na pag-unlad ang mga kabataan upang hatulan ang mga panganib na maaaring makapinsala sa kanila sa pisikal o mental. Dahil sa panggigipit ng mga kasamahan, o kahit na panggigipit mula sa mga adulto, maaaring handang gawin ng mga kabataan ang mga gawain na makakasakit sa kanilang lumalaking katawan. Dahil lumalaki sila, nangangailangan ang mga kabataan ng mas maraming pahinga at tulog kaysa sa mga matatanda at nangangailangan ng oras sa ibang mga kabataan upang maglaro, lumaki, mag-aral, at umunlad sa malusog na mga matatanda. Nahaharap din sa

Grapika	Uri ng Panganib	Mga Kaugnay na Panganib	Salaysay
			mas malaking panganib ang mga babaeng nasa edad na ng panganganak sa kanilang sarili at sa kanilang mga hindi pa isinisilang na anak, halimbawa, tungkol sa pagkakalantad sa mga kemikal, panganib ng pagkahulog, at pagkahapo. Higit pang tinuklas ang mga uri ng maternity hazard na ito dito.
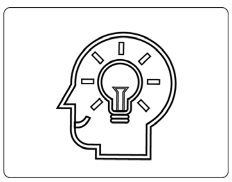	**Edukasyonal**	• Mababang pagganap sa paaralan at limitadong partisipasyon sa paaralan • Hindi nakapag-aral • Nadagdagang drop-out • Nabawasan ang pangmatagalang kakayahang kumita	Nauugnay ang pagpasok sa paaralan sa mas mababang panganib sa nakakapinsalang trabaho ng kabataan, mas mataas na mga resulta sa edukasyon, hindi gaanong mapanganib na pag-uugali sa mga kakabataanan at mas mataas na kita bilang mga nasa hustong gulang.[2] Mahalaga ang edukasyon kapag mas kabataan tayo at lalong mahalaga sa mga batang babae dahil isa itong determinant sa panlipunang pataas na kadaliang kumilos at isang paraan upang makatakas sa kahirapan.

[2] World Bank Group, GlobalPartnership.org. https://www.globalpartnership.org/education/the-benefits-of-education

Pagsusuri at Plano sa Kaligtasan at Kalusugan ng Negosyo

Grapika	Uri ng Panganib	Mga Alalahanin	Mga Posibleng Istratehiya sa Pagbabawas
	Pisikal		
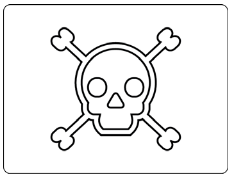	Kemikal		
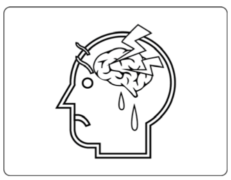	Emosyonal		
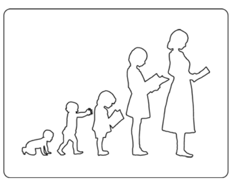	Paglago at Pag-unlad		
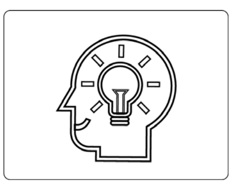	Edukasyonal		

Kwento ni Maria: Mga Sample na Tugon

Pagsusuri at Plano sa Kaligtasan at Kalusugan ng Negosyo

Grapika	Uri ng Panganib	Mga Alalahanin	Mga Posibleng Istratehiya sa Pagbabawas
	Pisikal	1. Nagtatrabaho sa hilaw na karnehan ang 6 na taong gulang na anak na babae, na naglalagay sa kanya sa panganib sa mga sakit na nauugnay sa pagkain. 2. Maaaring magresulta ang mga gawain sa pagluluto na ginagawa ng 10-taong-gulang na anak na babae sa mga paso o iba pang pinsala na nagmumula sa pagkakalantad sa mataas na temperatura. 3. Naglantad sa kanya ang pagtitinda sa kalye na ginagawa ng 13-taong-gulang na anak na babae sa mapanganib na daanan ng sasakyan.	Masyadong kabataan ang 6 at 10 taong gulang na mga anak na babae sa trabaho na kanilang ginagawa, kaya hindi sila dapat makisali sa paggawa ng anumang mga produkto sa negosyo; ngunit maaari silang tumulong sa mga gawaing bahay, tulad ng pagwawalis, paghuhugas ng pinggan, o pag-aayos ng mga higaan. Dapat gawin ng isang adulto ang mga mapanganib/mapaminsalang trabaho na kasangkot sa pagpapatakbo ng negosyo, at dapat panatilihin ang mga kabataan sa isang ligtas na distansya mula sa anumang mga mapanganib na supply o kagamitan na ginamit sa paggawa ng mga pie. Makakatulong ang 13 taong gulang, na umabot na sa minimum edad sa magaan na trabaho, sa pamamagitan ng paggawa ng mas ligtas na trabaho (hal., paggawa ng pie dough ngunit hindi paghawak ng hilaw na karne) sa maikling panahon, o pagtulong sa pag-aalaga sa kanyang mga kapatid na babae sa ilang oras, habang naghahanda ang isang adulto o nagbebenta ng mga pie ng karne. Kung maaari, dapat kumuha ng ibang adulto upang tumulong sa negosyo at dapat gumamit ng mga suplay ang sinumang nagtatrabaho sa negosyo (ibig sabihin, sabon) at kagamitang pang-proteksyon (ibig sabihin, mga guwantes, mga potholder) upang protektahan ang kanilang sarili mula sa mga sakit at pinsalang nauugnay sa trabaho.

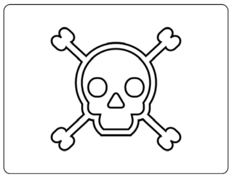	Kemikal	Humahawak ng karne na hindi pa ganap na luto at maaaring malantad sa mga mikrobyo na maaaring magdulot sa kanya ng sakit ang 6 na taong gulang na anak na babae.	Hindi dapat ipagpatuloy ng 6 na taong gulang na kabataan ang aktibidad na ito. Sa halip, dapat gawin ito ng isang adulto.
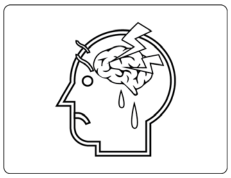	Emosyonal	Maaaring abusuhin ang 13-taong-gulang na anak na babae ng mas matatandang mga kabataan o adulto, habang nagtatrabaho siya sa mga lansangan, o naglalakad papunta at pauwi sa kanyang tahanan. Maaaring kailanganin ng may-ari ng negosyo ng tulong na matugunan ang mga isyu ng pagkapagod at stress na maaaring magmula sa pagtakbo at negosyo at pagsasabay-sabay sa mga responsibilidad sa takdang-aralin.	Hindi dapat magpatuloy sa aktibidad na ito ang 13-taong-gulang na kabataan dahil sa mga potensyal na panganib. Sa halip, dapat gawin ito ng isang adulto. Upang makatulong na maiwasan ang stress at pagkapagod, dapat kumuha ng ibang adulto upang tumulong sa trabaho sa negosyo o sa bahay.

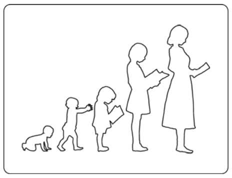	Paglago at Pag-unlad	Nakikibahagi ang lahat ng tatlong kabataan sa mga aktibidad na maaaring magresulta sa mga pinsala/sakit na posibleng makaapekto sa kanilang paglaki at pag-unlad dahil sa kanilang murang edad.	Itigil ang paglahok ng mga kabataan sa mga sumusunod na gawain: paghawak ng karne sa 6 na taong gulang; pagkakalantad sa matinding temperatura sa 10 taong gulang at pagbebenta ng mga pie sa mga lansangan sa 13 taong gulang.
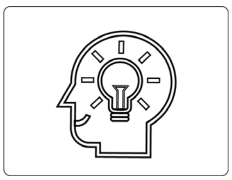	Edukasyonal	Wala pang natukoy hanggang ngayon.	Walang kinakailangang aksyon sa oras na ito dahil pumapasok sa paaralan ang lahat ng mga kabataan.

Annex F: Ebalwasyon ng Workshop

Mangyaring magbigay ng feedback sa workshop upang mapagbuti namin ito sa iyo at sa iba pa sa hinaharap. Nakatuon ang pagsusuring ito sa nilalaman at logistik ng workshop pati na rin ang pagganap ng tagapagsanay.

Sa bawat pahayag, maglagay ng checkmark sa 1 sa mga kahon upang isaad kung "lubos na sumasang-ayon," "sang-ayon," "hindi sumasang-ayon," o "lubos na hindi sumasang-ayon" ka.

Pagsusuri ng Trainer

	Lubos na Sumasang-ayon	Sumasang-ayon	Hindi Sumasang-ayon	Lubos na Hindi Sumasang-ayon
1. Naghanda nang husto Ang trainer ng workshop.				
2. May kaalaman ang trainer tungkol sa mga paksang ipinakita.				
3. Ipinakita ng trainer ang impormasyon at mga aktibidad, nang malinaw.				
4. Ipinakilala at ibinuod ng trainer ang bawat aktibidad.				
5. Epektibo ang trainer sa paghikayat sa pakikilahok mula sa mga trainee.				
6. Hinikayat kami ng trainer na i-aplay ang aming sariling karanasan at kaalaman sa mga paksang ipinakita sa workshop.				
7. Nakatulong sa amin ang mga aktibidad na ginamit ng trainer sa workshop na ito na kumuha ng mga bagong impormasyon at kasanayan sa pagsasanay.				
8. Pinamahalaan ng trainer ang oras nang maayos.				

- **Paano naging mas epektibo ang trainer?**

___

___

___

Ebalwasyon ng Nilalaman ng Workshop

Naging matagumpay ang workshop sa pagpapabuti ng aking kakayahan na:	Lubos na Sumasang-ayon	Sumasang-ayon	Hindi Sumasang-ayon	Lubos na Hindi Sumasang-ayon
1. Tukuyin ang mga katangian ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan, tulad ng nangyayari sa pangkalahatan, at sa loob ng Mga Inisyatiba ng Women's Economic Empowerment (WEE).				
2. Tukuyin ang mga katangian ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan, tulad ng nangyayari sa pangkalahatan, at sa loob ng Mga Inisyatiba ng Women's Economic Empowerment (WEE).				
3. Kilalanin ang mga benepisyo sa WEE Actors ng pagiging kasangkot sa pagtugon sa kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan at ang mga hakbang na maaari nilang gawin upang matugunan ang mga problemang ito.				
4. Tinukoy ang mga mapagkukunan na available sa WEE Actors sa pagtugon sa mga isyung ito, kabilang ang Toolkit ng RICHES.				
5. Gumamit ng tool mula sa RICHES Toolkit na naglalayong bawasan ang insidente ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan.				

- **Kung hindi ka sumang-ayon o lubos na hindi sumasang-ayon sa alinman sa mga item sa itaas, mangyaring magmungkahi kung ano ang maaaring gawin sa ibang paraan.**____

____

____

____

Ebalwasyon ng Logistics at Mga Materyales

	Lubos na Sumasang-ayon	Sumasang-ayon	Hindi Sumasang-ayon	Lubos na Hindi Sumasang-ayon
1. Kombenyenteng matatagpuan ang lugar ng pagsasanay sa transportasyon, tuluyan at pagkain.				
2. Madali kong nakikita at naririnig ang trainer at mga visual aid.				
3. May sapat na espasyo ang silid ng pagsasanay upang kumportableng isagawa ang mga aktibidad.				
4. Mayroong mga panustos at kagamitan na kinakailangan ang silid ng pagsasanay sa mga aktibidad.				
5. Kapaki-pakinabang ang mga handout sa mga paksang tinalakay.				
6. Ibinigay nang maaga ang tumpak na impormasyon tungkol sa workshop (hal., mga petsa, lokasyon, at mga kinakailangan) sa akin upang makagawa ng sapat na paghahanda.				
7. Tumagal ng angkop na dami ng oras ang workshop sa mga paksang tinalakay.				
8. Nagsimula at natapos ang workshop sa tamang oras bawat araw.				
9. Naglaan ng sapat na oras sa mga pahinga at tanghalian.				

- **Kung hindi ka sumang-ayon o lubos na hindi sumasang-ayon sa alinman sa mga item sa itaas, mangyaring magmungkahi kung ano ang maaaring gawin sa ibang paraan.**

____

____

____

____

____

Bukas na Mga Tanong

- **Sa pangkalahatan, ano ang pinakanagustuhan mo sa workshop at bakit?**

- **Ano ang hindi mo masayadong nagustuhan sa workshop at bakit?**

Salamat!

Annex G: Gabay sa Pag-aakma

Tulad ng ibinahagi sa pagpapakilala sa tool, maaari na parehong iakma sa mga partikular na pangangailangan sa pag-aaral ng mga kalahok ang **sariling bilis at pinangasiwaang pagsasanay.**

Sa **pinangasiwaang pagsasanay:**

Mga kinakailangang sesyon:

a. Dapat suriin ng lahat ng kalahok ang slide ng mga layunin sa pagsasanay, pagkatapos ay kunin ang pre-test sa papel. Pagkatapos makumpleto ang pre-test, dapat kumpletuhin ng mga kalahok ang Sesyon 1, na pinamagatang, "Isang Panimula sa Katangian at Pangyayari ng Mapaminsalang Trabaho sa Pandaigdigang Antas". Magbibigay-daan ang pagsasanay na ito sa mga kalahok na sukatin ang kanilang pag-unawa sa mga nakakapinsalang konsepto ng trabaho na tinutugunan sa pagsasanay. Pagkatapos makumpleto ang Sesyon 1, dapat magpatuloy ang facilitator sa paghahatid ng isa sa mga opsyon sa pagsasanay na binanggit sa ibaba. Ibinibigay ang mga hyperlink sa mga slide sa dulo ng Sesyon 1 at 4 upang payagan ang facilitator na madaling lumipat mula sa isang paksa ng pagsasanay patungo sa isa pa.

Mga Opsyon (ayon sa sesyon #):

a. Sa buong pagsasanay (malawak na impormasyon tungkol sa nakakapinsalang gawain ng kabataan at adulto, at ang interseksiyon ng mga isyung ito), kukumpletuhin ng mga kalahok ang lahat ng mga slide at aktibidad.
b. Dapat kumpletuhin ang Aktibidad 1 na sinusundan ng Mga Aktibidad 7 at 8 ng mga kalahok na may malakas na pag-unawa sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at kababaihan bilang magkahiwalay na konsepto, na gustong dagdagan ang kanilang pang-unawa sa interseksiyon ng dalawang isyung ito.

Sa **sariling bilis na pagsasanay:**

Mga Pagpipilian sa Pagsasanay (sa pamamagitan ng slide #)

Opsyonal: Pre-and Post-Test na may Susi sa Pagwawasto

a. Sa buong pagsasanay, na kinabibilangan ng malawak na impormasyon tungkol sa mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan at kababaihan, at ang interseksiyon ng dalawang isyung ito, suriin ang lahat ng mga slide. (Tinatayang oras ng pagsasanay na 2 oras).
b. Sa pagsasanay kung paano nakikipag-intersect ang kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan sa WEE *lamang* (na ipinapalagay ang pag-unawa sa parehong nakakapinsalang konsepto ng trabaho), simulan ang pagsasanay dito. (Tinatayang oras ng pagsasanay na 30 oras).

Annex H: Mga Acronym at Glosaryo ng Mga Termino

Acronym	Kahulugan
ABA ROLI	American Bar Association - Rule of Law Initiative (Asosasyon ng Bar ng Amerika - Inisyatiba ng Panuntunan ng Batas
ILAB	Bureau of International Labor Affairs (Kawanihan ng Paggawa ng US)
NGO	Non-Governmental Organization (Organisasyong Hindi Gobyerno)
OCFT	Office of Child Labor, Forced Labor, and Human Trafficking (Opisina ng PAgtatrabaho ng kabataan, Sapilitang Paggawa, at Human Trafficking)
OSH	Occupational Safety and Health Administration (Pangangasiwa sa Kaligtasan at Kalusugan sa Trabaho)
PSA	Pre-Situational Analysis (Ulat ng Pagsusuri Bago Ang Sitwasyon)
RICHES	Reducing Insedente of Child Labor and Harmful Conditions of Work in Economic Strengthening Initiatives (Pagbabawas ng Insidente ng Pagtatrabaho ng Kabataan at Nakakapinsalang Mga Kondisyon ng Trabaho sa Mga Inisyatiba sa Pagpapalakas ng Ekonomiya)
UACW	Unacceptable Conditions of Work (Hindi Katanggap-tanggap na Mga Kondisyon sa Pagtatrabaho)
UNCRC	United Nations Convention on the Rights of the Child (Kombensiyon ng United Nations sa Mga Karapatan ng Kabataan)
USDOL	U.S. Department of Labor (Kagawaran ng Paggawa ng U.S.)
WEE	Women's Economic Empowerment (Pagpapalakas sa Ekonomiya ng Kababaihan)

Termino	Kahulugan
Unacceptable Conditions of Work (Hindi Katanggap-tanggap na Mga Kondisyon sa Pagtatrabaho)	Mga positibong kondisyon ng trabaho sa mga tuntunin ng sahod, oras ng trabaho, at kalusugan at kaligtasan sa trabaho.
Mga Batang Nanganganib na Masangkot sa Mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan	Ang isang batang nasa panganib na masangkot sa mapaminsalang trabaho sa kabataan ay isa na nakakatugon sa isa o higit pa sa mga sumusunod na kondisyon: 1) Nakatira sa isang lugar kung saan laganap ang mapaminsalang pagpapatrabaho ng kabataan; 2) Namumuhay sa kahirapan (tulad ng tinukoy ng pambansang pamantayan); 3) Nasa edad na nag-aaral, ngunit hindi pumapasok sa paaralan; 4) Ang pagkakaroon ng isa o higit pang mga kapatid na nakikibahagi sa mapaminsalang pagpapatrabaho ng kabataan; 5) Naulila;

	6) Ulo ng isang sambahayan; 7) Apektado ng isang kapansanan; 8) Nakatira sa isang lugar na may mababang enrollment sa paaralan o mataas na dropout rate
Pagtatrabaho ng mga kabataan	Mga gawaing bahay at mga anyo ng legal na trabaho, kabilang ang magaan na trabaho. Ang ganitong uri ng trabaho ay hindi nakakasagabal sa pag-aaral. Ayon sa mga internasyonal na pamantayan, 14 o 15 ang minimum edad na magtrabaho, depende sa bansa, dahil may mas mababang minimum na edad na magtrabaho ang ilang umuunlad na bansa.
Kawani na nasa antas ng frontline	Tumutukoy sa mga tauhan ng WEE Actor ang mga kawani na nasa antas ng frontline na direktang nagtatrabaho sa mga kababaihan upang tumulong na makamit ang mga layunin ng WEE at pangunahing nakabatay sa antas ng larangan. Ang mga kawani na nasa antas ng frontline ay maaaring mga tagapagsanay, ahente ng komunidad, mga opisyal ng kredito, manggagawang panlipunan, mga ahente sa pagpapalawig ng agrikultura, bukod sa iba pa.
Mapaminsalang Trabaho para sa mga Kabataan (Child Labor)	**Ang mapaminsalang trabaho ng mga kabataan, o child labor,** ay kahit anong trabaho na humahadlang sa pag-unlad ng isang kabataan at trabaho na: a) pisikal, mental, o moral na mapanganib at nakakapinsala sa mga kabataan; at b) nakakasagabal sa pag-aaral ng kabataan. Ang terminong **nakakapinsaslang pagtatrabaho ng kabataan** ay ginagamit din nang palitan sa **nakakapinsaslang pagtatrabaho para sa mga kabataan** o **child labor**. Tinutukoy din ng Toolkit ng RICHES ang mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan bilang anumang trabaho na Mahirap, Mapanganib, o Marumi (kilala rin bilang 3 Ms).
Mapaminsalang Trabaho para sa mga Nasa Hustong Gulang (Hindi Katanggap-tanggap na Kundisyon ng Trabaho o UACW)	Kahit anong kondisyon ng trabaho na itinuturing na nakakasama, tulad ng sahod na hindi nagbibigay ng disenteng pamumuhay sa mga manggagawa at sa kanilang pamilya, mga oras ng trabaho na lumalampas sa walong oras sa isang araw/48 oras kada linggo, at pangit na mga kondisyon sa kalusugan at kaligtasan sa trabaho. Pinaka-naroroon ang mga nakakapinsalang kondisyon sa pagtatrabaho sa **impormal na sektor,** kung saan maraming negosyong pinapatakbo ng babae ang pinatatakbo**, mahinang trabaho,** gaya ng de-kontratang trabaho at trabaho sa mga kapaligiran na kulang o may limitadong legal na pagproteka, sa **sapilitang paggawa,** na siyang pinaka-grabeng anyo ng trabaho at partikular na karaniwan sa gawaing bahay, konstruksyon, at pagmamanupaktura, agrikultura, hortikultura, at sa industriya ng hospitalidad at seks, o **walang katiyakang trabaho**, na kinabibilangan ng hindi matatag na sitwasyon sa trabaho gaya ng pansamantala at/o impormal na trabaho gaya ng sektor ng gawaing pangangalaga sa tahanan, sektor ng paglilinis, trabaho sa kusina, trabaho sa pamilihan, at pagmamanupaktura.
Madaling Trabaho	Hindi nakakasama sa kalusugan, kaligtasan, o pagpasok at tagumpay ng kabataan sa paaralan ang trabaho ng kabataan na limitado sa oras. Maaaring mga gawaing bahay na angkop sa edad, tulad ng pag-aayos ng higaan,

	paghuhugas ng pinggan, paminsan-minsang pag-aalaga ng kabataan, atbp ang magaan na trabaho. Ayon sa mga internasyonal na pamantayan, 12 o 13 ang minimum na edad sa magaan na trabaho, depende sa bansa, dahil may mas mababang minimum na edad na magtrabaho ang ilang umuunlad na bansa.
Mga kawani na nasa antas ng pangangasiwa	Tumutukoy ang mga mga kawani na nasa antas ng pangangasiwa sa mga kawani ng WEE Actor na pangunahing nakabatay sa antas ng punong-tanggapan ng organisasyon at nangunguna sa diskarte at pagbuo at pangangasiwa ng programa.
Mga kalahok	Ang Mga Kalahok ay tumutukoy sa mga kababaihan na tumatanggap ng mga serbisyong ibinigay ng mga Aktor ng WEE. Ang mga kalahok ay maaaring mga babaeng naninirahan sa papaunlad na ekonomiya na nagmamay-ari ng mga negosyo, nakikibahagi sa mga aktibidad sa kabuhayan, mga kliyente ng mga tagapagbigay ng serbisyong pinansyal, o lumahok sa mga pagsasanay para pataasin ang kanilang access sa mga pagkakataong pang-ekonomiya. Depende sa aktor ng WEE, maaari rin silang tawagin bilang mga kliyente, benepisyaryo, o miyembro.
RICHES Toolkit	Isang koleksyon ng mga tool na naglalayong tasahin ang mga panganib ng, itaas ang kamalayan tungkol sa, at pagaanin ang mga panganib ng kabataanmapaminsalang trabaho para sa mga kabataan at kababaihan sa mga WEE Actors at kanilang mga kalahok. Kasama sa toolkit ng RICHES ang: isang online na portal sa pag-access sa toolkit, mga pagsusuri ng panganib at diagnostic sa pagtatasa ng mga panganib ng mapaminsalang pagtatrabaho ng kabataan, pananaliksik sa market at mga tool sa Monitoring and Evaluation, kurikulum na nakabatay sa papel at nakabatay sa video, pamamahala at pagsasanay sa mga tauhan sa frontline, mga gabay sa pag-link out sa mga organisasyon ng pagproteka ng kabataan at pagpapadali sa intra-household at pamayanang dayalogo.
Women’s Economic Empowerment (WEE) (Pagpapalakas ng Ekonomiya ng Kababaihan)	Isang proseso ang pagpapalakas ng ekonomiya ng kababaihan kung saan pinapataas ng kababaihan ang kanilang kapangyarihan upang magtagumpay bilang pantay at aktibong kalahok sa ekonomiya. Kabilang dito ang pinahusay na access at kontrol ng kababaihan sa mga mapagkukunan ng tao, ekonomiya, at panlipunan (power over); indibidwal na ahensya na gumawa ng mga independiyenteng desisyon na makikinabang sa kanilang sarili, kanilang mga pamilya, komunidad, at mga bansa (power to); mga personal na ari-arian, kabilang ang kaalaman, kasanayan, tiwala sa sarili, katatagan, at kakayahang kumuha at pamahalaan ang panganib (kapangyarihan sa loob); at mga kolektibong asset, gaya ng mga serbisyo ng suporta at network (power with). Kritikal ang pagpapalakas ng ekonomiya ng kababaihan sa pagkamit ng pagkakapantay-pantay ng kasarian, pagbabawas ng kahirapan, paglago ng ekonomiya, at iba pang layunin ng napapanatiling pag-unlad.
Aktor o Inisyatibo	Malawakang tumutukoy sa mga entidad o indibidwal na sumusuporta sa

ng Women's Economic Empowerment (WEE)	pagpapaunlad o pagpapalawak ng mga negosyo ng kababaihan, nagbibigay ng kabuhayan o mga serbisyong pinansyal, at/o sumusuporta sa kababaihan (sa buong mundo) sa mga pagsisikap na pataasin ang kanilang access sa mga oportunidad sa ekonomiya, lalo na ang mga naninirahan sa papaunlad na ekonomiya. Ang mga Aktor ng WEE ay maaaring mga institusyong microfinance, mga organisasyong sumusuporta sa savings group, mga non-government na organisasyon, mga donor, mamumuhunan, o mga programa ng pamahalaan.
Pinakamasamang anyo ng Mapaminsalang Trabaho sa Kabataan (WFCL)	Ang apat na kategorya ng WFCL ay ang mga sumusunod: (a) lahat ng anyo ng pang-aalipin o mga gawaing katulad ng pang-aalipin, tulad ng pagbebenta at trafficking ng mga kabataan, pagkaalipin sa utang at serfdom at sapilitang o kinakailangang paggawa, kabilang ang sapilitang o kinakailangang pangangalap ng mga kabataan upang gamitin sa armadong labanan; (b) ang paggamit, pagkuha o pag-aalok ng isang kabataan sa prostitusyon, paggawa ng pornograpiya o sa pornograpikong pagtatanghal; (c) ang paggamit, pagkuha o pag-aalok ng isang kabataan sa mga ipinagbabawal na aktibidad, lalo na sa produksyon at trafficking ng mga gamot gaya ng tinukoy sa mga nauugnay na internasyonal na kasunduan; at (d) trabaho na, ayon sa katangian nito o sa mga kondisyon kung saan ito isinasagawa ay malamang na makapinsala sa kalusugan, kaligtasan, o moral ng mga kabataan.

Annex I: Mga Pagkilala

Binuo ang tool na ito ni Chris Camillo, consultant sa RICHES Project sa ngalan ng ABA ROLI na may suporta mula kay Alison Burgon Bardsley, Bobbi Gray, at Amelia Kuklewicz ng Grameen Foundation at Deepa Ramesh, ng American Bar Association Rule of Law Initiative (ABA ROLI). Ang mga larawan ay dinisenyo nina Lorraine Harris Randle at Dede Mulyana; ang mga grapika ay dinisenyo nina Lilli Beth Gelvezon, independiyenteng tagapayo, at Jenna Smith ng Grameen Foundation. Ang pangwakas na pag-edit ay ginawa ni Jenna Smith.

Ang pangkat ay nagpapasalamat kay Sarah Sunderlin Simpson ng Office of Child Labor, Forced Labor, and Human Trafficking (OCFT) sa kanyang direksyon, pag-edit, input ng disenyo, at suporta sa panahon ng pagbuo ng kagamitang ito. Nagpapasalamat din ang team kay Tanya Shugar ng OCFT na naglaan ng oras upang suriin ang mga draft at magbigay ng suporta sa disenyo at pag-edit.

Sa pagtatapos, ipinaaabot ng pangkat ang aming matinding pasasalamat sa lahat ng tumulong sa pag-aayos at paglahok sa mga pilot na pagsasanay at mga kaganapan sa pag-aaral, lalo na para sa kanilang mga malikhaing ideya, rekomendasyon, at suhestiyon na nakatulong sa paggabay sa pagpapahusay ng kagamitang ito. Sa partikular, nais ng team na kilalanin ang mga sumusunod na indibidwal:

- Shea Wilcox ng ABA ROLI
- Nick Arcilla
- Adetunji Afolabi, Nigerian Microfinance Platform;
- Abel Ovenseri, LAPO Microfinance Bank, Nigeria;
- Kenneth Okakwu, LAPO Institute for Microfinance and Enterprise Development, Nigeria
- Edgar Aguilar Paucar at Patricia Richter, International Labour Organization (ILO)
- Johanna Ryan, Vision Fund International, UK
- Banco Pichincha (Ecuador);
- Department of Labor and Employment/Bureau of Workers with Special Concerns (DOLE/BWSC) (Philippines)
- Department of Trade and Industry (DTI) - Bureau of Small and Medium Enterprise Development, Philippines

"Pagsasanay sa Pag-unawa ng Mapaminsalang Trabaho ng RICHES – Unang Bahagi: Gabay ng Facilitator" nina Chris Camillo, Alison Burgon Bardsley, Bobbi Gray, Amelia Kuklewicz at Deepa Ramesh ng proyektong RICHES na pinondohan ng US Department of Labor, na pinamumunuan ng grantee na Grameen Foundation USA katuwang ang sub award na American Bar Association Rule of Law Initiative na lisensyado sa ilalim ng CC BY 4.0. Sa pamamagitan ng lisensyang Creative Commons na ito, hinihikayat kang paghalu-haluin, baguhin at bumuo mula sa materyal na ito.

Upang banggitin ang gawaing ito, iminumungkahi namin ang sumusunod na pagbanggit:

Camillo C, Burgon Bardlsey A, Kuklewicz A, Gray B, and Ramesh D. (2021). Pagsasanay sa Pag-unawa ng Mapaminsalang Trabaho ng RICHES – Unang Bahagi: Gabay ng Facilitator. Grameen Foundation and American Bar Association Rule of Law Initiative. https://grameenfoundation.org/riches/riches-

toolkit/understanding-harmful-work

Kung iniangkop ang gawaing ito sa pribado o komersyal na paggamit, hinihikayat namin ang sumusunod na pagkilala:

Ang gawaing ito, *"[PANGALAN NG IYONG DERIBATIBO/PAG-AAKMA]"* ay deribatibo ng "Pagsasanay sa Pag-unawa sa Mapanganib na Negosyo ng Riches – Unang Bahagi: Gabay ng Facilitator"na lisensyado sa ilalim ng CC BY 4.0 na binuo nina Chris Camillo, Alison Burgon Bardsley, Bobbi Gray, Amelia Kuklewicz at Deepa Ramesh ng proyektong RICHES na pinondohan ng US Department of Labor, Office of Child Labor, Forced Labor and Human Trafficking, na pinangunahan ng grantee ng Grameen Foundation USA sa pakikipagtulungan sa sub award na American Bar Association Rule of Law Initiative. Hindi kinakailangang sumasalamin sa mga pananaw o patakaran ng Departamento ng Paggawa ng Estados Unidos ang materyal na ito, ni nagpapahiwatig ng pag-endorso ng Pamahalaan ng Estados Unidos ang pagbanggit ng mga pangalan ng kalakalan, komersyal na produkto, o organisasyon. Hindi rin nagmumungkahi ang materyal na ito ng pag-endorso ng Grameen Foundation USA o ng American Bar Association Rule of Law Initiative.